

11/2016

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
NOVEMBER – LISTOPAD

VRHUNSKA ŠVEDSKA OBLAČILA IN OBUTEV

LOV • RIBOLOV • POHODNIŠTVO • PROSTI ČAS

- SKANDINAVSKO OBLIKOVANJE
- VRHUNSKA KAKOVOST
- PREMIŠLJENA FUNKCIONALNOST
- 20-LETNA TRADICIJA

NAJBOLJE PRODAJANA JAKNA PINEWOOD
HUNTER PRO #7888

NEW MICHIGAN #8168

RETRIEVER #9495

LEATHER BOOT #9935

ZASTOPSTVO Ivan Jerman s. p. | Tel. +386 31 781 413 | Tel. +386 41 442 952 | Info@ivanjerman.si | www.ivanjerman.si

Trgovina Hubert
Goriška cesta 23b
5270 Ajdovščina
05 / 366 20 99
hubert.pregelj@siol.net

Šport tekstil Bovec
Ledina 5, 5230 Bovec
05 / 389 60 01

Športni ribič Bled
Grajška cesta 2, 4260 Bled
040 / 32 61 47
info@extreme-bled.si
www.extreme-bled.eu

Trgovina Slovvarms
Kraška cesta 67, 6215 Divača
05 / 620 22 08
info@slovvarms.si
www.slovvarms.si

Trgovina Sašo Novak
Šaranovičeva cesta 25a
1230 Domžale
01 / 721 67 97
sason@siol.net

Trgovina Brne
Bazoviška cesta 25
6250 Ilirska Bistrica
05 / 714 17 06
info@trgovina-brne.si

Trgovina "Šport Danilo"
Smiedniška cesta 32
4000 Kranj
04 / 232 50 50
sport.danilo@siol.net
www.sport-danilo.si

Beluga
Slovenska cesta 8
1000 Ljubljana
041 / 72 60 11
info@beluga.si
www.beluga.si

Puškarnstvo Špendal
Gramozna pot 9
1000 Ljubljana
041 / 39 93 07
puskarstvo@siol.net
www.guns-spendal.si

Trgovina Ljubinka
Plac 14
3333 Ljubno ob Savinji
03 / 584 10 20
trgovina.ljubinka@gmail.com

Puškarnstvo Vute
Kremplova ulica 2
2000 Maribor
041 / 82 49 69
puskarstvo.vute@gmail.com
www.lovskaoprema.si

Lovska trgovina Zupanič
Markovci 28
2281 Markovci
041 / 72 39 57

Trgovina SloGun
Pod Trško goro 83
8000 Novo Mesto
040 / 24 00 40
slogun2013@gmail.com
www.slogun.si

Vin-Vez
Partizanska cesta 59
2317 Oplotnica
041 / 47 09 46
vin.vez@gmail.com
www.vezenje.eu

Trgovina Gozdsko
Hrastenice 12
1355 Polhov Gradec
051 / 88 84 04
gozdsko@tekont.si
www.tekont.si

Trgovina Avantura
Notranjska 4
6230 Postojna
05 / 726 40 70
info@avantura.info
www.avantura.info

Artek center
Cankarjeva ul. 10
3272 Rimske Toplice
03 / 734 60 78
info@artek.si
www.artekcenter.si

Trgovina Orbis
Ulica Františka Foita 6
3320 Velenje
03 / 897 48 10
grosinn@gmail.com
www.orbis-velenje.si

Trgovina Modest
Stara cesta 19, 1360 Vrhnika
031 / 77 71 85
info@modest-trgovina.si
www.modest-trgovina.si

meopta

30 let
garancije

MeoSight III - 3 MOA
CENA: 262,30 €

MeoPro 8x42 HD
CENA: 524,60 €

MeoStar R2 2-12x50 RD (4C)
CENA: 1.244,40 €

Ob nakupu izdelka
iz oglasa, prejmete darilo
v višini 10 %
vrednosti izdelka!

* Akcija velja za izdelke iz zaloge, ob gotovinskem plačilu od 7.11.2016 do 30.11.2016 oz. do razprodaje zalog. Slike so simbolične.

ANCELJ d.o.o.

Lebanova ulica 3
8000 Novo mesto
tel: ++386 (0)7 / 33 21 081
faks: ++386 (0)7 / 33 23 879

Delovni čas: pon - pet: 8.30 - 12.00, 13.00 - 16.00

www.ancelj.si

Poiščite nas na
facebooku!

zastopstva in distribucija: - Browning - Winchester - MAK

- Česka zbrojovka - Docter - Meopta
- Niggeloh - Sellier & Bellot
- Swarovski Optik - Steyr Mannlicher
- Alfa Proj - Norica - Mauser - Huğlu

Oglašni niso lektorirani.

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik XCIX., št. 11
november – listopad

Lovca je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava in tisk
Tiskarna Evrografis, d. o. o.,
Maribor
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik
Arpad Köveš

Odgovorni urednik
Boris Leskovic

*Bojan Avbar, Franc Černigoj,
Leo Fabiani, Boštjan Pokorny*

Lektorica in korektorica

Marjetka Šivic
Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovca izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 9,5% stopnji.

Besedila za objavo obvezno pošljite
po e-pošti v Wordovem formatu,
uradne dopise pa podpisane in žigo-
sane naknadno tudi po navadni pošti.
Fotografije sprejemamo v formatu
jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji
(velikost 1–2 MB; 300 dpi); lahko
tudi na CD. Pošiljatelj naj pripiše
tudi svojo telefonsko številko.

Uredništvo glasila Lovca
Župančičeva 9 – p. p. 505
1001 Ljubljana
e-naslov: lovca@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovska-zveza.si>

Cene malih oglasov:
do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed
5 €, od 25 do 30 besed 6 €.
Za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.
Male oglase je treba poslati pisno
in plačati vnaprej na transakcijski
račun Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d. d., Ljubljana:
02010-0015687097.

Foto: M. Wigoš

IZ VSEBINE:

M. Tepej:	Približajmo lovsko kulturo in naše kulturno-umetniško ustvarjanje tudi širši javnosti!	524
IZ DNEVNEGA TISKA		
MNENJA IN PREDLOGI		
M. Toš:	Nomen est omen	528
J. Černač:	Upravljanje z divjadjo – smo na razcepu	529
G. Hodnik:	Ponovno ali ročno polnjenje nabojev	531
R. Erhatic Širnik:	Varstvo ptičev v deželni zakonodaji Avstro-Ogrske	537
PO LOVSKEM SVETU		
I. Križ:	Prvi kebčki divjega petelina iz umetne vzreje	539
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		
P. Vec:	Zgodba lovčeve žene	543
LOVSKA ORGANIZACIJA		
A. Köveš:	Lovski dan Želzne županije v Monostru	545
Z. Mastnak:	Tretji tabor mladih v organizaciji SK ZLD - Celje	546
P. Novak:	Mednarodni lovski tabor mladih v Prosenjakovcih	547
J. Marhl:	Praznovanje praznika Občine Podvelka obogatili tudi lovci	548
F. Černigoj:	Povzeta zgodovina lovstva v mariborski okolici	548
P. Novak:	Razstava lovskih trofejev Prekmurja	549
M. Toš:	70 let v službi narave	549
F. Krivec:	Jožef Rade postal častni član LD Sv. Jurij - Jurovski Dol	550
A. Mozetič:	Strelska tekma LZG Posočje	550
S. Sušnik:	Družinska strelska tekma LD Polskava	551
M. Toš:	Tod hodimo Vrhovci (II.)	551
M. T.:	Praznik Pohorskih lovskih registov iz Hoč	552
I. Trček:	70 let LD Mlajtinci	552
F. Slamenšek:	70 let LD Brestanica	553
M. Fortin:	70 let lovstva na Blokah	554
T. Zajc:	70 let LD Črnomelj in razvite novega prapora	555
M. Hančič:	Uspešnih 70 let LD Otočec	556
Z. Naglič:	70 let LD Bukovje - Otiški Vrh	556
R. Ravnikar:	70 let LD Moravče	557
A. Verhovnik:	70 let LD Slovenj Gradec	557
MLADI IN LOVSTVO		
M. Brunskele:	Lovski dan suhorskih učencev	558
B. Lipovec:	Lovca na obisku v Vrtnu Polhek	558
B. Petermelj:	V Postojni že tretjič lovski tabor za mlade	559
JUBILANTI		
LOVSKI OPRTNIK		
T. Vrščaj:	KD Lovski pevski zbor Bele krajine	561
S. Sušnik:	Srečanje lovcev LD Polskava z upokojenci in lastniki zemljišč	563
F. Štumberger:	Gobasto rogovje je nosil tudi srnjak iz LD Lenart	563
F. Ekar:	Na obisku pri Francu Goliju	563
A. Raspet:	Tekmovanje v pripravi divjačinske bakalce	564
J. Tarman:	Pred menoj je stal – šakal	565
G. Bolčina:	Pogovor o lovskih praporih	565
V. Rutar:	Odmejitve in razmejitve okrajnih zakupnih lovišč okrajev Škofja Loka in Jesenice	567
I. Cojzer:	LPN Prodi - Razor	569
V SPOMIN		
LOVSKA KINOLOGIJA		
B. Ačko:	Vzrejni pregled za barvarske in hanovske barvarje	571
D. Poljanšek:	Državna tekma CACT nemških in lovskih terierjev v delu po strelu	571
I. Rožman:	Deveta kinološka preizkušnja ZLD Prlekija	572
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	572

SLIKA NA NASLOVNICI:

Gams – *Rupicapra rupicapra*

Foto: O. Naglost

LOVNE DOBE:

Ur. list, št. 101/17. 9. 2004
in št. 81/14. 11. 2014

Srna

srnjak, lanščak:
1. 5.–31. 10.
srna, mladici obeh spolov:
1. 9.–31. 12.

mladica:

1. 5.–31. 12.

Navadni jelen

jelen:

16. 8.–31. 12.

košuta:

1. 9.–31. 12.

teleta:

1. 9.–31. 1.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 1.

Damjak

damjak:

16. 8.–31. 12.

košuta:

1. 9.–31. 12.

teleta:

1. 9.–31. 1.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 1.

Mufflon

oven, lanščaki obeh spolov in

jagnjeta obeh spolov:

1. 8.–28. 2.

ovca:

1. 8.–31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Divji prašič

merjasec:

1. 1.–31. 12.

svinja:

1. 7.–31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:

1. 1.–31. 12.

Poljski zajec

1. 10.–15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.–28. 2.

Jazbec

1. 8.–31. 12.

Lisica

1. 7.–15. 3.

Sakal*

1. 7.–15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.–31. 3.

Navadni polh

1. 10.–30. 11.

Alpski svizec

1. 9.–30. 10.

Pižmovka

1. 1.–31. 12.

Nutrija

1. 1.–31. 12.

Fazan

1. 9.–28. 2.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.–15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.–15. 1.

Soja

1. 8.–28. 2.

Sraka

1. 8.–28. 2.

Siva vrana

1. 8.–28. 2.

Medved in volk

Po veljavnem Pravilniku in Odločbi o odvze-

mu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus*

arctos) in volka (*Canis lupus*) iz narave

Približajmo lovsko kulturo in naše kulturno-umetniško ustvarjanje tudi širši javnosti!

V začetku leta, 26. 1. 2016, je bil na seji UO LZS imenovan nov sestav Komisije za lovsko kulturo LZS in odnose z javnostjo (v nadaljevanju KLKOJ), ki se je prvič sestel na konstitutivni seji 2. 2. 2016. Štirim članom prejšnjega sestava (Milan Tepej, Rudi Slogovič, Franc Slodnjak in Marino Dobrinja) so se pridružili še Jani Salamon, Andrej Rugole in Zdravko Mastnak, ki je hkrati tudi predstavnik UO LZS, ter Aleš Klemenc, podpredsednik LZS, zadolžen za delovanje vseh komisij LZS. Za predsednika sem bil imenovan Milan Tepej (član LD Škale in obenem predsednik LPZ LD Škale), za podpredsednika pa Rudi Slogovič (član LD Negova in predsednik KUD Prekmurski rogisti).

KLKOJ je že takoj začela z delom, saj smo z javnim pozivom Lovska kultura in razpisom za usposobljene članice ter potrditvijo naročila za TV oddajo *Dober pogled* že zamujali. Obenem je bil tudi že zadnji čas za javno povabilo na 43. Srečanje lovskih pevskih zborov in skupin rogistov Slovenije, ki ga je letos organizirala ZLD Gorica v Vipavi.

Kljub začetni stiski s časom smo vse naloge izpeljali pravočasno in ujeli ustaljen ritem delovanja komisije po vsebinskem in finančnem načrtu KLKOJ, ki ga je sestavil in potrdil še prejšnji sestav komisije.

V slovenskem lovstvu se lovska kultura odraža v vseh oblikah kulturnega udejstvovanja, najbolj pa v glasbeni in pevski dejavnosti. Zelo dobro je zastopana tudi v literarni dejavnosti, umetniško-naravoslovni fotografiji, slikarstvu, kiparstvu, rezbarstvu, oblikovanju in graviranju usnja ... Tudi v oponašanju jelenjega rukanja in preostalih vrst domorodne divjadi se posamezniki s svojo aktivnostjo prebijajo v ospredje in veliko je še raznih drugih poustvarjalcev v naših lovskih družinah, za katere širša javnost še ne ve, čeprav so v domačih okoljih pogosto nenadomestljivi pri raznih lokalnih prireditvah in kulturnih dogodkih. Prav na te kulturnike in umetnike smo ciljno usmerjeni s pozivom območnim lovskim zvežam (ZLD/LZ), zato naj te posameznike ali skupine v svojih okoljih prepoznajo in jih evidentirajo v informacijskem sistemu Lisjak – modul Lovska kultura. Naj zato izkoristim to priložnost in apeliram na vse lovce in LD: pošljite podatke tajnikom vaših območnih lovskih zvez, prav tako tudi že registriranim skupinam, ki jih prosimo, naj sproti javljajo vse spremembe naslovov in kontaktnih oseb ter njihove telefone in elektronske naslove. Le tako jih bomo lahko sproti in aktualno obveščali.

KLKOJ ima glede na potrebe znotraj slovenske lovske kulture dokaj skromna sredstva, zato si še bolj prizadevamo za njihovo čim pravičnejšo razdelitev. Zaradi netočnih podatkov ali če ne vemo za interese, lahko kaj hitro nastane nenamerna krivica (evidentiranje po podatkih v informacijskem sistemu je le eden od pogojev za upravičenost do prejema finančne pomoči glede na javni poziv).

Sredstva, ki jih ima KLKOJ, so poleg dela sredstev, namenjenih za delovanje komisije, v večinskem delu namenjena vsakoletnemu Srečanju lovskih pevskih zborov in skupin rogistov Slovenije in sofinanciranju oz. finančni pomoči

lovsko-kulturnim skupinam in posameznikom po javnem pozivu.

Za temeljno dejavnost skupine in tudi posamezniki od KLKOJ oz. LZS ne dobijo nikakršnih sredstev in se njihova dejavnost v osnovi financira z lastnimi sredstvi s pomočjo LD in ZLD, kulturnih skupnosti, posameznih darovalcev, sponzorjev ipd. Poudariti moram, da smo že kar nekajkrat poskušali z akcijo uvedbe »kulturnega evra« na ravni LZS, vendar ideja žal ni naletela na večinsko podporo pri organih vodstva LZS. Zato jo bomo verjetno morali udejanjati od spodaj, s posebno prošnjo in pobudo neposredno na članstvo, tako kot so to pri nekaterih območnih zvezah že storili in uredili.

KLKOJ prav tako opravlja strokovne naloge pri pripravi programov razpisa izobraževanja oz. usposabljanja v lovski kulturni dejavnosti za usposobljene članice (ZLD) v okviru sredstev LZS, posebej namenjenih za spodbujanje kulturne dejavnosti članic in usklajevanja, spremljanja in financiranja oddaje *Dober pogled*.

Seveda imamo člani KLKOJ še mnogo drugih idej in želja v okviru aktivnejšega spodbujanja kulturnega ustvarjanja v lovstvu, vendar se žal po navadi vse konča pri denarju. Zato bodo morale mnoge ideje počakati na ugodnejše čase.

Tudi pri tradicionalnih Srečanjih lovskih pevskih zborov in rogistov Slovenije, ki jih organiziramo vsako leto že od leta 1974, ko je bilo prvič v Globokem pri Brežicah, letos pa že 43. po vrsti v Vipavi, si prizadevamo, da bi z ustreznim finančnim vložkom LZS ohranili to tradicijo in temeljno izročilo – promocijo slovenske lovske glasbene kulture, predstavitev slovenskega lovskega glasbenega poustvarjanja in druženja ter medsebojnega spoznavanja ustvarjalcev slovenske glasbene kulture. Posebej je treba poudariti, da je od leta 1978 ta prireditve prvič dobila tudi mednarodni značaj z udeležbo LPZ Železna Kapla z avstrijske Koroške, kateremu se je kasneje pridružilo še več skupin LPZ in lovskih rogistov z avstrijske Koroške, iz Italije in sosednje Hrvaške. Potrditev mednarodnega značaja naših »srečanj« je nedvomno tudi v tem, da so bile doslej kar štiri prireditve zunaj meja Slovenije, in sicer dve v Italiji (Boljunec – 1994 in Trst – 2011) in dve na Hrvaškem (Klana – 1991 in Kraljevec na Sutli – 2015).

Zadnje Srečanje lovskih pevskih zborov in rogistov Slovenije, 43. po vrsti, je bilo v soboto, 28. 9. 2016, v Vipavi, kjer smo imeli v prelepem ambientu Lanthierijevega dvorca glavno prireditev – skupni nastop vseh LPZ in skupin lovskih rogistov, posamične nastope pa v bližnjih krajih: Šempas, Slap, Plače in Vrtovin ter v Vipavi.

Organizatorju prireditve se za izvedbo ponovno iskreno zahvaljujemo, še posebno za imenitno pogostitev in prelep ambient.

O izvedbi in vtisih smo se na skupnem sestanku KLKOJ in predstavnikov zborov in rogistov ter predstavnikov organizatorja, ki je bil v ponedeljek, 26. 9. 2016, v prostorih Čebelarke zveze Slovenije na Brdu pri Lukovici, pogovorili in na podlagi tega pripravili priporočila v obliki meril prihod-

njim organizatorjem, pri čemer smo vendarle tudi ugotovili, da moramo vsakemu organizatorju pustiti tudi nekoliko »proste roke« pri prilagajanju programa lokalnim razmeram in pričakovanjem.

Posebnost letošnjega »srečanja« je bila, da smo hkrati poskrbeli za poskusno tekmovanje skupin lovskih rogistov, ki nam bo služilo za osnovo pri izvedbi v letu 2017 načrtovanega tekmovanja lovskih rogistov po predvidenem programu spodbujanja kulturne dejavnosti članic.

Zdaj je čas, ko pripravljamo načrte za naslednje leto, in priznati moram, da imamo že kar nekaj težav, saj so naše skupne želje mnogo večje od tega, kar nam dovoljujejo razpoložljiva sredstva.

Tako bo naš program temeljil na že znanih osnovnih dejavnostih, kot so: (1) delovanje komisije, (2) sofinanciranje organizacije 44. Srečanja LPZR, (3) finančna pomoč za kulturne projekte na podlagi javnega razpisa, (4) finančna pomoč za organizacijo državnega prvenstva in (5) udeležba naših rukačev na Evropskem prvenstvu v oponašanju jelenjega rukanja.

Pri programih in projektih v okviru razpisov za izvajanje skupnih nalog spodbujanja kulturne dejavnosti članic smo predvideli – poleg že uveljavljenih tečajev za oponašanje jelenjega rukanja in dejavnost fotografskih kolonij – kot novost tudi: osnovno usposabljanje učenja igranja osnovnih melodij z lovskim rogom pri lovu, lovskih obredih in svečanostih, tečaj za lovske rogiste in umetniške vodje rogistov s tekmovanjem rogistov in promocijo slovenske lovske glasbene kulture v zamejstvu.

Tako smo zajeli področja in tematiko, po kateri je očitno največ povpraševanja in zanimanja znotraj slovenske lovske kulture, umaknili pa smo video-filmske delavnice in likovne kolonije, za katere v preteklosti žal ni bilo večjega zanimanja.

Na tem mestu apeliram na usposobljene članice in skupine ter posameznike, ki delujejo na vseh področjih lovske kulture, naj nas seznanjajo s svojimi željami za programe spodbujanja kulturne dejavnosti članic, predvsem s področja lovskega zborovskega petja, lovskih rogistov, leposlovja in upodablajočih umetnosti z lovsko tematiko, da bi v prihodnje razpise s tega področja čim bolj približali željam kulturnikov v lovstvu.

Lovska kultura je tista dodana vrednost, ki slovensko lovstvo – poleg dobre organiziranosti, strokovnosti in naravovarstvene naravnosti – uvršča v regiji, Evropi in svetu na sam vrh, nam pa daje zadoščenje in ponos, da smo del tega.

Zato negujmo ta del lovstva, ki prikazuje tudi svojstven odnos do narave, solovcev, ljudi, s katerimi si delimo pravico sobivanja in upravljanja z divjadjo v naravi, negujmo in ohranjajmo ljudsko izročilo, šege in običaje in z našim kulturnim poustvarjanjem približajmo širši javnosti celotno in ne po krivici popačeno podobo slovenskega lovca zdajšnje dobe.

Lovski zdravo in srečno slovenski lovski kulturi!

Milan Tepej,
predsednik Komisije LZS
za lovsko kulturo in odnose z javnostjo

Foto: Š. Vesel

Foto: J. Popež – Grča

SRNE IN ZAJCI POJEDLI OGROMNO RADIČA

Slovenske novice, 29. 8. 2016 (Jaroslav Jankovič) – V Bukovici pri Volčji Dragi pod Biljenskimi griči kmetujeta Ivan in Mirica Čebtron. »Brez namakanja danes ne gre. A to smo nekako uredili, večji problem je divjad.« sta dejala. Obdelujejo devet hektarov površin. Od tega imajo sedem hektarjev doma okrog hiše in v terasah nad hišo, na zemlji, kjer so se nekoč bohotili vinogradi, ki jih je sonce obsijalo z juga. Že v prvi sezoni se je pokazalo, da veliko večja nevarnost, na katero nista prav nič računala, tiči drugje. Lani sta na dobrih treh hektarjih posadila nič manj kot tri milijone sadik radiča. Pred dvema letoma sta okoli teras postavila dva kilometra meter in pol visoke ograje, nad njo pa še dvojno bodečo žico, a zajci in srne so vseeno prišli na posestvo. Če verjamete ali ne, Ivanu in Mirici so zajci in srne od oktobra do januarja pojedli več kot 300.000 sadik radiča. Strokovna komisija je škodo ocenila na dobrih 50.000 evrov. In država? »Nič! Ponudili so izplačilo 14.000 evrov.« A niti tega država ni poravnala. »Do danes od države niti pribite pare,« sta potožila. Ivan Čebtron o taki kmetijski strategiji pravi. »To je mestna kmetijska politika«. Zdaj

že zreli radič na kmetiji pokrivajo z mrežo, kar je dodaten strošek, a je učinkovito, sta dejala.

OB JUBILEJU NOV PRAPOR

Štajerski Tednik, 30. 8. 2016 (Mojca Zemljarič) – Člani Lovske družine Juršinci so v sklopu prireditev ob letošnjem občinskem prazniku proslavili častitljiv jubilej, 70 let delovanja društva. Ob tej priložnosti so razvili nov društveni prapor in predstavili priložnostno publikacijo, v kateri sta na 68 straneh zbrana zgodovina delovanja omenjene lovske družine. Kroniko je uredil dr. Marjan Toš. V knjižici je povzeta zgodovina delovanja LD Juršinci, opisano bogato in ustvarjalno delovanje juršinskih lovcev, njihova skrb za varstvo narave in divjadi ter živahen društveni utrip: od lovskega strelstva do kinologije, lovske kulture in lovskih običajev. Od ustanovitve do danes so LD Juršinci vodili starešine: Anton Slodnjak, Franc Ritonja, Feliks Podhostnik, Simon Toplak, Štefan Gačnik, Alojz Kaučič, Alojz Herga, Tonček Rižnar in Ivan Hrga (predsednik od leta 2014). Častni člani LD Juršinci so Štefan Gačnik, Rado Komadina in Simon Toplak. LD Juršinci upravlja z 2.687 hektarji lovnih površin, prednostna naloga članov je trajnostno gospodarjenje z divjadjo. Na letošnji slovesnosti ob praznovanju jubileja so se

juršinskim lovcom pridružili številni gostje, med njimi starešine sosednjih in prijateljskih lovskih družin. Govorniki na prireditvi so bili starešina LD Juršinci Ivan Hrga, član upravnega odbora Lovske zveze Slovenije in predsednik Zveze lovskih družin Ptuj – Ormož mag. Emilijan Trafela ter župan domače Občine Juršinci Alojz Kaučič. Zaslužnim za delo v lovski organizaciji so na prireditvi podelili priznanja in odlikovanja, v kulturnem programu pa so se predstavili učenci domače osnovne šole, rogisti ZLD Ptuj – Ormož in pevci Kvarteta Bakus.

BO SLOVENSKI RIS IZUMRL?

Mladina, št. 36/2016 (dr. Katarina Dea Žetko) – »Nedavno me je presenetila novica, da je bil na Kočevskem povožen mlad, zdrav ris. Bil je eden redkih, ki še prebivajo v slovenskih gozdovih. Ne bom se spuščala v vprašanje, kako je do tega prišlo, ker imam premalo informacij. Na splošno pa bi želela poudariti, da ljudje v prometu niso dovolj pozorni in vozijo prehitro. Pa tudi objesnost nekaterih voznikov, ki preko vožnje sproščajo lastne frustracije, razočaranje in bes, ni nepomemben dejavnik. Pri tem nastradamo vsi, ljudje in divjad. Če v nadaljevanju povzamem nekaj mnenj naših strokovnjakov, ugotavljam, da je ris v Sloveniji zelo ogrožena vrsta, ki mu grozi

izumrtje. Ali se dovolj zavedamo, da je ris največja, najmogočnejša in najlepša mačka v Sloveniji? Je plaha žival in ni znano, da bi ris napadal ljudi. Raje se umakne in skriva. Zato se mi zdi presenetljivo, da bi ris kar skočil pred avto. Pravzaprav je srečanje z risom v naravi velika čast, kajti le redki srečneži so imeli možnost srečati se z njim pobližje. In nikomur ni storil nič žalega. Ris pri nas pogosto pleni živali v slabšem zdravstvenem stanju in ima zato pomembno vlogo pri vzdrževanju in ohranjanju, na primer zdrave srnjadi. Je tudi hranitelj drugih živali, kajti s preostankom njegove plena se hranijo marsikatera živali. Skratka, ris je prečudovita in zelo koristna žival. Žal pa so v Sloveniji navzoči le posamezni primerki te karizmatične mačke, ki so povrh vsega v ožjem sorodstvu, kar vpliva na zmanjševanje vrste. Ne smemo pozabiti, da je bil domorodni ris zaradi neusmiljenega preganjanja že iztrebljen in skoraj 100 let odsoten v slovenski pokrajini. Šele leta 1973 so risa ponovno naselili s pomočjo živali iz Slovaške (Karpati) na Kočevsko (trije samci in tri samice). Ta naselitev je dolgo veljala za zelo uspešno na območju Evrope. Na žalost pa je bil ris od samega začetka ponovne naselitve v Sloveniji predviden kot lovna vrsta. Drugod po Evropi, kjer je bil ris ponovno naseljen, je bil in je še vedno pod popolno zaščito in je lov nanj strogo prepovedan.

Žal je tudi v Sloveniji šele od leta 2004 lov nanj in odstrel prepovedan. Kljub temu pa nepredvidene žrtve prometa med risi še dodatno prispevajo k zmanjševanju njegove populacije.«

VOLKOVE PREŠTEVAJO S POMOČJO TULJENJA

Slovenske novice, 13. 9. 2016 (Vane D. Fortič) – Volka so pred izumrtjem rešili lovci, ki so ga sami zavarovali. Preživelo je le nekaj živali v najglobljih dinarskih gozdovih na Notranjskem in Kočevskem. Po zaščiti so se postopoma začeli spet vračati v kraje, od koder so izginili. V Sloveniji zdaj populacija šteje približno šestdeset volkov v okrog deset teritorialnih tropih, med katerimi jih ima nekaj teritorij tudi na Hrvaškem. Biolog, docent dr. Miha Krofel je eden od raziskovalcev, ki dobro poznajo življenje volkov. Spremlja in proučuje njihovo populacijo in plenjenje. Pa so res lahko nevarni ljudem? »V splošnem je odgovor jasn: ne. V Sloveniji ne poznamo niti enega potrjenega primera, da bi volk kdaj koga poškodoval! Ljudi ne napadejo niti v samoobrambi, recimo da bi zaščitili svoje mladiče. So pravo nasprotje medvedom, ki so zelo nevarni, če se približamo brlogu.« Drugo zmotno prepri-

čanje je veljalo, da je mogoče z odstrelom volkov preprečevati škodo na drobnici. V populaciji volkov so lovci posegali z namenom preprečevanja škode zaradi njih na drobnici, saj plenijo tudi lovne vrste parkljarjev in domače živali, predvsem drobnico. Po več kot desetih letih takšnih posegov pa podatki kažejo, da odstrel le ne dosega želenih ciljev. Kako to? »Volkovi imajo zelo zapleteno socialno življenje, ki temelji na njihovi osnovni enoti – tropu, praviloma kar družini. Vodi ga glavni/dominanten par (alfa samec in alfa samica), drugi člani so njuni mladiči. V rodnem tropu ostanejo več let, nato se odselijo in si poskusijo poiskati lasten teritorij in partnerja. Kadar z odstrelom razbijemo socialno enoto (trop), preživeli volkovi težje lovijo svoj naravni plen (jelenjad, srnjad, divje prašiče). Zato se pogosteje preusmerijo na lažje ulovljiv plen – slabo zaščiteno drobnico.« Volkovi nimajo naravnega sovražnika, ki bi nadzoroval njihovo število. Samouravnavanje številčnosti pri volkovih preprečuje, da bi se tako namnožili, da bi si iztrebili lasten plen, saj bi sicer stradali. Le-to deluje po načelu teritorialnosti tropov. Vsak trop srdito brani svoj teritorij in prežene ali celo ubije vsakega volka, ki ni njihov član. Med letoma 2010 in 2013 je bil opravljen prvi obsežen projekt o volku v Sloveniji *Varstvo in spremljanje*

varstvenega statusa populacije volka (Canis lupus) v Sloveniji (kratko SloWolf). Cilj sta bila dolgoročno ohranjanje populacije volkov, njihovega glavnega plena in življenjskih prostorov ter izboljšanje sobivanja z ljudmi. Rezultati so bili tako odmevni, da je v Bruslju prejel celo nagrado v skupini najboljših projektov programa EU LIFE.

UBIJANJE VOLKOV IN MEDVEDOV NE REŠI TEŽAV

STA in 24ur. com POP TV, 20. 9. 2016 – Škoda, ki jo z napadi na živino povzročajo zveri, je eden izmed glavnih izzivov pri upravljanju z velikimi zvermi (plenilci) po vsem svetu. Za preprečevanje škode so v rabi različni ukrepi, od njihovega ubijanja do zaščite živine. »Vsi ukrepi niso vedno učinkoviti, vendar se to pogosto ne odraža tudi v praksi,« je v sporočilu za javnost zapisal sodelujoči slovenski strokovnjak Miha Krofel z Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire na ljubljanski biotehniški fakulteti. »Med testi nesmrtonosnih ukrepov jih je 80 odstotkov pokazalo učinkovito zmanjšanje škod, medtem ko je bilo ubijanje plenilcev (odstrel) učinkovit le v 29 odstotkih testiranj.« je rezultate raziskave povzel vodilni avtor Adrian Treves

z univerze v Wisconsinu. Poleg tega ima odvzem plenilcev tudi v primerih, ko deluje, večinoma le majhne in kratkoročne učinke. Še večja težava pa je, da se je škoda zaradi plenjenja domačih živali v mnogih primerih po odvzemu plenilcev celo povečala. Dosedanje raziskave kažejo, da je to najverjetneje posledica rušenja socialne sestave v populaciji plenilcev. Rezultati raziskave so v skladu z izkušnjami iz Slovenije, dodaja doc. dr. Krofel. Podatki iz prakse so namreč pokazali, da odstrel volkov ni prispeval k zmanjšanju škode. Medtem pa se je po letu 2010, ko se je v okviru projekta Slo Wolf izboljšalo varovanje drobnice na najbolj kritičnih pašnikih, v Sloveniji škoda zmanjšala za 74 odstotkov. Avtorji študije priporočajo, naj bi v prihodnje v praksi spodbujali predvsem tiste ukrepe, ki so dokazano učinkoviti za preprečevanje škode ter varujejo naravno socialno sestavo v populacijah plenilcev. Prepričani so, da bo to zmanjšalo težave, s katerimi se soočajo rejci domačih živali, obenem pa bo prispevalo k ohranitvi prostoživečih zveri ter delovanja naravnih ekosistemov. Tovrstni nesmrtonosni ukrepi so na primer uporaba pastirskih psov in varovalnih ograd. Raziskava o učinkovitosti ukrepov za preprečevanje napadov zveri na živino je bila objavljena v ameriški znanstveni reviji *Frontiers in Ecology and the Environment*.

Foto: O. Naglost – Diana

Namesto komentarja

Nomen est omen

Ne bom zapisal nič novega, če ponovim, da si našo javno podobo ustvarjamo sami. Takšno in drugačno, v zadnjih letih vse bolj celovito in resnično. In tako nas sprejema tudi kritična javnost, ki ne spregleda drobnih pripetljajev, ki se dogajajo na terenu. Pozitivnih in negativnih, le da je slednjih po navadi več in so še vedno izdelek naše majhnosti in tudi slabega vodenja. To pa je že posledica znanih pojavov, da v mnogih okoljih najbolj usposobljeni in sposobni nočejo več prevzemati najodgovornejših funkcij v lovskih organizacijah. Tudi sam sem med njimi, saj sem se v preteklosti soočal z množico nesmislov in neumnosti, ki se vedno znova porajajo v glavah posameznikov, ki vedo vse o vsem in so edini poklicani za reševanje lovske prihodnosti.

Mojo uvodno trditev dopolnjuje tudi naslednja zgodba, o kateri mi je pripovedoval lovski prijatelj Karel. Povezana je z opravljanjem lovskočuvajske službe in imenovanjem za pooblaščenega lovskega čuvaja v eni od slovenskih LD. Lovske čuvaje, zlasti dobre, potrebujemo povsod in tistih res »ta pravih« nimamo ravno v izobilju. Zato ne želim posploševati in meriti počez, čez palec, kot radi rečemo. V lovstvu potrebujemo zavzete in požrtvovalne ljudi, ki se poleg svojega rednega dela in pehanja za vsakdanjim kruhom predajajo še za skupno dobro lovskih organizacij. Ob zgodbi, ki sva jo načela s Karlom, sem se vnovič spomnil ene od sej UO LZS v Slovenj Gradcu, na kateri je takratni predsednik naše krovne organizacije mag. **S. F. Krobe** po krajši oceni usposabljanja lovskih čuvajev pomenljivo in brez dlake na jeziku ocenil, da »delamo lovske čuvaje 'na zalogo'«. Ta stavek ni ostal pozabljen, naletel je celo na velik medijski odmev v lovski publicistiki, tudi v naši reviji Lovec smo

se o tem razpisali in doživeli več kritičnih zapisov. Sam sem si ga v svoji novinarski beležki posebej označil in ga tudi uporabil za iztočnico ene od uredniških kolumn, ki sem jih objavljajal v Lovcu. Le-te so po navadi naletele na dober odmev in še vedno me kdo pokliče in pove, da pogreša moja tovrstna aktualna razmišljanja. Vsak ima pravico do svojega mnenja. A takrat so se našli tudi taki, ki so odločno trdili, da je bila to le »prehuda diskvalifikacija vseh, ki sodelujejo v procesu izobraževanja lovskih čuvajev«. A vsi ti so pozabili, da je omenjeni stavek izrekel

žal, še vedno nimamo prave podobe. V dolgoletnem sodelovanju z LZS na področju izobraževanja smo nekaj vmesnih analiz dobili (zanje sem hvaležen pokojnemu **Veljku Varičaku**) in bili precej kritični do lastnih napak. Vodil sem tudi prvi tečaj za lovske čuvaje v samostojni Sloveniji, ki je potekal v takratni ZLD Maribor v Domu obrambne vzgoje v Pekrah, ko smo začeli z mnogimi programskimi spremembami, vključno s poudarjanjem pomena stikov z javnostjo (PR v lovstvu). Torej imam le nekaj izkušenj in lastnih mnenj tudi kot pedagoški delavec. Predvsem pa sem se po tečajih (sodeloval sem tudi v Novem mestu, pa na Ptuju, v okolju ZLD Prekmurje) srečeval z mnogimi slušate-

mo se poslušati ter spoštovati tudi drugo mnenje. A to nam v lovstvu žal ne gre najbolje od rok, saj hitro zamerimo in tiste, ki niso »naši«, damo na stranski tir. Tako pač je!

A med čuvaji, če se vrnem k zgodbi, ki sva jo načela s Karlom, poznam tudi ljudi, ki so se podali v lovskočuvajski tečaj bolj na lastno pest, da bi dobili značko in predvsem »moč« na terenu med kolegi. Slišal sem celo pripombo, da je značka lovskega čuvaja lahko celo način in sredstvo za prikrivanje nečednih dejanj v preteklosti. Tudi mogoče. Da o morebitnih osebnih koristih ne govorimo posebej. Pa tudi tega ne posplošujem, a po navadi je tam, kjer je dim, tudi nekaj ognja. Žalostno v zgodbi je bilo, da so takšni ljudje

Foto: M. Migos

tedaj prvi mož naše krovne organizacije, ki se na izobraževanje kar dobro spozna še dandanes, saj je sam dobro vpet v pedagoške procese v svoji stroki. Zato sem ga tudi »obrajtal« in cenil njegove kritike na račun izobraževanja in usposabljanja v lovstvu. Imel je tudi »jajca«, da je odkrito povedal, kar je mislil, da takrat ni bilo dobro. Še vedno sem prepričan, da je bila škoda, ker ni do konca vztrajal pri poglobljeni statistično-metodološki in strokovno-kompleksni pedagoški analizi usposabljanja lovskih čuvajev. Tako pa,

lji na terenu. Bili so prijetni sogovorniki in večina jih je delo opravljal res predano in pošteno, v korist LD. Nekaj jih je tudi odpadlo, saj so zboleli, odšli v tujino ali pa so zaradi kritičnosti zaradi slabega vodenja LD enostavno izpadli kot »neprimerni in nevredni zaupanja« za lovočuvajsko službo. Ti so bili najbolj razočarani, saj v LD kot čuvaji niso naleteli na podporo, niti niso bili povabljeni k sodelovanju v strokovnih komisijah. Menim, da to ni bilo dobro in tudi danes ni. Drugačnost je lahko bogastvo in mora-

menda celo zelo dobri znanci in prijatelji – to pravijo oni – lovskega inšpektorja. To pa je lahko rahlo problematično, čeprav nimam nič proti, da ljudje sledijo svojim ustavnim pravicam o prijavi kaznivih dejanj. Če je temu res tako, ne pa, če se počutijo užaljene in delajo v slogu znanega reka, da »naj tudi sosedu pogine krava, če je že morala poginiti meni«. Bolje bi bilo, da bi kot pooblaščen ljudje skrbeli za utrjevanje lovskega tovarštva in bi na napake – če se in ko se zgodijo –, opozorili doma in jih pomagali rešiti, šele nato pa

¹ Ime je pomenljivo.

bi poklicali lovskega inšpektorja (mimogrede, o njih ne mislim nič slabega in tudi ne posplošujem, saj jih poznam nekaj, ki so zelo pokončni ljudje). In bi torej spoštovali stari rek, da »če že ne morem pomagati, vsaj škodil ne bom«. Da, tudi to je del našega lovskega vsakdanjika in naše lovske folklorne. Naj končam tako, kot sem začel, namreč imenovati nekoga za pooblaščenega lovskega čuvaja in z njim podpisati pogodbo, kot to veleajo predpisi, je zelo odgovorno dejanje! Ne gre zgolj za formalnost, za usposobljenost, službeni znak in pooblastilo, pač pa tudi za čisto človeške, značajske lastnosti kandidata za takšno službo. Odgovornost za izvajanje čuvajske službe v LD je velika, saj zakonski predpisi do napak in kršitev niso strpni in ne poznajo milosti. Zato je več kot na dlani, da s(m)o mnogi starešine LD to dodobra spoznali na lastni koži in zato jih(nas) velika večina ne želi več opravljati najodgovornejših funkcij v LD. Skratka, razmislimo, komu in zakaj zaupamo v roke nadzor nad loviščem, sploh,

ker imamo primere, da nam »kokoši v kokošnjakih varujejo lisice«, če obrnem na šaljivo stran medalje. Menim, da je moralna sestavina lovskega čuvaja izjemnega pomena, strokovnost in znanje pa pogoj, da se lahko na tem področju dokazuje in predvsem – dela. Zgodba ima seveda imena, a naj ostane pri naslovu članka; sploh, ker velja, da se »greh pove, grešnika pa ne«. A da bi bilo v prihodnje takšnih zgodb čim manj, se mi je zdelo vredno opozoriti na problematiko, ki je večplastna in bi terjala poglobljeno analizo. Za kaj takšnega pa le komentar v lovske reviji ni dovolj; z njim zgolj opozarjam na pojave, ki niso pogosti, so pa vseeno tukaj, med nami! Takšna je pač resnica, pred katero si ne smemo zatiskati oči ne v območjih ZLD in LZ kot še manj v naši krovni organizaciji, to je LZS. Predvsem ali tudi zato, ker lovska realnost ni le črna-bela, pač pa tudi belo-rdeča. In ravno zardevanje je lahko znamenje, da se nekdo čuti rahlo krivega in morda celo – odgovornega.

Dr. Marjan Toš

Foto: K. Schneider

Upravljanje z divjadjo – smo na razcepju?

Vse več je javnih in tudi prikritih napovedi o spremembah in dopolnitvah zdajšnjih zakonov s področja gozdarstva in lovstva, zato so nujne presoje, kakšne spremembe so potrebne, da bosta zagotovljena varstvo narave ter vzdržna raba vseh pogojno obnovljivih naravnih virov. Podlage za spremembe morajo biti pripravljene na strokovnih temeljih in v sodelovanju zainteresirane javnosti, kamor gotovo sodijo tudi lovske in druge naravovarstvene organizacije.

Lastniki kmetijskih zemljišč in gozdov ter njihove organizacije pričakujejo in zahtevajo vedno več pravic pri upravljanju in gospodarjenju z gozdovi in lovišči, kar je

razumljivo, saj imajo v svoji lasti večino kmetijskih površin in kar osem desetlin vseh gozdov v Republiki Sloveniji. Ob tem vedno znova nastajajo tudi nesporazumi med lastniki zemljišč in gozdov ter drugimi uporabniki naravnega prostora, še posebno v gozdovih.

Na kmetijskih površinah, kjer pridelujejo hrano, lastniki za boljšo rast in večji donos pogosto uporabljajo naravna in mineralna gnojila, za varstvo rastlin tudi kemična sredstva za zatiranje škodljivcev, ki pa se po prehranski verigi vnašajo pri krmljenju v organizme domačih živali in nato še v človeške organizme. V skrbi za zdravje ljudi in domačih živali so kemikalije, pred-

vsem herbicidi in pesticidi, pri izdelavi, prodaji in uporabi pod nadzorom strokovnih in javnih služb. Kljub temu so znani primeri slabih praks zaradi nestrokovne uporabe, kot je bil primer bolezni norih krav zaradi krmljenja goveda s kostno moko, pomori čebel ... Uporaba kemičnih snovi v kmetijstvu ima velike posledice tudi za poljsko divjad in druge prostoživeče živalske vrste vse do mikroorganizmov, pa tudi za kakovost talnice, izvire pitne vode, vodni živelj v tekočih vodah in jezerih. Zato države vedno bolj podpirajo sonaravno in ekološko pridelavo hrane, vendar je to v državah različno urejeno; takega načina pridelave hrane je celo pri nabolj naprednih kvečjemu le nekaj več kot deset odstotkov.

Gozdovi pokrivajo kar 60 % površine naše države, kar je med največjimi deleži v Evropi, vendar jih je samo 20 % v državni lasti, vse drugo je last kmetov, lokalnih skupnosti in vseh drugih zasebnikov. V Sloveniji je več kot tretjina vseh površin po evropskih direktivah opredeljeno za območje Natura 2000, kar pomeni, da so te površine prvenstveno pomembne iz na-

ravovarstvenih vidikov. Na teh območjih so tudi lovišča posebnega namena (LPN). Večina teh površin je v gozdovih, kar je razumljivo, saj so gozdovi večinski življenjski prostor za skoraj vse prostoživeče živalske vrste, ki živijo v pestrih rastlinskih in živalskih združbah. Lovske organizacije upravljajo lovišča, ki so na celotnem območju države v kmetijski rabi, in gozdovi, ne glede na lastništvo. Izvzete so samo površine mest, naselij in nekatere javne površine.

Če ugotavljamo, da smo na razcepju, to tudi pomeni, da se moramo odločiti, kam in kako naprej od razpotja. V letu 2017 bomo vstopili v 110-letnico organiziranega slovenskega lovstva. V naši zgodovini smo bili tudi na področju lovstva kar nekajkrat na razpotju, kar je dobro dokumentirano v 30. knjigi Zlatorogove knjižnice z naslovom *Lov in lovci skozi čas* avtorice dr. **Romane Erhatici Širnik**. Že v uvodu tega dela je zapisano: »Zgodovina lova in lovstva je zgodovina odnosov do narave in zgodovina odnosov med ljudmi.« To se je izkazalo tudi po osamosvojitvi Slovenije, ko se je socialistični družbeni sistem s planskim

gospodarjenjem na hitro in tudi sunkovito spremenil v demokracijo s tržnim gospodarstvom in odločilnim vplivom kapitala, kar je zelo vplivalo na vse naše življenje in delo. Seveda je to zelo vplivalo tudi na lovstvo, saj je bilo lovsko gospodarsko načrtovanje odvzeto lovskim organizacijam, s tem pa je bil spremenjen vpliv na odločanje in odgovornost pri nalogah varstva narave in divjadi, čemur so posledično sledile tudi organizacijske spremembe v lovstvu.

Evropska kmetijska politika s subvencijami in globalizacija trgovine sta tudi pri nas že v dveh desetletjih povzročila velike spremembe. Uvažamo že dve tretjini potrebne hrane, na velikem deležu zemljišč se ne prideluje hrana, pač pa se zaradi evropskih subvencij samo kosi in celo uničuje remize – življenjski prostor za poljsko divjad in ptice. Po denacionalizaciji je večina gozdov v zasebni lasti in razpršena med 400.000 lastniki, med katerimi je le malo pravih kmetov. Večina lastnikov je v raznih službah po mestih, tudi v tujini, zato niso odvisni od trženja lesa in niso usposobljeni za delo v gozdu. V takih razmerah zato ni upanja, da bo ponovno stekla »*gozdno-lesna veriga*«, za kar si zdaj prizadevajo gozdarski in lesarski strokovnjaki. Ob tem je treba nujno upoštevati izredno močan vpliv tolikšnega števila zasebnih lastnikov in njihovih organizacij na politične odločitve, saj gre za mnenje nekaj sto tisoč volivcev! Politiki jih pogosto zavajajo, da so latniki gozdov tudi lastniki vsega, kar tam raste, od dreves do gob in borovnic, tudi vseh živali od mravlje do žolne in medveda, da so lastniki vseh vodnih izvirov ... **Gozd ni samo les, gozd je življenje! Lastnik gozda ima pravico do lesa, vendar samo do take mere, da sta zagotovljeni vzdržna raba in trajnost donosov gozdov. Vse drugo so javne vloge/funkcije gozda, ki so dobrina vseh ljudi in še vseh prihodnjih rodov.**

Nekdanja gozdna gospodarstva so pol stoletja upravljala

Foto: J. Popež – Grča

gozdove ne glede na lastništvo po načelih vzdržne rabe, nege in prebiralnega gospodarjenja, kar je zagotavljalo razvoj lesne industrije in podeželja. Po novem *Zakonu o gozdovih* so načrtovanje prevzeli uradniki v zavodih za gozdove, izvajanje del v njih pa so dobila izvajalska podjetja s koncesijami za dvajset let, ki so nepredelan les prodajala tujcem, kar je povzročilo propad naše lesne industrije in izgubljenih 30.000 delovnih mest. V hlastanju za dobičkom so koncesionarji lomastili po gozdovih z neprimernimi stroji – procesorji, tudi na območjih s prebiralnim gospodarjenjem. Še posebno ti stroji niso primerni za uporabo na občutljivih kraških terenih.

Posledice take rabe so hude, veliko so dodale tudi vremenske ujme, ki so posledica podnebnih sprememb, predvsem zaradi rabe fosilnih goriv ter ropanja multinacionalk zaradi dobička iz narave v tretjem svetu, kjer so pljuča našega planeta.

Zaradi vsega naštetega smo gotovo ponovno na odločilnem razpotju pri odločanju za našo sedanjo družbo in naslednje generacije ter usodo vsega življenja na našem planetu. Vprašajmo se, kaj lahko ob vseh stiskah in zablodah doma in po svetu naredimo po naših močeh in po naši dolžnosti v slovenski lovski organizaciji,

ki ima 22.000 članov, ki na leto opravijo milijon ur neplačanega dela v loviščih, ki pokrivajo skoraj ves naravni prostor naše države! Naše lovske organizacije imajo več kot stoletno tradicijo pri varstvu narave, imajo bogato strokovno in kulturno dediščino ter določena in podpisana pravila obnašanja v dokumentu *Etični kodeks slovenskih lovcev*. Vse to je naša bogata zakladnica in velik moralni kapital! Se tega dobro zavedamo?

Na podlagi tega ugotavljamo:

- v zdajšnjih razmerah slovenske lovske organizacije potrebujejo prenovljeno strategijo razvoja za vzdržno ali trajnostno rabo narave in delo v loviščih, kar naj bi bila podlaga tudi za predstavitev pravih zamisli v strokovni, politični in splošni javnosti;
- na zborih zasebnih lastnikov gozdov in njihovih organizacij je treba delovati strpno in enakopravno, vendar samo in zgolj s strokovnimi argumenti! Poseben poudarek je potreben pri pojasnjevanju javnih vlog gozdov, ker vplivajo na podnebje in vreme, ker brez gozdov ni izvirne pitne vode, gozdovi so življenjski prostor vseh prostoživečih divjih živali;
- neoliberalizem z zakonitostmi kapitala ter dobička za vsako ceno ruši stare norme in vrednote v odnosih med ljudmi

in ljudi do narave, zato tudi tako nasilno prodira v vse pore življenja in dela. Čezatlantski trgovinski sporazumi bodo še zaostriili zdajšnje razmere tudi pri nas, če bodo sprejeti in uveljavljeni. Zato je skrajni čas za ozaveščanje javnosti, da nam tak način ne bi uničil še naše narave, ki je edina prava podlaga za kakovostno življenje. Javnih funkcij narave ne merimo po dobičku, čeprav vsem dajejo številne darove, ki so neprecenljivi za življenje;

- lovske in vse druge naravovarstvene organizacije morajo redno sodelovati pri ozaveščanju javnosti ter pri rednih ukrepih za varstvo narave in vzdržnega gospodarskega modela;

- lovci dobro poznajo in spremljajo razmere ter spremembe na terenu, saj so v naravi ob vsaki uri in vse dni v letu ter ob vsakem vremenu, zato bi lahko vsaj nekateri z dodatnim izobraževanjem pridobili dodatna pooblastila za nadzor;

- slovensko lovstvo s svojimi naravovarstvenimi nalogami in veljavnimi etičnimi normami sodi v državni upravi v resor za varstvo narave, nikakor pa ne v resorje, ki so pod pritiski nosilcev kapitala in zasebne lastnine, ki zahtevajo dobiček za vsako ceno!

Janez Črnač

Ponovno ali ročno polnjenje nabojev

Obstajajo razlogi za ponovno polnjenje?

Prispevki o ponovnem polnjenju krogelnih in šibrenih nabojev, avtorja Valterja Dvorškega, so bili v reviji Lovec nazadnje objavljeni leta 1992. Tematika se nato pojavi leta 1994 v reviji Kaliber v prevodu tujega članka, ki ga je prevedel Rok Štupar. V isti številki revije besedilo dopolnjuje z lastnimi ugotovitvami Valter Dvoršek. Od takrat naprej pa o tem na straneh Lovca ni bilo ničesar objavljenega. Ker se redno srečujem z lovci, ki si sami polnijo strelivo, so me njihove spodbude prepričale, da napišem nekaj besed. V tem delu bom predstavil razloge in uporabnost, ki jo ponuja ponovno polnjenje nabojev za lovca, naslednjič pa bom postopek na kratko opisal in zainteresiranim ponudil nekaj nasvetov, kako začeti.

Dejavnost ponovnega polnjenja nabojev za lastne potrebe je lovcem slabo znana in veliko je napačnih predstav. Namen prispevka je, da bi tudi drugi lovci približno vedeli, kako sploh poteka. Da bi razumeli, da je postopek enostaven, a hkrati ni le preprosto sestavljanje tulca, netilke, smodnika in krogle v naboj, temveč je treba vedeti in storiti veliko več. Ponovno ali ročno polnjenje nabojev bom najprej predstavil z vidika uporabnosti in kako ga lahko lovci obrnemo sebi v prid. To nikakor ne bo navodilo! Vsega, kar moramo vedeti, namreč ni mogoče stlačiti v en prispevek. Za to obstajajo knjige in priročniki, članki v tujih revijah, za kar je priporočljivo znanje tujega jezika. Že teme, kot so: vrste in izbira smodnika, robljenje tulca,

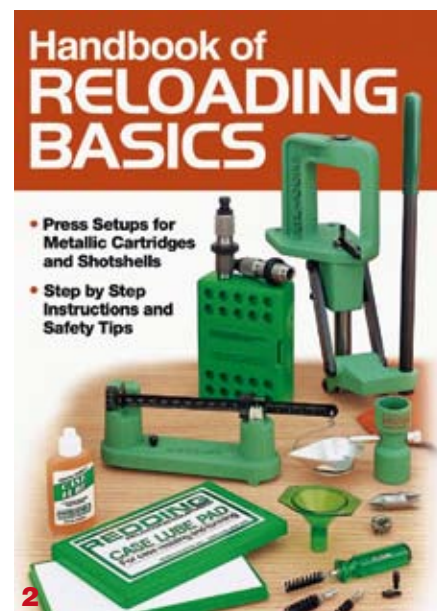
koncentričnost, izbira in vrsta matric, vpliv netilke, celotna dolžina naboja, dolžina in krajšanje tulcev, vpliv zgradbe krogle na tlak, naleganje tulca v ležišče in čelna zračnost ..., so vse samostojne teme/naslovi prispevkov in poglavij v knjigah (fotografija 1). Moj prispevek je zato namenjen vsem, ki jih postopek in ta dejavnost zanimata.^{1 2 3}

Največjo prednost za lovca ima polnjenje krogelnih nabojev za puške risanice. Vse prednosti te dejavnosti veljajo tudi za

¹ Lovec, 9/1988, Polnjenje šibrenih nabojev; Lovec, 2/1992, Polnjenje krogelnih nabojev; Lovec, 5/1992, O netilkah in smodnikih; Lovec, 7–8/1992, O tulcih in kroglah.

² Kaliber, 6/7–1994, Ročno polnjenje – kako začeti.

³ Kaliber, 6/7–1994, Polnjenje krogelnih nabojev »po domače«.

Priročnik za polnjenje, dostopen v digitalni obliki.

polnjenje šibrenih nabojev in nabojev za kratkoceveno orožje. A šibrenih nabojev streliva se (skorajda) ne izplača ponovno polniti. Izjema so le enoviti izstrelki za gladko cev. Kratkoceveno orožje je bolj pripomoček lovcu. Le redki lovci so dovolj usposobljeni za njegovo učinkovito (in varno!) uporabo. Tisti redki, izurjeni, ki najbrž veliko vadijo, pa se lahko najdejo tudi v tem prispevku.

Začetki sodobnega načina polnjenja krogelnih nabojev segajo v čas druge svetovne vojne in takoj po njej v ZDA, ko je zaradi vojne primanjkovalo civilnega streliva. Amaterji so ustanovili lastna podjetja za izdelavo stiskalnic in matric (Fred Huntington – RCBS) ter začeli sestavine ponujati na trgu. Nekateri so začeli z izdelavo lovskih krogel (Joyce Hornady, Vernon Speer ...), drugi (Bruce Hodgdon) pa so lovcem in strelcem odprodajali viške vojaškega smodnika. ZDA so še vedno vodilna sila na tem področju, in sicer po številu oseb, ki polnijo, po številu izdelovalcev orodij, sestavin in literature (fotografija 2). Tudi Evropa ne zaostaja daleč in slovi po kakovostnih sestavinah. Na področju literature in različnih priročnikov vsekakor prednjačijo Nemci (fotografija 3).

Literatura – knjige, revije –, kjer najdemo potrebne informacije o polnjenju nabojev.

Izrazi, ki se uporabljajo, so: ponovno,

Priročnik za polnjenje streliva, K. D. Meyer

ročno ali tudi domače polnjenje nabojev. Je kakšna razlika? Kaj pa, če ne uporabimo že izstreljenih tulcev, ampak kupimo nove? V tem primeru ne govorimo o ponovnem polnjenju (angl.- *reloading*), temveč o ročnem (angl.- *handloading*), saj sestavine sestavimo ročno. Američani pravijo, da je pojem ponovnega polnjenja zgolj sestavljanje sestavin (komponent). Pojem *ročnega polnjenja* po njihovem odlikuje bolj pazljivo in natančno osebo, ki skuša doseči kar najboljši rezultat.

Zakaj polniti? Obstaja več dobrih razlogov. Seveda najprej vsakdo pomisli na ceno. Čeprav je to res eden odločujočih dejavnikov, pa ni najpomembnejši in ne edini. Najbrž boste streljali več, kot ste prvotno nameravali. Privarčevali tako ne boste veliko, boste pa zato veliko pridobili. Za »isti denar« boste streljali veliko več, postali boste boljši strelec, bolj samozavestni. V procesu izdelave lastnega streliva boste spoznali skrivnosti notranje balistike, ki so pogoj za izdelavo kakovostnega streliva po vaši meri. Vaše strelivo bo verjetno natančnejše, cenejše ter z natanko tako težo in zgradbo krogla, kot si jo želite – povsem po vaši meri. Občutek, da niste odvisni od dejstva, ali bodo trgovci imeli na zalogi »vaše strelivo«, vam bo nadgradil občutek ponosa, ko boste sami izdelali prvi naboj in ga nato tudi prvič izstrelili, z njim prvič uplenili divjad. To so občutki ob uspehu, ko nekaj dosežemo z izdelkom naših rok; postopek je tudi zanimiv. Ponovno polnjenje je lahko tudi »konjiček«, ki terja določene spretnosti. Zaradi pozornosti, ki jo namenimo proučevanju podatkov in pripravi lastnega streliva, lahko celo sprošča. V roke pa dobimo izdelek naših rok, ko na vprašanje, kdo je izdelal zanimiv naboj, odgovorimo: »Jaz!«

Ceneje? Da, vsekakor – a šele, ko se povrne strošek opreme. Z izbiro sestavin lahko nadziramo prihranek. Največ prihranimo pri krogli, nato tudi pri smodniku. Tulec krogelnega naboja je zastoj, če ste jih vestno shranjevali, saj ga lahko napolnimo večkrat. Pri zahtevnejšem 6,5 x 68³ ne smemo pričakovati dolge dobe, če ga v celoti kalibriramo. Pri 6,5 x 68 mi vrat tulca v ohlapnem ležišču starejše risnice zdrži le tri do štiri strele. Bolj realno je, pri celotnem kalibriranju tulca, pričakovati od 5- do do 10-kratno uporabo. Tulec .338 Lapua Mag. (8,6 x 70), kateremu sem kalibriral le vrat, je zdržal zrinjast strel. Nek tuj avtor je s tulci .308 Win. »prišel« do osemnajstih uporab, s tulci Lapua pa več kot dvaindvajsetih. S toplotno obdelavo lahko tulcu še podaljšamo uporabnost. Ker je tulec znaten del cene, si lahko predstavljamo tudi prihranek. Tulec, uporabljen v naši puški in ima kalibriran le vrat, se v našem ležišču idealno »osredini«. Tako pripomore k natančnosti in si podaljša uporabno dobo. Četudi kupimo nove tulce, bomo slej ko prej privarčevali s streljanjem. **Valter Dvoršek** je že leta 1981 primerjal cene tovarniškega streliva petih kalibrov in izračunal 59 % odstotni prihranek. Pravilo, da »dražji kot je naboj, več lahko prihranimo«, še vedno velja. Ko sem še imel navedeni .338 LM, sem s kakovostnimi sestavinami ceno 4 € za naboj zmanjšal na 2 €. Tak naboj je vsekakor prekašal tovarniško strelivo. Poskusite kupiti naboj 6,5 x 68 z monolitno ali sodobnejšo kroglo, da pri tem ne boste presegli cene 4 €. S kroglo, enakovredno tovarniškima (*InterLock*), je cena »mojega« naboja v tem kalibru le en evro. Naboj 7 mm Rem. Mag. z nekaj dražjima netilko Rottweil 5333 in smodnikom R905⁴ ter cenovno ugodno in odlično kroglo *InterBond* me je pred leti stal 1,20 €. V puški, kal. 7 x 64, uporabljam kroglo *TTSX*, pri čemer je največji strošek naboja prav krogla, ki me stane 0,92 €. Ko tulcu (zastoj) dodam rusko netilko Murom (3c) in primarno koločino finskega smodnika Vihtavouri N550 (35c), me tak naboj stane 1,30 €. Če bi natanko take naboje želel kupiti, je cena za kos 2,90 €. ⁵ En kilogram tega smodnika stane okrog 85 €. 1000 g zadošča za 294 polnitev nabojev 7 x 64. Pri .222 Rem. in .223 Rem. pa 1000 g zadostuje za okrog 600 polnitev. Če bi izbral še cenejši smodnik in cenejšo kroglo (odlične domače LOS, O.K. ali Classic Hunter po 0,60 € za kos), bi privarčeval še več. A to je samo nekaj primerov.

Redki kalibri. Včasih je imeti v posesti

³ ali .243 Win.; oba imata značilno dolgo in položno rame tulca.

⁴ Izdeluje ga švedski Bofors.

⁵ Barnes 7 x 64 VOR-TX, 140 gr, TTSX-BT – M. Rebec Postojna.

starejšo puško s cevjo redkega kalibra razlog za veselje in slabo voljo hkrati. Če že najdemo strelivo, je cena zelo visoka, vse do 8 € za kos. Tudi izbira lovskih krogel za take kalibre cevi ni ravno velika. Enako velja za kakšne manj pogoste sodobne kalibre.⁶ S ponovnim polnjenjem lahko ta strošek vsaj prepolovimo, si sami izberemo vrsto lovske krogle v nabojih in prav tako nismo odvisni od trgovca, če nam bo redko in drago strelivo sploh lahko uvozil.

Natančnost. Ponovno polnjeno strelivo je lahko natančnejše, kar je morda presenetljivo, vendar je dejstvo, da strelivo lahko kar najbolj prilagodimo svojemu orožju, saj je vsako drugačno. Pri tem mislim na razlike v merah ležišč naboja, cevi, lastnostih cevi. Vemo, da včasih samo z drugo vrsto ali maso krogla lahko dosežemo želene rezultate, drugič rezultate izboljša še delno kalibriranje (samo vratu)

⁶ 6-06, 25-06, 338 Federal, .270 WSM, 26 Nosler, .300 Wby ...

Merilnik koncentričnosti, Hornady

Meritve kronografa pri razvoju polnitve za naboj 6,5 x 68

ali manjša razdalja, ki jo krogla naredi iz tulca do polj/zlebov cevi. Vse to lahko nadziramo sami, tudi ob pomoči merilnika koncentričnosti (**fotografija 4**). Z uporabo nekaterih metod, kot je »Audettova«⁷, imenovana tudi *metoda razvoja polnitve*, lahko ugotovimo, katera polnitev daje najbolj »uglašene« vibracije cevi⁸ in s tem neko stalno natančnost. Druga metoda je npr. uporaba merilnika hitrosti krogel – *kronografa (fotografija 5)*. Standardni odklon hitrosti lahko pove, katera polnitev pri nekem orožju daje najbolj stalno hitrost. A zanimivo, stalna hitrost (čim manjši odklon) še ne zagotavlja samodejno tudi najbolj natančnih zadetkov! To pokažejo šele skrbno preizkušanje in rezultati/zadetki cilja.

Raznolikost izbire. Barnes XLC je tista modra monolitna krogla, s katero sem lovil že leta prej, preden jo je uvoznik streliva S&B začel oglaševati kot novost. Naročil sem si jih iz ZDA, ko se pri nas za XLC sploh še ni vedelo.⁹ Brez ponovnega polnjenja je ne bi uspel preizkusiti in ne mnogih drugih, ki sem jih potem uporabljal za lov (**fotografija 6**). Tudi vsa testiranja lovskih krogel, o katerih sem pisal, ne bi bila mogoča brez ponovnega polnjenja. V devetdesetih letih prejšnjega stoletja so pri slovenskih lovcih prevladovali nemški RWS, avstrijski Hirtenberger, češki S&B ter takrat domača Igman in PPU-krogelni naboji. Tudi embargo ni ravno pripomogel k izbiri ... Možnost, da bi preizkusili kaj drugačnega, je bila pravo olajšanje. Dandanes so zadeve precej drugačne, ponudba streliva se je razmahnila, s tem nabor trgovcev in hkrati tudi ponudba sestavin za polnjenje. **Raznolikost?** Želimo imeti npr. v dokaj nežnem nabojju 7 x 57 zelo lahko kroglo za odstrel srnjadi ali gamsov? Želimo v .223 Rem. težjo kroglo z manjšo hitrostjo ali z monolitno kroglo, ki bosta obe manj »razbijali« srnjad? Morda želimo z uporabo posebnih smodnikov ta isti naboj .223 Rem. ali še hitrejša 5,6 x 57 in .22-250 Rem. spraviti na raven .22 WMR? No, in že smo pri t.i. **reducirnih polnitvah** oz. **polnitvah z zmanjšano močjo**, ki so lovcu v pomoč tudi, ko je odsun puške premočan. Letos sem lovcu pomagal razviti šibkejšo polnitev za njegovo risanico, kal. .300 Win. Mag., ki je zdaj na ravni kal. .308 Win. Drugi primer pa je uporaba lahke, 11,1 g težke lovske krogle O.K. v nabojju, kal. 9,3 x 62, s hitrostjo 930 m/s. Z njo bo lovec lahko lovil vso veliko divjad tudi na večje razdalje, saj ima ta krogla krivuljo leta podobno kot pri 7 mm

Rem. Mag. Čeprav tu ne gre za reducirno polnitev, se je odsun ob uporabi pravega smodnika in lahke krogle zmanjšal na raven odsuna pri nabojju 7 x 64.

Reducirne polnitve in zmanjšan odsun. Smo dnikarji imajo različne stopnje zgorevanja, s poznavanjem razlik med njimi pa lahko delno nadzorujemo odsun. Progresivni ali počasno izgorevajoči smodniki dosega ob enakih tlakih večje hitrosti. To dosega na račun večje mase polnitve (več smodnika), ki pa malenkostno dlje izgoreva. Večja masa polnitve vpliva na t.i. »raketni učinek« na ustju oz. na večjo maso plinov, ki prispevajo svoj delež k odsunu (in blisku). Že samo lažja krogla bo občutno zmanjšala odsun. Strelivu lahko z uporabo posebnih puškovnih smodnikov znatno zmanjšamo moč in ga tudi tako prilagodimo uporabniku. Kot mentor lahko pomagamo neizkušenemu

jih je morda mogoče kupiti, prepolovimo ceno. Je sproščujoč in prijeten konjiček, ki daje občutek zadovoljstva z vloženim delom in rezultati.

Je ponovno polnjenje nabojev varno? Vsakdo, ki se začne ukvarjati s tem, se poda na področje, kjer je lahko zaradi površnosti in malomarnosti marsikaj narobe. Toda, saj to velja tudi za vožnjo z avtomobilom, za hojo po hribih, lov in uporabo raznega orodja.

So potrebne posebne spretnosti? Če znate zamenjati žarnico, priviti vijak, imate že dovolj potrebnih motoričnih lastnosti. Priporočljivo je, da ste pozorni, potrpežljivi, upoštevate navodila, ste natančni ter vas ta dejavnost zanima. **Kdo ni primeren?** Nekdo, ki se mu vedno nekam mudi, ki stvari vedno naredi napol, je površen, ki neprestano išče »bližnjice«, ne bere navodil, njegov delovni prostor

Lovske krogle, premera 7 mm, različnih vrst z embalažo.

lovskemu pripravniku, ki ne sme že v začetku v sebi razviti strahu pred neprijetnim odsunom. Tudi lastnik »super magnuma«, ki se svoje puške boji, si tako lahko olajša življenje. Ker ga je puška že (pre)večkrat udarila nad očesom, tak lovec pogosto pred strelom zamiži ter zato tudi pogosto zgreši. Včasih je več – preveč.

Povzetek razlogov: Lastno, ročno ali ponovno polnjenje nabojev je cenejše kot kupljeno tovarniško strelivo. Lahko razvijemo polnitev naboja, ki natanko ustreza našim potrebam in določenemu orožju. Lahko dosežemo večjo natančnost in s pravo izbiro krogle boljši učinek/rezultat na cilju. Iz pozabe lahko oživimo puško s cevjo redkega kalibra ali težko dobavljivega streliva ter tistim redkim nabojem, ki

pa je neurejen – je osnova za katastrofo. Še vedno se najde kdo, ki meni, da je pametnejši kot sodobne preizkuševalnice. Meritve tlakov in hitrosti teh »balističnih laboratorijev« so edina podlaga za objavo »receptov za polnjenje«, ki jih moramo natančno upoštevati. Le na podlagi teh podatkov si enostavno in zelo varno lahko sestavimo/napolnimo strelivo. Nekdo, ki ne razume dobro procesa polnjenja in dogajanja ob strelu, prav tako ni primeren. Obstaja izpit za pridobitev potrdila o strokovni usposobljenosti **za polnjenje streliva za lastne potrebe**, ki je osnova. O njem več drugič. **Sestavine?** Imeti v kleti plastenko nitroražredčila, topila ali kanticno z bencinom, je nevarnejše kot imeti na varnem mestu shranjen brezdimni smodnik in netilke. Če se ravnamo po

⁷ Poimenovana po ameriškem puškarju Creightonu Audetteu.

⁸ Krogla vedno zapusti ustje v isti fazi nihanja cevi.

⁹ Modri premaz je suh lubrikant in ne teflon, kot je trdil uvoznik.

navodilih, ni prav nobene nevarnosti. Le črni smodnik, o katerem pa tu ne pišemo, terja pazljivejše ravnanje in hrambo.

Zakaj začetni? Ko sem leta 1997 postal lastnik kratkocevnega orožja, je bil nakup streliva zanj omejen z dovoljenjem upravne enote na 25 kosov na leto. Morda je to število še vedno za koga zadostno, toda brez redne vaje v streljanju je bolje, če lovec kratkocevno orožje pusti kar doma. Trgovec mi je iz škatlice s 50 naboji izročil 25 nabojev, preostale pa je vrnil na polico. Moj nasmeh je bil bolj grenak in naboji niso »zdržali« dolgo. Čeprav sem prebral vse, kar je bilo mogoče o ponovnem polnjenju, nisem vedel, kako in kje začetni. Potreboval sem mentorja, ki se je pojavil v obliki dobrega znanca, **Matjaža Benedičiča** iz LD Jošt. Pomagal mi je pri izbiri opreme, nakupu in mi nato pokazal celoten postopek. Šele potem sem si postopek lahko res predstavljal. Ko sem nato večkrat prebral vsa navodila za uporabo opreme in prvi priročnik in šele, ko sem začel sam polniti pištolske tulce za moj .357 Mag., sem dejansko osvojil **potrebno osnovno znanje**. A učenje vseh skrivnosti se je s tem šele dobro začelo in poteka še vedno. Matjaž mi je kmalu nato posodil matrice za polnjenje tulcev 9 x 19 mm, mi dal nekaj svinčenk in kmalu sem si polnil še naboje 9 x 19 mm. V času, ko tega streliva ni bilo mogoče kupiti, sem bil sam brez omejitev. Kmalu sem si nabavil še sodobna kalupa za ulivanje svinčenk za kal. 9 mm in 7 mm ter vse veselo uporabljal za vadbo v streljanju. Ni minilo veliko časa, ko sem si za lov že polnil naboje za puško, kal. 7 mm Rem. Mag., nato za očetovi 6,5 x 68 in 7 x 65 R, kmalu nato še za .222 Rem. in .223 Rem., 7 x 64, .300 AAC BLK ter za 9 x 17 mm.

Ker se precej ukvarjam s preskušanjem, imam matrice še za druge kalibre. Nabava matric in druge opreme pa ni potekala naenkrat. V tem času sem se srečal tako z natančnim kot s športno-dinamičnim streljanjem s kratkocevnim orožjem in tudi z uporabo orožja v lovske namene. Za vse omenjene naboje si zadnjih 19 let polnim strelivo za lov in vadbo. Redno spremljam tujo literaturo in dogajanje na tem področju. Imam več priročnikov za polnjenje in druge literature, kar mi pomaga še bolj razumeti drobne skrivnosti te panoge. Vseh 19 let se nisem nikoli spraševal, koliko prihrani. Največja vrednost te dejavnosti mi je bila neodvisnost, izziv in možnost, da si lahko izdelam strelivo po svojih željah, vedoč, da je cenejše od tistega v trgovini.

Razlogi za polnjenje? Pri ugotavljanju razlogov sem povprašal lovce, ki si tudi sami polnijo strelivo. Ugotovil sem, da

nas je vse ta zadeva že prej zelo zanimala in prav neka potreba (cena, izbira, učinek, redki kalibri, izziv ...) je nato pri vseh prevesila k odločitvi. Največja ovira je začetni finančni vložek – nakup opreme. Nato je vse veliko lažje. Večini je v začetku nekdo pomagal z nasveti, nekateri pa so se dejavnosti lotili sami, z učenjem s pomočjo literature. Kmalu smo ugotovili, da sicer ne privarčujemo kaj dosti, da pa lahko za isti denar streljamo mnogo več in tudi vedno bolje. Lahko si sestavimo natanko takšno strelivo, kot si ga želimo, in s kroglo, kot si jo želimo. Postopek se zdi zanimiv, sproščujoč in daje zaupanje, ki se izraža v rezultatih pri

»Zakaj polniti doma? Strelivo si napolniš kot sam hočeš, ga prilagodiš svoji puški, izbereš kroglo (ali več) ki ti odgovarja(jo). Cena doma napolnjenega naboja je nižja in seveda je ta dejavnost tudi konjiček. Meni osebno največ pomeni, ko poskusim nekaj novega in mi uspe priti do dobrih rezultatov in pričakovanj. Je pa res, da se celo življenje učimo in tako je tudi pri polnjenju. Zavedati se je treba, da je natančnost pri polnjenju zelo pomembna. Človek mora imeti ta občutek v sebi; za površne ljudi tukaj ni prostora!«

»Med obiskom trgovine v Borovljah,

Odmerjanje smodnika v pripravljene tulce .300 Win. Mag.

lovu in streljanju na tarčo. Naše izkušnje so si zelo podobne. Najbolj zanimive odgovore navajam.¹⁰

»Ponovno polnjenje nabojev me je navdušilo iz več vidikov. In sicer: **ekonomskega**, ker lahko dejansko precej privarčuješ, **kakovostnega**, ker lahko narediš optimalno polnitev za svoje orožje, ter poleg tega izbereš tudi optimalno kroglo, ki je sicer v nekaterih primerih ni mogoče dobiti ter **praktičnega** - kdor sam polni tudi več strelja in s tem postane boljši strelec - posledično tudi bolj etičen lovec. Če potegnem črto sem zelo zadovoljen, da sem se začel ukvarjati s ponovnim polnjenjem nabojev, saj sem si na ta račun pridobil ogromno koristnega znanja, ki mi pomaga da sem postal boljši strelec in obenem tudi lovec. Je pa to taka zadeva, kjer se stalno učimo novih stvari ... Če potegnemo črto se pri ponovnem polnjenju na koncu ne porabi nič manj denarja, lahko pa rečemo, da dobimo za isti denar precej več streliv.«

¹⁰ Poudarjene besede označil avtor.

leta 1997 spomladi, sem bil priča prodaji sestavin za polnjenje nabojev. Stvar me je zanimala. Priporočena mi je bila knjiga K.D. Meyer-ja, ki sem jo kupil. Ta knjiga je nato postala moj »mentor« in je v marsičem spodbudila moje zanimanje. Sledili so nakupi – seveda postopoma - in prve naboje sem zase napolnil že jeseni. Nabiral sem literaturo in orodja. Ščasoma se tega kar nabere. Poleg same tehnične zanimivosti pa je bil razlog še v tem, da takrat **ni bil na voljo širši izbor lovskega streliva**. Do neke mere je tako še danes. Pri tem mislim na lovske krogle za različne namene. Ko si enkrat z dušo »v elementu« delaš vse mogoče - od domačih orodij, vliivanja krogel, polnjenje šibrenih nabojev ...«

»Zdrava pamet pove, da je polnjenje nabojev za lastno rabo za povprečnega lovca ekonomski nesmisel. Pri vstopu v to dejavnost je meni odigrala glavno vlogo želja, da se naučim **nekaj novega** in postanem **neodvisen** od ponudbe nabojev

na našem trgu. Ob tem ima raziskovanje lastnih polnitev (in ne samo vztrajanje na standardnih receptih) svoj čar, za kar pa mi žal zadnje čase zmanjkuje časa. Zdaj polnim naboj po preizkušeni receptih za nekaj svojih pušk /kalibrov, tako da je v škatli vedno dovolj nabojev za pristrelitev pušk kadarkoli, po potrebi in za lov ter seveda tudi za vadbeno streljanje na tarčo.«

»Polniti sem začel zaradi **cene** 9 mm nabojev, ker športno streljam tudi dinamično. Naboj za lov sem začel polniti potem, ko sem dobil že nekaj nasvetov od dveh prijateljev, ki to že dalj časa počneta. Za lov si jih polnim kak mesec, dva. Že od prej imam certifikat za polnjenje. Svoja sobica, notranji mir in **zadovoljstvo**. Tehnično je zadeva zelo zanimiva, zanima me primerjanje natančnosti in delovanja krogel na telo divjadi ter cena. Navsezadnje pa vidiš kaj vse stresajo iz ust tisti, ki o tem ne vedo nič in tudi spoznanje kako so razumni in previdni pri izjavah tisti, ki se na stvar dobro spoznajo.«

»Polnim dve vrsti nabojev: .357 Mag. in .308 Win. Razlog, da sem začel razmišljati o polnjenju, je bil predvsem **finančni vidik** – dobim več streliva ob enakem finančnem vložku. Kmalu pa sem ugotovil, da bom moral res veliko streljati, da se mi bo vložek v potrebno opremo povrnil. Vendar sem bil takrat že tako globoko v "teoriji polnjenja", da me je polnjenje streliva začelo zanimati tudi iz drugih vidikov in je bila finančna plat samo še izgovor za nov konjiček.«

»Prvič sem videl kako se polni pri mentorju, ki sicer polni samo šibreno strelivo. Razložil mi je, da so včasih vsi polnili doma (v še kartonske tulce), ker je bilo težko dobiti karkoli za polnjenje. **Občutek, da si na začetku sezone napolnil 20 kosov za lov na zajca in potem zajca tudi uplenil, je bil prav poseben.** Za polnjenje krogelnega streliva sta me potem navdušila dva člana LD, ki sta se ukvarjala tudi s tem s polnjenjem - nato pa v mojem slogu internetna raziskava, nabava knjig, izpit in nakup opreme. Zakaj sploh polniti: V bistvu me je v začetku navdušila ideja, da imaš lahko različne krogle in da z različno polnitvijo dosežeš, da imajo do neke daljave podobne padce, tako ni potrebna pristrelitev puške na druge naboje. Največjo prednost danes vidim v tem, da lahko popolnoma **prilagodiš naboj za svojo puško** (poljubna krogla, smodnik), z neprimerljivo natančnostjo in da zaradi nižje cene oddam kakšen strel več na strelišču za ohranjanje osebne strelske »forme«. Kasneje, po nabavi vse opreme, pride tudi do osebne **sprostitve in zadovoljstva**, ki ga imaš ob polnjenju.«

8 Stiskalnica RCBS z vstavljenjo matrico je središče naše dejavnosti.

9 Prerez matrice podjetja Lee za vstavljanje krogel v tulec

»Začel sem, ker me je od vedno zanimala dejavnost, »konjiček« - narediti nekaj novega, svojega, pa da se to izkaže kot zelo natančno na tarči, pa seveda učinek na divjadi. Polnjenje mi predstavlja tudi **sprostitve, izziv** napolniti naboje, ki bodo res super grupirali - celo bolje od tovarniškega. Tudi vseh **krogel** se ne da dobiti v vseh nabojih, še posebej ne v evropskih. Težko je tudi dobiti strelivo evropskega kalibra z monolitno kroglo, če že, so naboji precej dragi. Prihranek pri polnjenju nabojev imajo samo tisti, ki jim napolniš strelivo. Sam prihranka

še nimam, saj so stroški nabave opreme precej visoki, streljam pa še ne toliko, da bi imel (čutil) prihranke. **Od kar polnim tudi veliko bolj natančno streljam.** Saj, ko želim preizkusiti svoj izdelek, se tudi bolj potrudim pri strelu na tarčo.«

»Prva moja seznanitev s to tematiko je bila konec osemdesetih prek revije Lovec, ko je o tem pisal Valter Dvoršak iz Celja, vendar se mi je to zdela v SFRJ nedosegljiva fantastika »z onkraj luže«. V živo sem zadevo spoznal kot študent pri takratnem puškarju **Milanu Tomažinčiču**, ki se je puškarstva izučil pri mojstru **Longyki** in po njegovi smrti od njega podedoval stare matrice za polnjenje nabojev, ter

10 Različne polnitve naboja 7 x 64 s kroglo Inter-Bond bodo najprej preizkušene ...

ko si je seveda nabavil sodobne preše in matrice. Prav za stare naboje je Milan poznavalec in pravi »virtuoz« pri iskanju rešitev. Pri njemu sem videl kako narediti kroglo iz praznega tulca .22 short, kako iz osnove naboja 6,5 x 68 R narediti tulec za kakšen predpotopen naboj s svinčenko v kalibru .450, izvedel, da se da vse tulce iz družine .360 (8 x 58 R, 8 x 57 R- 360, 8,72 R,...) izdelati iz (najpogostejšega) tulca 9,3 x 72 R. Pri odločitvi za nabavo opreme me je najbolj vodil izziv: **sam narediti dobre naboje in uspešno loviti z njimi.** Sledile so prve inštrukcije. Ko sem na začetku nekoliko v dvomih in skromno zamislil ali bom zadevo znal speljati, me je Milan potolažil: »To zadevo so Američani skonstruirali tako, da jo znajo uporabljati tudi tisti s pomožne šole, tudi tebi bo šlo«. Začel sem s kalibroma 8 x 57 IS in .44 Mag.. Kmalu pa sem odkril drugo prednost domačega polnjenja streliva - **polnjenje nabojev, ki niso več v serijski uporabi.** Nekaj matric arhaičnih kalibrov sem si nabavil, kakšno pa si sposodim.

Domače polnjenje sem predstavil že nekaj kolegom. Na MNZ sem opravil tudi izpit iz tovrstnega znanja in si pridobil certifikat o strokovni usposobljenosti za delo z eksplozivi. Vse naboje polnim izključno za lastno uporabo.»

Zaključek. Če na leto postrelimo le škatlo nabojev in smo z rezultati zadovoljni, nimamo prav veliko razlogov, da bi si sami polnili naboje. Tovarniško strelivo je že tako dobro, da je potrebno določeno znanje, da bi ga prekašali. A tovarna streliva mora zadovoljiti širok nabor kupcev in vsak njihov naboj mora biti primeren za prav vsako puško tega kalibra. Naše želje in potrebe so mogoče zapostavljene. Pravijo: »Tovarne imajo stroje in znanje, le kako jih lahko prekosi nekdo z ročno stiskalnico?!« Da, stroji so prirejeni za optimalno in množično proizvodnjo. Toda

11

Naboji 300 AAC Blackout s svinčnimi krogli lastne izdelave

zavedati se je treba, da ima še bolj natančno orodje vsak, ki si sam polni strelivo. Ne pozabimo – tovarne streliva smodnik odmerjajo prostorninsko, »samopolnilec« pa ga lahko stehta do zrnca natančno! Do 6/1000 grama natančno (*fotografije 7, 8, 9*). Če že tovarne izdelujejo strelivo dobesedno »po tekočem traku«, je nekdo, ki si sam polni naboje, »krojač« svojega izdelka; »po meri«. Njegov izdelek **lahko** v več lastnostih prekaša tovarniško izdelano strelivo: v ceni, natančnosti, raznolikosti in uporabnosti. Ponavljam, **lahko**! Če se le zaveda, kaj in zakaj nekaj počne. Le tak lahko izdela naboj, ki ga ni mogoče kupiti (*fotografiji 10, 11*). Ne pozabimo še zadnjega razloga, ki je, da se nekateri lovci pač radi ukvarjamo z orožjem in strelivom. Saj veste: vsi imamo v okviru širše dejavnosti lova pogosto še kateri drug konjiček (lovski rogisti, pevci, kinologi, pisci zgodb, fotografiji, slikarji ...) Zelo rad imam svojega lovskega psa. Ampak prav tako rad si za lov in strel na tarčo sam napolnim lovske naboje!

Gregor Hodnik
gregor.hodnik@gmail.com

Pripis

*Valter Dvoršek je po objavi prispevkov o ponovnem polnjenju prejel veliko pisnih vprašanj in je po lastnih izjavah porabil veliko časa za odgovore. Vsi potrebni podatki, nasveti in mentorji neke obstajajo, samo poiskati jih je treba. V naslednjem prispevku bom na kratko opisal, kako poteka postopek **ponovnega polnjenja** nabojev, z nekaterimi podrobnostmi, ki jih mora upoštevati samopolnilec. Za konec bom ponudil tudi nasvete, kako začeti in kje poiskati potrebne informacije.*

Gregor Hodnik

Foto: W. Nagel

Varstvo ptičev v deželni zakonodaji Avstro-Ogrske

Za uresničevanje zakonodaje, ki je varovala ptiče v preteklosti, četrtni niso bili zajeti v lovski zakonodaji, so bili vedno zadolženi tudi lovci oziroma je bila to ena izmed zakonsko predpisanih obveznosti lovskih čuvajev.

Že najstarejši lovski redi so predpisovali varstveno dobo za nekatere takrat lovsko zanimive vrste ptičev, na primer za divjega petelina, ruševca, poljsko jerebico in kotorno. V prvi polovici 19. stoletja so bili sprejeti tako imenovani *gubernijski odloki*, ki so v času gnezdenja in odraščanja mladičev (od začetka marca do konca avgusta) prepovedovali lov na koristne vrste ptic. V sedemdesetih letih 19. stoletja so bili v tedanji Avstro-Ogrski sprejeti deželni zakoni o varstvu za kmetijstvo koristnih ptičev. Na območju zdajšnje Slovenije je veljalo šest deželnih zakonov: štajerski, kranjski, koroški, goriški, istrski ter ogrski zakon, veljaven v Prekmurju. Najstrožji je bil štajerski zakon (1869), ki je varoval vse vrste ptičev, razen tistih, ki so bili uvrščeni v lovsko zakonodajo. Z zakonom so prepovedali lov na vse vrste malih travniških in gozdnih ptičev, uničevanje gnezd, jemanje jajc in mladičev iz njih. Za kršitelje so predpisali denarne in tudi zaporne kazni. Šolsko mladino so kaznovali po šolskih predpisih. Vse ptičje vrste, razen lovnih in poimensko navedenih škodljivih vrst, je zavarovala tudi Koroška. Med škodljive vrste so uvrstili večino ujed, veliko uharico, srakoperje, srako in krokarja. Goriška, Istra in Kranjska so zakone o varstvu za kmetijstvo koristnih vrst ptičev sprejele leta 1870. Ti zakoni so bili povzeti po vladnem predlogu, ki so ga pripravili na Ministrstvu za kmetijstvo na Dunaju in so ptiče delili v tri skupine: *absolutno koristne* (zavarovane) vrste, *relativno koristne* (lovne) vrste in *škodljive vrste*.

Za najbolj krvoločne, še posebno velike sovražnike koristnih ptic, so veljali srakoperji. Vir: motiv iz grafičnega lista v dokumentaciji Slovenskega lovskega muzeja v Tehniškem muzeju Slovenije.

Posamezne skupine ptičev so bile poimensko navedene v posebnih prilogah k navedenim zakonom. K absolutno koristnim (zavarovanim) vrstam so uvrstili žužkojede vrste ptičev. Zanje je veljala trajna prepoved lova, uničevanje gnezd ter pobiranje jajc in mladičev iz njih. K relativno koristnim (lovnim) vrstam oziroma lovnim ptičem so uvrstili zrnogode ptiče, ki mladiče hranijo z žuželkami. Te vrste so lahko lovili od 1. septembra do 31. januarja, v Istri pa od 1. septembra do konca decembra. Škodljive vrste je lahko lovil vsak. Sredi 80. let 19. stoletja so v nekaterih deželah (Goriška, Koroška) sprejeli dopolnitve k obstoječim zakonom; uvedli so lovne dobe za nekatere vrste tako imenovanih škodljivih vrst (črna in siva

vrana, domači in poljski vrabec, kos, škorec).

Marca 1902 je dvanajst evropskih držav (Avstro-Ogrska, Nemčija, Belgija, Španija, Francija, Grčija, Liechtenstein, Luksemburg, Monako, Portugalska, Švedska in Švica) v Parizu sklenilo mednarodni sporazum o varstvu ptic; javnosti je postal znan pod imenom *Pariška konvencija o varstvu ptic*. Podpisnice so se zavezale, da bodo v treh letih po podpisu sporazuma sprejele zakone, skladne s konvencijo, kar je pomenilo, da bodo prepovedale lov za kmetijstvo koristnih ptičev ter z zakonskimi ukrepi zagotovile varstvo/zasčito gnezd, jajc in mladičev. Avstro-Ogrska je mednarodni dogovor o varstvu za poljedelstvo koristnih ptičev potrdila z najvišjim sklepom 15. oktobra

1904, pritrdilne listine pa v Parizu predložila 6. decembra 1905 ter konvencijo razglasila v Wiener Zeitungu 25. aprila 1906. S potrditvijo konvencije so bila določena izhodišča za usklajevanje deželnih zakonov o varstvu ptičev.

Sporazum je urejal varstvo vseh prostoživečih ptičjih vrst, razen lovnih in škodljivih. Konvencija je imela šestnajst členov in dve prilogi: v prvi so bile navedene koristne vrste, v drugi pa škodljivi ptiči. Temeljno izhodišče mednarodnega sporazuma je bilo zagotoviti brezpogojno varstvo za poljedelstvo koristnih ptičev, predvsem žužkojedih in poimensko navedenih vrst. Brezpogojno varstvo je pomenilo trajno prepoved lova, uničevanje gnezd, pobiranje in uničevanje jajc ter jemanje mladičev iz gnezd. Države podpisnice so na spisek zavarovanih vrst lahko uvrstile še druge ptiče, načeloma pa z liste niso smele umakniti nobene vrste. Konvencija je določala, da je treba vsaj med gnezdenjem zagotoviti varstvo vsem ptičjim vrstam, pticam selivkam pa tudi med vrnitvijo v kraje, kjer gnezdijo. Za ptice, ki niso sodile k trajno zavarovanim, škodljivim ali lovnim vrstam, so določili varstveno dobo od 1. februarja do 15. septembra.

Zavarovane vrste je bilo prepovedano loviti, prodajati, uvažati in prevažati prek območij držav podpisnic. Prepovedano je bilo razdiranje in poškodovanje gnezd, uničevanje jajc in jemanje ptičev iz gnezd. Lastniki stanovanjskih hiš in gospodarskih poslopij so lahko izjemoma odstranili gnezda na stavbah, vendar le, če v/n njih ni bilo jajc ali mladičev. Prepovedana je bila prodaja jajc, razen jajc prib in galeb. Prepovedali so uporabo pasti, mrež, zank, limanic in naprav, s katerimi jih je bilo mogoče množično loviti in so omogočale množično pobijanje ptičev.

V posamezni državi podpisnici so pristojne oblasti lahko lastniku posesti izjemoma izdale dovoljenje za uničevanje katere od zavarovanih vrst, če jim je določena vrsta povzročala škodo v vinogradih, sadovnjakih, vrtovih, drevesnicah ali na njivah. A tudi v takem primeru je bil lov dovoljen samo z lovsko puško. Na tak način ulovljenih ptičev pa niso smeli prodati. Pristojne oblasti so lahko izjemoma izdale tudi dovoljenje za lov/odlov zavarovanih ptičev v znanstvene namene ali za naselitev na druga območja. Države podpisnice so v svoji zakonodaji lahko določile še druge izjeme. Katero od varovanih vrst so lahko uvrstile med lovno divjad, če je bil v tisti državi lov nanjo tradicionalen, lahko pa so katero od vrst opredelile tudi kot *škodljivo za kmetijstvo* na določenem območju. Trgovanje s ptiči, ustrelnimi na podlagi izjem, je bilo prepovedano.

Lovne vrste ptičev je bilo dovoljeno loviti samo s strelnim orožjem in v zakonsko določenem času. Države podpisnice so lahko v prepovedanem lovnem času katerekoli državi podpisnici prepovedale prodajo ptičev in tudi prevoz prek svojega ozemlja. To so lahko storile ne glede, ali je neka vrsta imela takrat v državi podpisnici uveljavljeno varstveno dobo ali ne.

Zakon o varstvu za kmetijstvo koristnih ptičev, usklajen z mednarodno konvencijo, je prva od avstrijskih dežel sprejela Spodnja Avstrija 7. februarja 1908. Aprila istega leta je zakon o varstvu za kmetijstvo koristnih ptič dobila Koroška (1908), leto kasneje pa so ga sprejeli na Štajerskem (1909). Na Kranjskem so zakon sprejeli leta 1910, Goriška leto kasneje (1911). Ogrska je konvencijo ratificirala leta 1906, njeno veljavnost pa razglasila s posebnim zakonskim členom.

Deželni zakoni so veljali za domorodne vrste, ne pa tudi za tujerodne. Prav tako ne za ptičje vrste, uvrščene v lovski zakon. Prvi člen je prepovedoval lov in ubijanje v naravi živečih ptic, prodajo in nakup živih in

lastniki lahko odstranili gnezda s stanovanjskih hiš, gospodarskih in drugih poslopij ter dvorišč. *Škodljive ptice* s seznama je bilo dovoljeno pokončevati ob vsakem času v skladu z lovskimi in ribiškimi predpisi. Politična oblast je lahko na seznam uvrstila še druge ptice, ki so bili na določenem območju škodljivi, lahko pa je katero vrsto tudi odstranila s seznama. Okrajna glavarstva so morala poskrbeti, da so župani vsako leto v decembru razglasili zakon na krajevno običajen način z objavo na oglasni deski. Za izvajanje zakona so bile zadolžene politične oblasti prve stopnje, ki so bile občine. Le-te so nadzorovala okrajna glavarstva, ta pa deželna vlada, ki je sporazumno z deželnim zborom odločala, katere ptice bo uvrstila med lovno divjad, katere vrste bo uvrstila med *škodljive vrste* in katere zavarovala. Izvajanje zakona so nadzirali župani, orožniki, gozdni, lovski in poljski čuvaji, javni organi nadzora, pred-

Učitelji so po zakonu morali poučevati šolsko mladino o škodljivosti ptičjega lova, pobiranja jajc in mladičev iz gnezd ter o nujnosti lova ter pokončevanja škodljivih ptičev. Vsako leto, preden so začeli ptiči valiti, so morali šolarje opomniti na zakonsko predpisane prepovedi ter poskrbeti, da bi preprečili nezakonite prestopke.

Prestopke zoper zakonska določila so okrajna glavarstva kaznovala z denarno kaznijo do 20 kron. Ob ponovitvi prekrška je bila predpisana kazen do 50 kron. Če obsojeni kazni ni mogel plačati, so denarno kazen spremenili v zaporno. Dan zopora je veljal 10 kron. Če je bila izrečena denarna kazen nižja od 10 kron, je moral obdolženec v zaporu prebiti najmanj šest ur. Poleg denarne oziroma zaporne kazni so kršilcu odvzeli tudi lovne priprave ter ujete ptiče. Če so zasegli odlovljene ptiče žive, so jih morali takoj izpustiti, če bi jim bilo to v škodo, pa jih zadržati. Stroške je plačal obsojeni »ptičar«. Če so zasegli ptičja jajca, so morali poskrbeti za njihovo izvalitev. Če to ni bilo mogoče, so morali jajca uničiti, kot so morali uničiti tudi mrtve ptice in lovne priprave, zaseženo orodje pa prodati na javni dražbi. Izkupiček od prodaje in denarne kazni so nakazali t.i. »ubožnemu skladu« občine, v kateri je bil prekršek storjen. Pritožbe zoper izrečene kazni je reševala deželna vlada, njene odločitve pa so bile dokončne. Če je kazen izrekla deželna vlada na prvi stopnji, je bilo mogoče pritožbo nasloviti na ministrstvo za poljedelstvo. Če je bil kršitelj kaznovan po kazenskem zakonu, je o pritožbi odločalo ministrstvo za notranje zadeve, v sporazumu z ministrstvom za poljedelstvo.

Zakoni o varstvu za kmetijstvo koristnih ptic so na slovenskem ozemlju veljali vse do uveljavitve banovinske lovske uredbe, sprejete leta 1935.

**Dr. Romana Erhatic
Širnik**

Prvi kebčki divjega petelina iz umetne vzreje

Vzrejno središče za divje peteline Prezid v Gorskem kotarju

O vzrejnem središču divjih petelinov (*Tetrao urogallus*) Prezid v Gorskem kotarju je v Lovcu pisal že moj prijatelj **Janko Škrlić**, univ. dipl. inž. gozd., iz LD Babno Polje, kateremu se najlepše zahvaljujem za jedrnat predstavitev delovanja našega vzrejnega središča, ki ga je leta 2012 ustanovilo *Društvo za varstvo živali Divji petelin* (Udruga za zaščito životinja - Tetrijeb). Opravili smo že veliko dela ter objavili več študij in raziskav o divjem petelinu na Hrvaškem. Zdaj skupaj s slovenskimi partnerji sodelujemo v projektu INTERREG, ki se 85 % financira s sredstvi EU. Oddaja projekta bo predvidoma opravljena do konca septembra 2016. V okviru projekta nameravamo zgraditi slovensko-hrvaško raziskovalno središče za divjega petelina v naselju Farjev Laz (v bližini Trstja), raziskati in proučiti aktivna rastišča, oživiti habitat, začeti s spremlja-

njem stanja (monitoringom) in izobraževati prebivalstvo o pomena ohranjanja divjega petelina v tem habitatu. O poteku in uresničevanju projekta INTERREG vas bo v naslednjih številkah Lovca seznanjal Janko Škrlić. Don. dr. **Ivica Križ** pa ob tej priložnosti izčrpno predstavljam razmnoževalni cikel divjega petelina, ki smo ga prvič začeli letos (2016) po treh letih težavnih pripravljalnih postopkov.

Na Slovenskem niti na Hrvaškem doslej še nihče ni uspešno vzredil kebčkov divjega petelina. Na Hrvaškem je bil sicer v obdobju od leta 1989 do 1993 zabeležen neuspešen poskus tovrstnih aktivnosti v Središču za umetno vzrejo gozdnih/koconogih kur *Bukovica* v Ravni Gori (Gorski kotar), ki ga je v knjigi *Tetrijeb gluhan u Gorskom kotaru* (str. 136-149) opisal zdaj že pokojni lovec, pionir, kar zadeva divjega petelina, **Alojzija Frkovića**, univ. dipl. inž.

Vse se je začelo 19. januarja 2012, ko je bilo ustanovljeno Društvo za varstvo živali Divji petelin, ki ga vodi predsednik don dr. **Ivica Križ**, ki je tudi častni član v LD Babno Polje, sicer pa član LD Tetrijeb - Čabar na Hrvaškem. Korak naprej je bilo mogoče storiti le s skupnim delom

in ob podpori Lovske zveze Primorsko-Goranske županije (*Lovački savez PGŽ*), dr. **Josipa Malnarja**, mestnih občin Zagreb in Čabar, Rotary Cluba Reka in številnih drugih darovalcev sredstev, pa tudi s strokovno pomočjo **Alojzija Frkovića**, doc. dr. **Deana Konjevića** (Veterinarska fa-

Foto: M. Matešić

Dr. Ivica Križ, predsednik Društva Tetrijeb, s kebčki divjega petelina (2016)

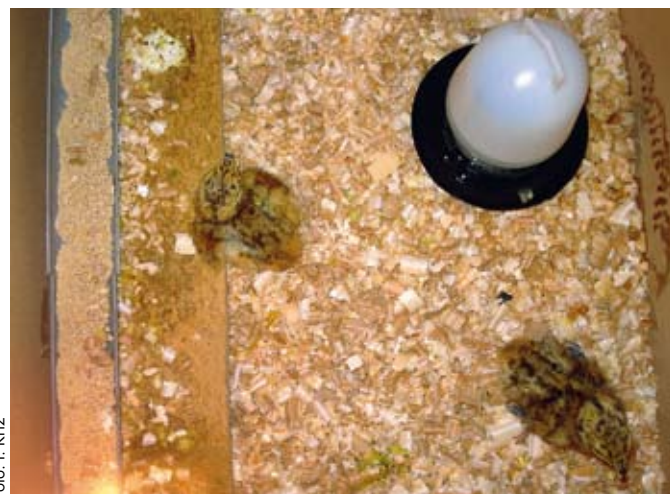

Divji petelin v Vzrejnem centru Prezid

kulteta univerze v Zagrebu), prof. dr. **Marijana Grubešića** (Gozdarska fakulteta univerze v Zagrebu) in dolgoletnega vodje lovskega območja, lovca **Anteja Džaje**, univ. dipl. inž. Vsem sem izjemno hvaležen za pomoč, nesebično skupinsko delo in trud, saj brez njihove pomoči ne bi bilo mogoče doseči konkretnih rezultatov, vzrejenih kebčkov.

Vzrejno središče obsega matično jato divjega petelina z dvema samcema in tremi samicami, ki so bili pripeljani s Češke 26. 10. 2013 ob 5. uri zjutraj. V letih 2014 in 2015 so samci peli »poročno pesem«, vendar samice – kure še niso bile pripravljene za parjenje. Šele ko so petelini in kure v tretjem življenjskem letu spolno dozoreli, se je leta 2016 začelo njihovo normalno in uspešno razmnoževanje (reprodukcija). Glavni oz. dominantni petelin *Pele* je sicer začel peti 29. 3. 2016 ob 15.30, v času kosila. Prav ta petelin je tudi oče vseh kebčkov, medtem ko drugi petelin, *Pajo*, v paritvi ni sodeloval, ker ga

nobena izmed kur ni želela izbrati za svojega partnerja in je zato ostal osamljen. Takrat je namreč petelin *Pele* prvič, nekoliko bolj sramežljivo zapel s

Enodnevni kebčki divjega petelina

spuščenim repom, kar je trajalo okrog dve minuti. Samci med parjenjem zelo malo jedo, v glavnem samo pijejo vodo, medtem ko samice – kure obilno jedo koncentrirano hrano za fazane, vitamine in minerale, zeolit, brstje leske in bukve,

Foto: I. Križ

Boj med kurami za paritveno naklonjenost glavnega divjega petelina

Foto: I. Križ

Prava paritev, 'kopčanje', v Vzrejnem centru Prezid (2016)

se mu je 19. 4. 2016 začela prvič intenzivno ponujati z vabilnim položajem (počepom) za parjenje. Po dveh dneh sta se mu pridružili še dve kuri. Dominantni petelin se je devetnajst dni mučil s parjenjem oziroma ravnotežjem, ki ga je kot začetnik izgubljal pri naskakovanju na kure, ki so se mu vse zelo očitno ponujale. Ko pa so se kure začele medsebojno bojevati za dominantnega petelina, smo že resno pomislili na njihovo umetno oploditev. Vendar gozdne kure iz ledene dobe zaradi svoje telesne nerodnosti potrebujejo več časa za prilagoditev.

V Vzrejnem središču je 4. 5. 2016 kura divjega petelina znesla prvo neoplojeno jajce, medtem ko je zadnje, dvajseto, znesla 31. 5. 2016. Jajca so bila obarvana, z rjavimi lisami in težka od 50 do 60 gramov. Prvo zanesljivo parjenje se je

zgodilo 8. 5. 2016. Petelin Pele se je pri tem zelo izčrpal. Leta 2016 je pel celih 64 dni in pri tem zgubil približno kilogram teže. Zelo dolgo je pel, a po drugi strani je takšno intenzivno parjenje potekalo zgolj šest dni, in sicer od 8. 5. do 14. 5. 2016. Zato bomo naslednje leto od 15. maja naprej petelina, ki aktivno sodeluje v parjenju, zaprli v karanteno, pri čemer bomo skrajšali čas petja in pospešili okrevanje, ker je letos, zaradi izčrpanosti in čezmernega posta skoraj poginil.

Gozdne kure pri umetni

Foto: I. Križ

Urejeno gnezdo kure divjega petelina za leženje jajc

in leske. Največja težava v ciklu razmnoževanja je pobiranje jajc gozdnih kur (od dvajsetih iznesenih jajc jih je bilo kar šest poškodovanih). Kure z nepoškodovanim repom sicer izvalijo jajca v gnezdu, daleč stran od navzočnosti divjega petelina, medtem ko jih kure s poškodovanim repom ali brez njega znesejo poleg petelina, na prečki ali pa jih razmečejo po voljeri. Petelin zneseno jajce skrbno malo poškoduje, vendar ga ne poje in si tako zagotovi daljši čas parjenja in nesenje jajc. V Vzrejnem središču smo zato pod prečke

Petje glavnega (dominantnega) petelina *Peleja*

LETO	DATUM BRUŠENJA	DNI BRUŠENJA	PODALJŠEK BRUŠENJA / DNEVI
2014	20. 3.–8. 4.	29	////////
2015	1. 4.–11. 5.	41	+12
2016	29. 3.–1. 6.	64	+23

vzreji v prvi fazi obdobja parjenja najprej izbirajo peteline in se jim ponujajo z vabilnim položajem (počepi); sledi druga faza, v kateri celo petelin izbira med kurami, ki se približno štiri minute pred dejansko paritvijo spopadejo med seboj za paritveno prvenstvo dominantnega petelina. Šele nato si petelin izbere samo eno kuro izmed treh, ki so se mu ponujale, in s tisto se tistega dne tudi pari. Po navadi petelin izbere kuro, ki se manj ponuja in ima nepoškodovan dolg rep, medtem ko so bile samice s poškodovanim repom ali brez

Foto: I. Križ

Preventiva pred razbitjem pri nesenju jajc s prečke

njega agresivnejše do preostalih tekmič in so se tudi bolj nastavlale samcu (skoraj ves

Foto: I. Križ

Kura divjega petelina sedi na jajcih (vali).

Foto: I. Križ

Notranjost Vzrejnega centra za divje peteline v Prezidu

Foto: I. Križ

Mravljinčja jajca, nujna za zdravo prehrano kebčkov.

dan, vendar je petelin takšne kure povsem ignoriral).

Kure divjega petelina, glede na prehranjevanje, za nesenje jajc poleg različnih semen in prehranskega koncentrata za fazane raje jedo črve mokarje (*Tenebrio molitor*), brste bukve

postavili vreče za krompir, da bi tako preprečili razbitje jajc. Vendar je bila prava umetnost priti do jajc, ki jih gozdna kura pod stresom nosi v petelinov pesek za prepelenje (kopanje). Pri kurah z nepoškodovanim repom so bila jajca v gnezdu

prekrita z listjem, medtem ko so jih nekatere kure celo zakopavale, prekrivale z zemljo. Druga težava pri kurah se pojavi, če si vse za nesenje jajc izberejo isto gnezdo, saj na način v enem gnezdu sočasno sedita tudi po dve kuri, tretja pa medtem nese jajce v petelinovem kvarcnem pesku. Žal nismo mogli pripraviti kur, da bi vsaka izlegala jajca v svoje gnezdo. Tretja težava se pojavi, kadar ena izmed kur začne valiti (inkubacija) jajca, medtem ko druga želi znesti še eno. To smo reševali tako, da smo v gnezdu vselej

Skladiščenje jajc

Foto: M. Matešić

pa do 661 gramov. Na veliko srečo se pri nas niso pojavile bolezni, ki jih pri vzreji divjega petelina navajajo in opisujejo nekateri avtorji. Lesena kletka za kebkčke meri 80 x 185 x 70 cm. V njej so krmilnica, pojilnica z vodo in kvarčni pesek za prepelenje (kopanje). Septembra letos nameravamo zaradi pomanjkanja prostora kebkčke prodati. Valjenje z uspešno izvalitvijo je v glavnem zelo tvegano in zahtevno delo, a kljub vsemu je bil ta podvig za nas zelo uspešen, za kar se moram zahvaliti tudi mojemu očetu, dolgoletnemu

Kebčec divjega petelina

Foto: I. Križ

Divji petelin in gozdna kura v Vzrejnem centru Prezidu

Foto: M. Matešić

pustili dve razkuženi jajci navadne kokoši, vsako tretje pa sproti pobrali iz gnezda in ga skladiščili.

Jajca smo skladiščili v temnem prostoru pri temperaturi 11 °C, zakopana v kvarcnem pesku, da bi tako čim bolj omejili dotok zraka v jajca. Vsak dan enkrat smo jih obrnili in jih položili nazaj v kvarčni pesek, in sicer tako, da je bil koničasti del jajca vselej na dnu posode. Sicer pa smo jajca dve uri prej, preden smo jih položili pod domačo kokoš, pustili na sobni temperaturi in jih nežno prevetrili s kompresorjem. Preden smo nanje spustili valiti domačo kokljo, smo njeno trebušno perje najprej navlažili z alkoholom, da bi tako čim bolj omejili prenos morebitnih virusov in bakterij s koklje na jajca.

Ker je vzrejna voljera velika 30 m², prostor ne zadostuje, da bi gozdne kure na jajcih lahko sedele 25 dni, ne da bi doživele stres. Za uporabo umetnega

inkubatorja se nismo odločili zato, ker je uspešnost takšne izvalitve 30 %. Velikim kebkčkom se zlepijo peruti in zelo pogosto se pojavi bolezen *peroz*a (t.j. deformacija noge). Odločili smo se za kombinirani način valjenja: za prvih dvajset dni smo jajca dali pod domačo kokljo, preostalih pet dni pa v inkubator pri temperaturi 36,5 °C in trikrat na dan smo jajca vlažili z mlačno vodo. Takšen postopek preprečuje prenos bolezni z domače koklje na kebkčke in je njihova izvalitev zelo uspešna. Domača koklja za kebkčke divjega petelina tudi ni primerna mati, ker nastaja prevelik hrup v medsebojnem sporazumevanju in se je kebkčki zato zelo bojijo (stres).

Valjenje traja 25 dni. Nato kebkčke namestimo pod navadno žarnico jakosti 60 W (ne varčno žarnico!), ki jih greje in jim daje potrebno toploto in svetlobo, da se lahko hranijo podnevi in ponoči. Zelo hit-

Voljera z divjimi petelini v Prezidu

Foto: I. Križ

ro začno jesti, piti vodo in se prepeleti (kopati) v kvarcnem pesku. V prvih dneh se kebkčki hranijo z jajčnim beljakom, že drugega dne pa so na vrsti mravljinčja jajca, črvi mokarji, kobilice, drobno narezan por, regrat in koncentrat oz. starter za purane. Zelo hitro priraščajo, tako da enodnevn kebkčki tehtajo 34 gramov, že v desetih dneh težo povečajo na 60 gramov, v enem mesecu starosti

lovcu **Ivanu Križu**, ki je vsak dan poskrbel za pestro prehrano (različna semena, sveže veje bukv, leske, smreke in jelke, regrat, koprive in drugo) in brezpogojno higieno v voljerah. Za tiste, ki bi jih to zanimalo, so dodatne informacije o umetni vzreji divjih petelinov objavljene na naši spletni strani: <https://tetrijebgluhan.wordpress.com/>.

Dr. Ivica Križ

Že dolgo je od takrat, ko mi je po naključju prišla v roke knjiga, ne vem, katerega avtorja, z naslovom *Lovčeva žena*. Vem, da sem si nekatere odlomke iz nje zapomnila, da pa več kot polovici prizorov in zgodbic nisem verjela. Nisem si mislila, da bom nekaj podobnega pozneje morala doživljati tudi sama ob svojem ljubem »jagru«.

Popolnoma neverjetno se mi je zdelo v knjigi natančno opisovanje o pripravi divjačinskih jedi. Sama nisem imela nikakršnih težav s pripravo takih jedi, divjačine takrat ni bilo mogoče dobiti v mesnicah, oče pa je bil izrazit *pacifist*, ki ne bi nikoli – ampak zares nikoli – hote ubil muhe, mravlje, pajka ali kobilice. Edina

ugledu. Pa tudi divjad se izogiba preveč po čistilih dišečim osebkom.

Posebno poglavje v tej zgodbi o oblačilih je zgodba o lovskem klobuku. K novi opremi sodi tudi pravi klobuk. In do prve res resne krize v najinem zakonu je prišlo ravno zaradi klobuka, in to že po skoraj desetih letih zakonskega staža. Klobuk, ki je prestal marsikatero lovsko zgodbo, vsakršno vreme, slinjenje in »čikanje« pasjih zob, je postal zrel samo še za v kanto. Vrgla sem ga stran – in obenem poskrbela za novega. A ko je moj lovec ugotovil, da njegovega ljubljenega, umazanega, že vse drugo kot zelenega klobuka ni več na polici v predsobi, je doživel pravi šok. Mrzlično je preiskal celotno stanovanje, prebrskal smeti, menim celo, da je pogledal v prostor, kjer so pasji iztrebki,

kot slab nadomestek vsaj poljšja ali jazbečja. Če ta zadeva že malo zaudarja, je žaltava ali kako drugače oporečna, sploh ni panike. Pomembno je, da je prav mastna, da odvrča vdor vode in je čevljev mehak. Moje ugovarjanje, da je za mazanje čevljev primernejša planska mast, seveda nikakor ni obrodilo uspehov. Tako zdaj čevlje, nove ali stare, moj jager maže s stvarmi, ki jih ceni in ki navadno tudi smrdijo. Zato po vsakem mazanju dajem čevlje za nekaj noči prenočevat na prosto.

Kaj pa divjačina? O, hvala dobro! Že kmalu sem ugotovila, da najbolj cenjeni primerki s trofejnimi deli niso najprimernejši tudi za kulinarčne potrebe in užitke ob njih. »Trofeja«, ki pa za lovca skoraj ni nič vredna, se je v loncu izkazala za najbolj slastno. Dokopala

Zgodba lovčeve žene

POLONA VEC

izjema so bili komarji. Te je pobijal, če je bil le dovolj spreten, da jih potolkel, kar pa se mu je redkokdaj posrečilo.

Kmalu po poroki je moj mož, iz vzrokov, ki mi nikoli ne bodo povsem jasni (sumim pa marsikaj), postal lovec. Lahko bi celo rekla, da je postal lovec z veliko začetnico. Moje začudenje je bilo pomešano z nejevero, ko je ugotovil, da klobuk, obleka, čevlji, za katere sva dala pravo malo bogastvo, niso primerni za »jago«. Ne dolgo za tem mi je postalo tudi jasno, zakaj. Vzroka seveda nisem ugotovila sama; povedali so mi, da še vse diši po trgovini, kar vsem lovskim tovarišem in drugim izdaja, da je nov, »zelen jager«. To pa je seveda nadležno, če že ne sramotno za človeka, ki si nadvse želi biti polnopraven član te sijajne družine. Na srečo mu je pri zakrivanju te sramote precej pomagalo vreme, pogosti izleti v gozd, druženje s psi, čiščenje, se pravi izrebljanje uplenjene divjadi in predvsem zob časa. Oprema je tako postajala vsak dan bolj spodobna in primerna za videz pravega lovca. Seveda mi je bilo prepovedano karkoli očistiti, še bolj pa oprati, ker vsak tak poseg lovcu škoduje in še posebno njegovemu

a medtem so smetarji klobuk že odpeljali. Njegova izjava, »da mi tega ne bo nikoli odpustil«, me je prizadela, ne pa tudi presenetila. Na tak odziv sem bila pripravljena, nisem pa si mislila, da bo tako hud. Šele po več »tihih dnevih« se je malce potolažil, oprostil pa mi ni nikoli. Zdaj nosi drugi klobuk že oho – ho časa, pozna se mu že starost, pozna se mu dolgotrajna raba. Prepričan je, da častno služi svojemu namenu, jaz pa sem prav tako odnehala; obupala sem ... Sklenila pa sva kompromis: za parade, druženja, pogrebe si na glavo povezne novejšega, brez lukenj in mastnih madežev na robovih. No, zdaj si to očitno lahko že dovoli, saj vsi vedo, da je že dolgo lovec, da je res pravi lovec, čeprav je njegov lovski krog včasih le preveč lep, da bi bil videti dolgotrajno uporabljan.

Edina izjema pri vseh obrabljenih stvareh pri vsej skrbi za pravi jagerski videz so lovski čevlji. Le-ti so lahko novi. Celó zaželeno je, da so novi, morajo se svetiti. Seveda nikakor ne zaradi planske masti ali kakšne kupljene kreme, nikakor ne kar zaradi neke masti. To mora biti medvedja mast ali

sem se še do ene, vsaj za našo družino pomembne ugotovitve. Manj je boljše. To velja tako za količino, pogostnost kot tudi za začimbe, ki jih uporabim pri pripravljanju divjačine.

Čebula, česen, rožmarin, majaron, timijan in morda še malo paprike dajo tisti okus, ki je nam najljubši. A vse te začimbe se ne smejo vse skupaj prikazati v loncu, temveč odmerjeno vsaka ob določeni priložnosti in ob pripravi določene divjačinske jedi. Kvaša, ja. Za naš družinski okus suha, brez kiselkastih dodatkov. Vino, raje po kosilu iz kozarca.

Pri vseh teh izkušnjah z jagri in »jagri« mi je od vsega še vedno v veselje in presenečenje prisluntni zanimivim lovskim zgodbam. Ugotovila sem, da so vse polne krvi, seveda nikakor ne lovske (vedno je kri le živalska). Več kot je jagrov, ki sodelujejo v razgovoru, več je krvi. Če k temu od časa do časa prištejemo še kakšen spit kozarec ali dva vina, če se popoldne nagiba že v večer ali večer v noč, jutro, toliko več je pogovorne krvi. Dostikrat ni dovolj ena dolina, tudi druga in tretja se lahko napolnita z njo. Seveda je vsak strel

vedno do milimetra natančen, plen pada »v ognju« in živali kar pridobivajo na trofejni moči, teži in velikosti. Trofeja je vedno vsaj zelo blizu medalje ali zanesljivo medalja!

Lovcem v prid je treba dodati, da so pri pripovedovanju svojih štorij res zanimivi in zelo izvirni pri opisovanju narave in dogodkov v njej. Tako vedno izvem, kakšen je bil večer ali jutro, ko se je odpravil v gozd, kakšen je bil veter, od kod je pihalo, kje je najprej nekaj zašumelo, kako se je včasih kar nenedoma nekaj znašlo pod prežo, kako je gledal, kaj se približuje, kako je užival, ko sta srna ali košuta poskrbeli pred njegovimi očmi za mladička. Opisuje mi boje samcev za samice, lisico, ki po travniku išče hrano, pove mi, kako je gledal jazbeca. Izvirno je njegovo opazovanje medvedov. Jezi ga, ker medved hodi po jabolka prav na ista mesta (krmišča) kot prašiči. Jezi ga, ker je medvedov veliko, vsaj zdi se mu tako, da jih je celo veliko preveč. Potem pa ves raznežen pripoveduje, kako sta se dva medvedka igrala pod budnim očesom mame medvedke in se kar niso hoteli premakniti izpod preže, čeprav je večkrat celo zakašljajal, namenoma ropotal in celo vpil. Pove, kako so lepi in veličastni na pogled in tudi kako bi bilo nevarno, če bi se jim približal.

Moj jager ima še eno lepo navado:

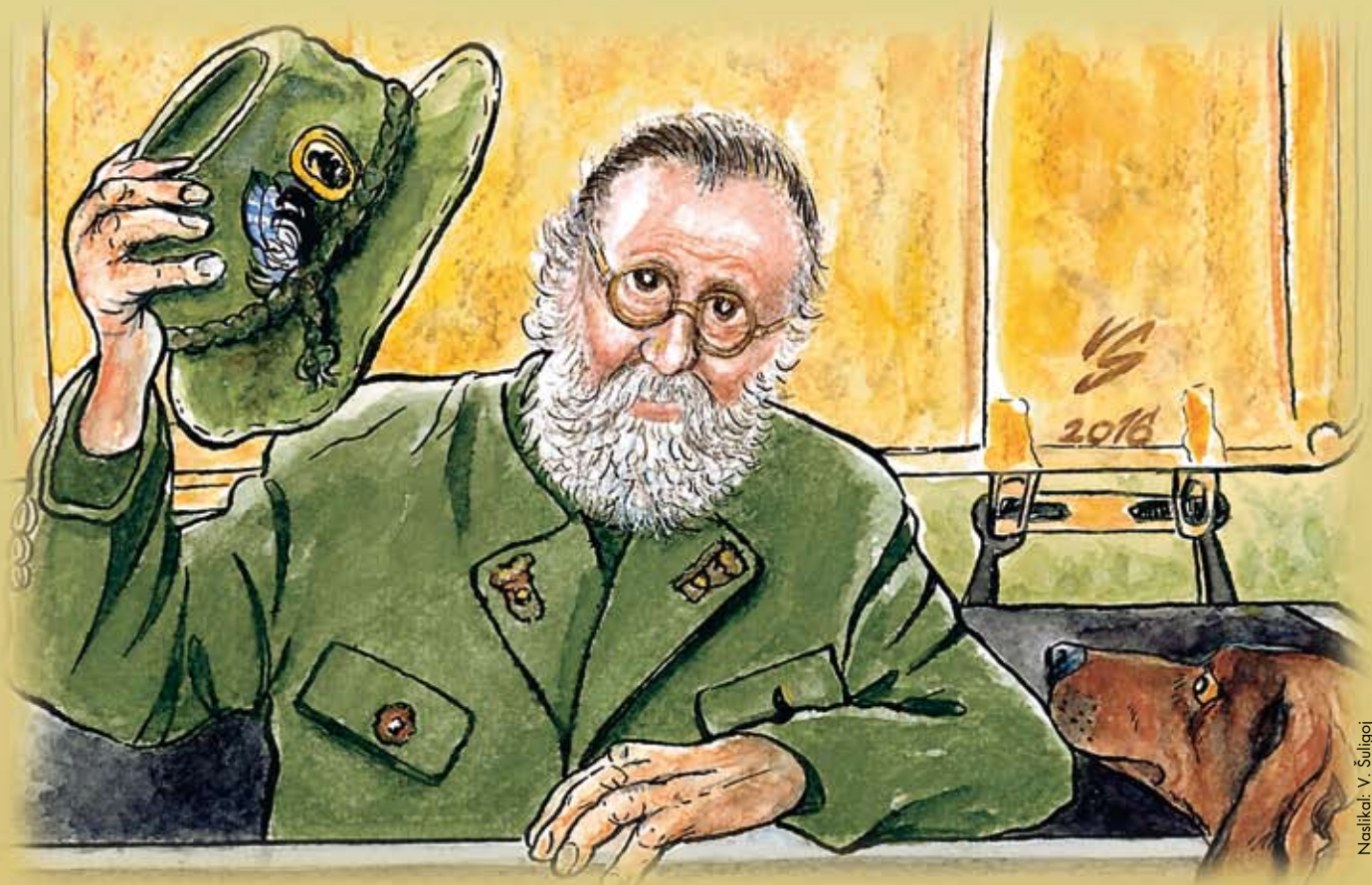
iz gozda oziroma po njegovih pohodih dobim v roke prve mačice, telohe, trobentice, zvončke, jagode in gobe. Tako vem, kako se menjavajo letni časi v gozdu, čeprav sama prav pogosto ne hodim po njem.

Gotovo je treba v teh zgodbah dodati še odnose do psov. Vsak pes, ki je prišel k hiši, je edinstven. Najboljši, najlepši, najbolj ubogljiv, najbolj pameten. Kot gotovo veste, pa se njegova pasja pamet pokaže, ko se pes popolnoma samostojno odloča, ali bo ubogal ali ne in koga bo ubogal in koga ali česa ne. Najbolj ubogljiv je vedno vsak naš pes, kadar je v rokah hrana. Tedaj gotovo uboga na ukaz: »Poleg!« Ko zavoha lisico ali zajca, ga ne ustavita noben klic in ukaz. Če le more, se zato sprehodi po vasi od hiše do hiše in skoraj povsod dobi priboljške. Vsaka od teh pasjih mrcin se neskončno rada potepa. Pa imajo vsemu navkljub vso jagrovo ljubezen in potuho. Pasja mrcina je lahko v hiši, lahko se slini pri mizi, lahko laja na vsakega, zlasti rada pa na domače, lahko se skriva pred tujci, lahko celo spi na jagrovem kavču. Dovoljeno ji je torej skoraj vse. Ko od časa do časa zahtevam pojasnilo, zakaj je tako, dobim odgovor: »Zato, ker me ima res rada!« Moj lovec kajpak pozablja, da ga imam tudi jaz kar rada ... Sicer ne bi že pet desetletij vztrajala ob njem!

Domnevam, da ima velika večina lovčevih (jagrskih) žena podobne izkušnje. Vabim jih, da ustanovimo društvo LOVČEVA ŽENA, da bomo tudi me lahko v tem društvu spregovorile o svojih prigodah in doživljajih z možmi lovci ali bolje kar »jagri«.

Ob vsem, kar vem o lovcih, kar o njih preberem in slišim, pa jih imam vseeno rada. Velika večina jih je, čeprav se hvalisajo s krvjo in trofejami, precej občutljivih ljubiteljev narave in še več predvsem opazovalcev in pripovedovalcev/poslušalcev dogodivščin. Njihove zgodbe so zgodbe o pristnem doživljanju in opazovanju življenja v naravi. Če odmislimo vse njihovo pretiravanje, so zgodbe pripoved o ljubezni do narave, rojevanju in vzrejanju mladičev divjadi, t.j. izkustvenem učenju živalske mladine za življenje, odrasčanje, ljubezni, parjenju, pa tudi o smrti. To so zgodbe, ki ponazarjajo vse, kar se dogaja v naravi od skotitve do smrti (take ali drugačne).

Jagrom njihove žene torej veliko oproščamo in jih spoštujemo, vendar res samo prave lovce. To so tisti, ki živijo z gozdom in življenjem v njem in ga doživljajo pristno in z vsem srcem, po jagrsko seveda, a z veliko ljubeznijo. To, torej LJUBEZEN, je v naših življenjih in zakonih resnično pomembna, kar pa je tudi začetek in konec vsega živega.

Naslikal: V. Šuligoj

Foto: M. Migos

Lovski dan Železne županije v Monoštru

V nedeljo, 4. septembra 2016, se je slovenska lovska delegacija (LZS) s predsednikom ZLD Prekmurje **Ludvikom Riturjem** udeležila lovskega dneva Železne županije v mestu Monošter/Szentgotthárd. Lovske dneve tradicionalno prirejajo v vseh županijah Madžarske, kjer se poleg Hubertove maše, govorov najvišjih predstavnikov lovstva in državnih organov na lokalni in tudi na državni ravni ter zaprisege mladih lovcev srečujejo lovci in krajanje iz bližnjih in daljnih krajev. Predstavniki ZLD Prekmurje in tudi predstavniki Lovske zveze Slovenije smo bili posebej povabljeni na to srečanje, saj je veliko lovcev in tudi funkcionarjev v omenjeni županiji porabskih Slovencev.

Glavni organizatorji srečanja so bili Madžarska železnožupanijska podružnica Madžarske lovske zbornice, Združenje za zaščito živali v Železni županiji, mesto Monošter ter Gozdno gospodarstvo Szombathely. Za pojasnilo naj napišemo, da glavna dejavnost *Madžarske državne lovske zbornice* poteka prek komisij, kot sta npr. komisija za varstvo in upravljanje z divjadjo, komisija za lovsko etiko ipd., katere člani

pa so posamezni lovci in ne lovske organizacije. Zbornica izdaja razne pravilnike in predpise za lovstvo, kamor spada tudi etični kodeks. Pod njeno okrilje sodijo tudi izobraževanje in lovski izpiti ter izdaja lovskih dovolilnic.

Sprejem lovske delegacije, tudi slovenske, je bil v cistercijskem samostanu v Monoštru, kjer je tudi urad župana mesta. Sprejela sta nas **István Gagy**, predsednik Madžarske železnožupanijske podružnice Madžarske lovske zbornice, ter **Doncsicz Gábor**, podpredsednik Madžarske železnožupanijske podružnice Madžarske lovske zbornice, pristojen za športni lov. Posebno

Otvoritveni govor je imel István Gagy, predsednik Madžarske železnožupanijske podružnice Madžarske lovske zbornice.

pozornost sta nam namenila tudi predsednik Madžarske državne lovske zbornice dr. **László Jám**bor ter generalni konzul Republike Slovenije v Monoštru dr. **Boris Jesih**, s katerim smo se posebej spoznali in družili na prireditvi.

Program Lovskega dneva Železne županije je potekal na po-

lovske zbornice in posebej pozdravil domače in tuje goste, spregovorili so še **Gábor Huszár**, župan Monoštra, dr. **László Jám**bor, predsednik Madžarske državne lovske zbornice, **Ferenc Szabó**, vodja oddelka za gozdarstvo pri Ministrstvu za kmetijstvo, ter **Zsolt V. Németh**, državni sekre-

Delegacija iz Slovenije z generalnim konzulom dr. Borisom Jesihom (tretji z leve)

sebnem prireditvenem prostoru v parku cistercijskega samostana. Po sprejemu prapora lovcev Železne županije, med uvodno skladbo njihovih rogistov, so sledili govori najvišjih predstavnikov lovstva. Za uvod je spregovoril István Gagy, predsednik železnožupanijske podružnice Madžarske

tar pri Ministrstvu za kmetijstvo, pristojen za okolje.

Govorniki so med drugim spregovorili o nedavno sprejetem novem lovskem zakonu, ki tudi pri njih podaljšuje koncesije za lovišča na dobo dvajset let. Po Hubertovi maši sta sledili zaprisega mladih lovcev ter izročitev

Predsednik ZLD Prekmurje je izročil spominsko plaketo Gáborju Doncseczu, podpredsedniku Madžarske železnožupanijske podružnice Madžarske lovske zbornice.

Nastop Slovenskega lovskega pevskega zbora Medvode

odlikovanj in priznanj, kar je že tradicija podobnih prireditev.

Ob tej priložnosti se je izkazal tudi naš predsednik Zveze lovske družine Prekmurje Ludvik Rituper in v imenu zveze za dobro medsebojno sodelovanje podelil spominske plakete predsedniku železnožupanijske podružnice Madžarske lovske zbornice Istvánu Gagyiju, podpredsedniku Gáborju Doncseczu ter Józsefu Bugánu, generalnemu direktorju Gozdnega gospodarstva Szombathely. Mednarodno srečanje ob lovskega praznika Železne županije je samo potrdilo že doslej dobro sodelovanje lovcev Prekmurja in Porabja, ki je steklo številne vezi za nadaljnje delo in sodelovanje na področju lovstva in varstva naravnih bogastev dveh sorodnih pokrajin.

Popoldne je v živahnem vzdušju potekal pester kulturni program, v katerem sta nastopila tudi slovenska zbor: Lovski pevski zbor Medvode in KUD Pevsko društvo prekmurskih lovcev in za popestritev še KUD Prekmurski lovski rogisti.

Prireditev je bila tudi sejmsko obarvana, saj so se zlasti domačini v okviru svojih lovske družin predstavili kot odlični gostitelji s svojimi specialitetami. Kulinarična ponudba je bila seveda brezplačna. Na sejmski prireditvi je potekala tudi prodaja različne lovske opreme in orožja.

Dr. Arpad Köves

Tretji tabor mladih v organizaciji SK ZLD - Celje

Savinjsko-Kozjanska zveza lovske družine - Celje je skupaj z LD Rečica pri Laškem letos že tretjič uspešno organizirala tabor mladih, ki je trajal od četrta, 18. 8., do sobote, 20. 8. 2016. Letošnjega tabora se je udeležilo 27 otrok iz različnih krajev celjskega območja, kar nedvomno dokazuje, da je zanimanje iz leta v leto večje. Tako kot prejšnja leta smo se tudi letos nastanili v planinskem domu na Šmohorju. Vse udeležence tabora je pozdra-

vil predsednik SK ZLD - Celje **Vinko Blažinčič** in jim zaželel prijetno bivanje in počutje.

Prvi dan je bil namenjen spoznavanju lovstva, lovske kulture, šeg in navad. Prvi predavatelj dr. **Hubert Potočnik** jim je predstavil lovstvo v zdajšnjem času in njegov pomen. V nadaljevanju jih je seznanil še z raziskovalnim delom na področju velikih zveri, ki ga opravljamo v Sloveniji in pri katerem aktivno sodelujemo tudi lovci. V nadaljevalnem sklopu predavanj jim je **Stane Ivanšek** predstavil lovsko orožje in lovčovo opremo. Na koncu dopoldanskega srečanja sta jim **Franc Napret** in **Zdravko Mastnak** predstavila lovski rog, njegov namen in uporabo, v nadaljevanju pa jih seznanila še z lovskimi šegami in navadami. Popoldne sta predstavnika Sokolarske zveze Slovenije **Vilma Šoba** in **Herbert Goriup** s kratkim filmom pred-

lžali na visoke preže, od koder so opazovali večerni izstop divjadi. Izstop številčno sicer ni bil tako uspešen kot prejšnja leta, je pa bil bogat po raznovrstnosti divjadi, saj so nekje poleg srnjadi, zajcev in lisic videli tudi divje prašiče in muflone. Prav tako nam je bila naklonjena boginja Diana; lovec je uplenil srnjaka lanščaka.

Po vrnitvi z večernega lova je sledil še pozdrav lovini in kmalu je bil že čas za počitek, ki pa ni bil tako hiter, saj so bili otroci polni vtisov prvega dne in so si še nekaj časa pripovedovali vtise z večernega opazovanja divjadi.

Naslednji dan smo postavljali visoko prežo. Prizadevni člani lovske družine so že prejšnji dan izkopal luknje za stebre in pripravili les. Vsi so aktivno pomagali, pač po svojih močeh: nekateri pri preži, drugi pa pri odstranjevanju grmovja, ki je zastiralo pogled na travnik. Preža sicer ni bila

Udeleženci tabora pri Šmohorski lipi

Prikaz dela lovske psov

stavila lov s pticami ujedami ter jih seznanila, s katerimi vrstami ptic je pri nas lov sploh dovoljen. Pri tem sta še posebej poudarila, da je v Sloveniji mogoče loviti le z doma izvaljenimi in nato vzgojenimi ujedami. Pozno popoldan so prišli med mlade še člani LD Rečica pri Laškem in jih odpe-

končana, kljub temu pa je bilo opravljenega veliko dela. Zatem je bilo še skupno fotografiranje z lovci, ki so jim pomagali pri delu, in nato še pozno kosilo. Ko smo pojedli, je Franc Napret mladim predstavil delovanje lovske družine in divjad, ki živi v njihovem lovišču. Revirni gozdar

Rok Golob jih je popeljal še v bližnji gozd, kjer so se seznanjali z drevesnimi vrstami in gozdnim ekosistemom.

Po popoldanskem počitku je bil večerni izhod z vodniki na preže. Tudi tisti večer je bil dober izstop, predvsem po raznovrstnosti divjadi. Prav tako je boginja Diana še enkrat pokazala svojo naklonjenost: uplenjena sta bila divji prašič in lisica. Tako se je s ponovnim pozdravom lovini sklenil drugi dan tabora.

Sobota je bila namenjena lovski kinologiji in streljanju z malokalibrsko puško na tarčo srnjaka. Po zajtrku smo se odpravili v lovski dom, kjer so nas pričakali vodniki lovskih psov. Predsednik LKD Celje **Janez Šumak** je v uvodu predstavil najpomembnejše vrste lovskih psov in njihovo delo. Nato so prisotni vodniki lovskih psov s psi prikazali nekaj vaj poslušnosti in ubogljivosti. Na koncu je bil še praktični prikaz dela lovskega psa na krvni sledi. Po končanem kinološkem delu je sledilo streljanje z MK-puško, ki je pod budnim očesom lovcev nadzornikov potekalo brez zapletov.

Po streljanju smo se vrnili v planinski dom, kjer je bilo treba pospraviti skupna ležišča in spakirati prtljago. Medtem so že prihajali starši in bližal se je zaključek tabora. V imenu SK ZLD - Celje je vse pozdravil njen predsednik območne zveze. Strokovni tajnik **Zdravko Mastnak**, ki je bil ves čas z njimi in je skrbel, da je bilo vse v najlepšem redu, se je mladim zahvalil za poslušnost in disciplino. V imenu LD Rečica pri Laškem jih je pozdravil še starešina **Gregor Horjak**, ki jih je prav tako pohvalil za disciplino, posebno še njihove strelske sposobnosti. Najboljši trije v streljanju so prejeli pokale za prvo, drugo in tretje mesto. Na koncu so vsi dobili še spominsko

priznanje za udeležbo na taboru. Zatem je bilo skupno kosilo s starši in slovo z obljubo, da se bomo naslednje leto v avgustu spet videli na Šmohorju.

Da smo na SK ZLD - Celje lahko uspešno izvedli že tretji tabor mladih, velja zahvala vsem predavateljem in prizadevnim članom LD Rečica pri Laškem, ki so oba večera požrtvovalno odpeljali mlade na preže, od koder so lahko opazovali divjad.

Zdravko Mastnak,
strokovni tajnik SKZLD

Mednarodni lovski tabor mladih v Prosenjakovcih

Prvič z mednarodno udeležbo

Na obronkih slikovite prosenjakovske doline je bil že devetič lovski tabor mladih, vendar tokrat prvič z mednarodno udeležbo. Organiziran je bil tabor mladih zanesenjakov, v prihodnosti potencialnih lovcev. Iz sosednje Madžarske so se vanj vključili trije šolarčki, preostali udeleženci (štirinajst fantov in pet deklet) pa so prišli iz domačih osnovnošolskih logov Prekmurja,

Predsednik LZS mag. Lado Bradac in Ludvik Rituper med pogovorom

Z gosti z Madžarske: Jože Sršen, podpredsednik ZLD Prekmurje, drugi Gabor Dončec in zadnji Jozsef Bugan s sekretarko

Prijetno druženje tabornikov med odmori

stva in rastlinstva s poudarkom na sobivanju.

Mladi taborniki so z zanimanjem prisluhnili predavanjem predavateljev o mali in veliki divjadi, spoznali so njene značilnosti, opazovali sledi, njeno okolje in značilno obnašanje v naravi. Pobljše so spoznali tudi ptice ujede, s katerimi je dovoljeno sokolarjenje v Sloveniji. Predavatelji so jim predstavili lovsko kinologijo, seznanili so se s pasmami lovskih psov in celo opazovali njihovo delo na krvni sledi.

Posebna in nova tema zanje je bila predstavitev lovske kulture in običajev, ki sodijo k lovem. Taborniki so lahko prisluhnili in se preizkusili v trobljenju na lovski rog, ob tem pa izvedeli, kakšen je bil njegov pomen v lovstvu nekoč in kakšen je dandanes. Skoraj zagotovo jih je najbolj navdušilo opazovanje divjadi v naravi s prež. Seznanili so se tudi s praktičnim prikazom uplenitve, prevoza in spravila divjadi v hladilnico ter s častnim pozdravom lovini. Pristojni so jim razkazali lovsko orožje s praktičnim preskusom, pomerili so se v streljanju na glinaste golobe in v streljanju z malokalibrskim orožjem. Mladi udeleženci tabora so svoje vtise izrazili z likovnimi deli in pisnimi prispevki, ki bodo krasili učilnice v nekaterih osnovnih šolah.

Tabor v Prekmurju več kot uspeva predvsem po zaslugi lovskih tovarišev in tovarišic – zanesenjakov, ki vsako leto s izjemnim veseljem pripravijo privlačno vsebino in vodijo mlade tabornike po naravi ter nanje prenašajo svoje znanje. ZLD Prekmurje je prva v Sloveniji, ki je začela z uspešno organizacijo lovskih taborov za mlade in jo zdaj bolj ali manj uspešno posnemajo tudi druge območne lovske zveze.

Udeleženci prvega mednarodnega lovskega tabora – Prosenjakovci 2016

ki je nedolgo pred tem zaprlo šolske učilnice, ki so jih mladi z velikim veseljem zamenjali za lovsko šolo v naravi.

Zveza lovskih družin (ZLD) Prekmurje in LD Prosenjakovci sta že devetič zapored organizirali lovski tabor za osnovnošolce. Tridnevni tabor je potekal od 1. do 3. julija 2016 v lovišču LD Prosenjakovci. Vsebina tabora je zajemala predvsem poslanstvo lovstva, ki ni samo delo v lovišču in poseganje v populacije divjadi, temveč je tudi šola v medsebojnih tovariških odnosih v lovskih družinah, odnos človeka do biotske raznovrstnosti, spoznavanje žival-

Mladi udeleženci so lovski tabor sklenili s slovesnostjo, na kateri jih je najprej pozdravil predsednik ZLD Prekmurje in vodja tabora **Ludvik Rituper**, nagovorila pa sta jih tudi predsednik LZS mag. **Lado Bradač**, predsednik Komisije območne ZLD Mladi in lovstvo **Franc Žižek** in župan Občine Moravske Toplice **Alojz Glavač**, ki je posebej pohvalil program in izvedbo lovskih tabarov ter dejal, da se mladi tudi na tak način neposredno seznani z varstvom narave in občutkom za bivanje ter sobivanje s prostoživečimi živalmi v svojem okolju. Vsi taborniki so prejeli potrdila o udeležbi in spominske nagrade. Program zaključne slovesnosti sta popestrila Kulturno-umetniško društvo Prekmurski lovski rogisti in Pevsko društvo prekmurskih lovcev. Taborniki so pomagali tudi pri pripravi okusnega lovskega bograča, s katerim so nato postregli starše in povabljene goste ter z njimi delili navdušenje in vtise s tabora.

To pot sta se zaključka tabora udeležila tudi **Jozef Bugan**, direktor Gozdnega gospodarstva Szombathely, in **Gabor Dončec**, porabski Slovenec, podpredsednik železnožupanijske podružnice madžarske lovske zbornice, pristojne za športni lov.

S tem taborom je dosežen cilj: seznanitev in pouk šolske mladine, pa tudi širše javnosti in gostov dogodka z dejavnostjo lovstva na področju ohranjanja naravnega okolja, varstva divjadi in lova ter vseh spremljajočih dejavnosti, ki so povezane z lovstvom. Predsednik ZLD Prekmurje Ludvik Rituper je posebej poudaril: »S taborom želimo doseči, da bodo udeleženci v svojem nadaljnjem šolskem, strokovnem in osebnostnem razvoju spoznali bistveno poslanstvo in vrednost naše dejavnosti ter razumeli pomen ter vlogo varstva naravnega okolja ter lovstva v povezavi z njim.«

Peter Novak

Praznovanje praznika Občine Podvelka obogatili tudi lovci

Tudi ob letošnjem praznovanju praznika Občine Podvelka so lovci vseh petih lovskih družin, ki imajo svoja lovišča na območju občine, organizirali strelsko tekmovanje za prehodni pokal Občine Podvelka. Pred tekmovanjem je zbrane lovce pozdravil in nagovoril **Rudolf Maček**, starešina LD

Župan Anton Kovše je izročil srebrni grb starešini LD Podvelka Slavku Prahu.

Zmagovalna ekipa LD Podvelka

Vurmat, ki je bila organizatorica tokratnega tekmovanja.

Lovci so se pomerili v streljanju z MK-puško in v streljanju na glinaste golobe. Ekipno je prvo mesto osvojila **LD Podvelka** s 1.352 točkami, drugo **LD Janžev vrh** s 1.309 točkami, tretja pa je bila **LD Remšnik** s 1.227 točkami. Med posamezniki v kombinaciji je prvo mesto osvojil **Maks Garmut**, drugo **Jan Kmetec** in tretje **Joco Hudernik**. Med posamezniki v streljanju z MK-puško je bil najuspešnejši **Joco Hudernik**, drugi je bil **Marijan Kreuh**, tretji pa **Jan Kmetec**. Pri streljanju na glinaste golobe je prvo mesto osvojil **Maks Garmut**, drugo **Jan Kmetec**, tretje pa **Janez Lipuš**.

Tako je po dveh zaporednih zmagah Lovske družine Janžev vrh za prehodni pokal Občine Podvelka letos ta pokal osvojila LD Podvelka. Zmagovalno ekipo so sestavljali: **Slavko Prah**, **Marijan Kreuh**, **Jan Kmetec**, **Janez Lipuš** in **Boštjan Osvald**.

Na zaključku tekmovanja se je starešina LD Vurmat **Rudolf Maček** zahvalil lovcem za udeležbo in besedo predal svetniku Občine Podvelka **Rupertu Rauhu**, ki je po pooblastilu žu-

pana Občine Podvelka **Antona Kovšeta** nagovoril udeležence tekmovanja in najuspešnejšim podelil pokale.

Na slovesnosti ob praznovanju občinskega praznika je LD Podvelka ob njeni 70-letnici delovanja prejela **srebrni grb Občine Podvelka** za uspešno delo na področju gojitve divjadi, varstva okolja in promocije Občine Podvelka. LD Vurmat pa je prejela **županovo priznanje** za uspešno opravljanje njenega poslanstva.

Mag. Jože Marhl

Povzeta zgodovina lovstva v mariborski okolici

Lovska zveza Maribor je v juniju 2016 izdala knjigo *Zgodovina lovstva v mariborski okolici, 1921–1945–2016*. Kot urednik že na pogled in otip imenitne in že kar razkošne knjige je podpisan **Marjan Toš**, neutrudni glasnik dogajanja na področju lovstva iz severovzhodne Slovenije in tudi avtor nosilnega prispevka v zborniku.

Dve okrogli obletnici, in sicer

95-letnica ustanovitve podružnice SLD Maribor in 70-letnica ustanovitve LZ Maribor, sta botrovali nastanku knjige, katere glavni namen je bil kratka in verodostojna predstavitev zgodovine lovstva na mariborskem območju.

Zgodovina lovstva na tem koncu Slovenije se je navadno omenjala v sklopu lovskih jubilejev LZS, četudi je bilo nekaj tudi drugače zastavljenih člankov že objavljenih v Lovcu, nekaj pa jih je med vojnima objavilo takratno slovensko časopisje.

Izjemno pomembno in prelomno leto na lovskem področju na tem območju je bilo leto 1921, saj so od velikih zgodovinskih sprememb minila le tri leta in v še vedno močno nemškem mestu je bila ustanovitev slovenske podružnice lovskega društva izjemnega pomena. Ni šlo zgolj za lovsko, pač pa predvsem za narodno poslanstvo in krepitev slovenstva v prelomnih letih, ko je bilo to še posebej pomembno. V ohranjenem imeniku članov mariborske podružnice SLD so navedeni večinoma Slovenci.

Mariborska podružnica je ustanovila svoje odseke v sodnih okrajih Maribor, Sv. Lenart v Slovenskih goricah, Slovenska Bistrica, Radlje ob Dravi in Slovenj Gradec. Narodno politično poslanstvo je izpolnjevala tudi s t.i. »lovskimi dnevi«, ki so jih lovci dopolnjevali z narodno-

kulturnim programom. Podružnica je med letoma 1930 in 1941 organizirala več zelo odmevnih prireditev, tudi dve veliki lovski razstavi v Mariboru v letih 1933 in 1938. Ob koncu leta 1935 je imela mariborska podružnica svoj zadnji občni zbor, ki je bil hkrati ustanovni zbor **Lovskega društva Maribor**.

Zaradi vidne vloge pri utrjevanju slovenstva na tem območju ni čudno, da so Nemci že leta 1941

med prvimi zavednimi Slovenci izgnali tudi nekaj vidnih lovskih funkcionarjev in prepovedali delovanje vseh slovenskih društev, seveda tudi lovskega. Prvi povojni občni zbor društva je bil 1. 12. 1945. V samostojni Sloveniji se je ZLD Maribor preimenovala v **Lovsko zvezo Maribor**. Leta 2001 so se odcepile lovske družine s koroškega območja. Od takrat šteje Mariborska lovska zveza 45 LD, vanjo je v jubilejnim letu 2016 vključenih 2.115 lovcev in je tako po številu članov največja območna lovska zveza v državi.

Prav krepitev slovenstva na Mariborskem v prelomnih časih med obema vojnami je bil eden od vidikov letošnje proslave, v okviru katere je izšla tudi *Zgodovina lovstva v mariborski okolici*. Knjiga ni znanstveno delo, tudi ne monografija, pač pa so v njej povzetki zgodovinskih dejstev in vsebine, ki organizacijo spremljajo že od začetka. Snovalci knjige so se tudi z izdajo te knjige želeli zahvaliti vsem generacijam, ki so soustvarjale podobo lovstva v severovzhodni Sloveniji. Posameznikov niso izpostavljali, navedeni so le vodilni funkcionarji v lovstvu na tem območju od leta 1921 naprej. Političnih ter ideoloških tonov v knjigi ni, pač pa le verna podoba lovstva, kakršna je bila. Zato bo to dejanje ostalo kot prispevek k zgodovinski objektivnosti.

Knjiga je našla svoje mesto tudi v šolah in drugih izobraževalnih ustanovah, v vseh občinah in splošno izobraževalnih knjižnicah, seveda pa tudi v lovskih družinah.

Dodana sta tudi nemški in slovenski povzetek¹, tudi zato je knjiga primerna za promocijo. Zahtevnejši in zainteresirani bralci lahko poiščejo dodatne vire oz. literaturo v spremljajoči bibliografiji.

Franč Černigoj

¹ Podatki v tem članku so vzeti iz Povzetka v knjigi.

Razstava lovskih trofej Prekmurja

Prva razstava lovskih trofej je sovpadla z devetim mednarodnim lovskim taborom v Prosenjakovcih, ki je bil od 1. do 3. julija 2016 pod pokroviteljstvom **ZLD Prekmurje** in njenim avtorjem **Aleksandrom Beerom**. Avtor in organizator razstave A. Beer je izkušen gozdar, izjemen poznavalec in obenem ocenjevalec lovskih trofej v Prekmurju, tudi

Pogled na razstveni naravni paviljon

Razstavo so si z zanimanjem ogledali tudi madžarski taborniki (v ospredju). Za njimi stojita predsednik ZLD Prekmurje Ludvik Rituper in predsednik uredniškega odbora Lovca dr. Arpad Köveš, v ozadju je avtor razstave, Aleksander Beer.

Srnjačja rogovja; srnjad je sploh najštevilčnejša velika parkljasta divjad v Prekmurju.

predsednik Komisije za ekologijo in varstvo divjadi pri ZLD Prekmurje.

Razstava je sovpadla z lovskim taborom mladih, ki je bil pri lovski koči LD Prosenjakovci v eni najlepših dolin severovzhodnega Goriškega; pravi kraj za ogled močnih kronskih rogovij uplenjenih jelenov in trofejnih delov druge velike divjadi v Prekmurju, ki je bila uplenjena v letu 2015.

Razstavne primerke je prispevalo deset LD (24 rogovij jelenov

in 35 rogovij srnjakov), največ, osemnajst primerkov, sta prispevali LD Cankova in LD Petišovci.

Prestižna trofeja, rogovje, ocenjeno z 208,30 točke (zlata medalja), je pripadla LD Velika Polana, rogovij za srebrno medaljo je bilo osem in bronastih sedem. Torej je bilo od 24 jelenjih trofej šestnajst odlikovanih z medaljami. Na razstavi je bilo predstavljenih tudi 35 rogovij srnjakov in so bila v glavnem z nižjim številom kot za medalje.

V treh dneh si je razstavo ogledalo veliko lovcev in ljubiteljev narave. Prireditev je dobra podlaga za nadaljnje delo na področju kulturnih prireditev v organizaciji ZLD Prekmurje in je nedvomno tudi kazalnik kakovosti in številčnosti velike parkljaste divjadi v Prekmurju skozi določeno obdobje.

Peter Novak

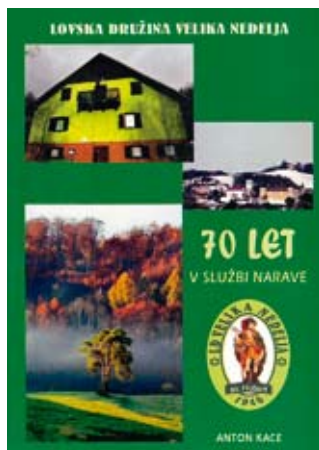
70 let v službi narave

Zbornik LD Velika Nedelja ob sedemdesetletnici

Med 169 LD, ki so ali še bodo do konca leta praznovala 70-letnico ustanovitve, je tudi **LD Velika Nedelja**. Ta 44-članski kolektiv zelene bratovščine iz Ptujsko-Ormoške ZLD je ob visokem jubileju izdal zajeten zbornik z zgovornim naslovom *70 let v službi narave* na 438 straneh. To je obsežna monografija z množico najrazličnejših podatkov o lovu in lovstvu na tem območju v preteklosti, o ustanovitvi zdajšnje LD Velika Nedelja in njenem razvejanem delovanju, pa tudi o živahni društveni dejavnosti lovcev in njihovi vpetosti v lokalno dogajanje. Veliko je napisanega o zgodovini in prvih desetletjih delovanja LD, sorazmerno malo pa o zahtevnem času po letu 2004, ko smo v Sloveniji dobili novo zakonodajo in ko so v ospredju ekološke teme. A tudi tega je nekaj. Podatke podkrepijo še objavljene fotografije in predvsem dokumenti, ki jih je za odtonek preveč in terjajo dodatno razumevanje tematike. Kljub temu je treba avtorja in urednika **Antona Kaceta** pohvaliti za izjemen trud, ki ga je vložil v res zajetno lovsko monografijo, ki je lahko izziv mnogim avtorjem, tudi zgodovinarjem. To je verodostojna in objektivna kronologija, ki predstavlja celotno dogajanje v tej LD in se v nekaterih nastavkih dotika tudi zgodovine lovstva v širšem ptujsko-ormoškem prostoru. Avtor se ni naslanjal zgolj na arhivske vire in pisne dokumente (teh je imel očitno na voljo v izobilju in verjamem, da mu je bilo težko delati selekcijo), pač pa je upošteval tudi ustna pričevanja in spomine najstarejših članov. Lektorstvo je opravila **Ada Bitenc**, za računalniški prepis in ureditev rokopisov je poskrbela **Nina Kace**, računalniški prelom, pripravo za tisk in tisk pa so opravili v Vijolici, d.o.o., PE Ormož. Naslovnica in zadnja stran ovitka sta barvni, si-

cer pa je knjiga v celoti natisnjena črno-belo, kar ji žal jemlje vidno kakovost in je škoda zlasti zaradi res odličnih posnetkov divjadi in okolja v revirjih LD Velika Nedelja. Žal publikacija nima kataložnega zapisa CIP in torej ni zabeležena v sistemu COBISS.

Upam, da mi avtor in urednik Anton Kace, ki ga tudi kot vnetega lovca in odgovornega lovskega funkcionarja zelo cenim, teh kritičnih besed ne bo zameril. Pripombe so dobronamerne, saj pač skušam oceniti delo, ki je vsebinsko res raznoliko in ponuja večplastno podobo lovstva v tem delu Slovenije. Uvodna razmišljanja v zborniku *70 let v službi narave* so prispevali avtor in urednik A. Kace, nekdanji predsednik in zdajšnji član UO LZS dr. **Srečko F. Kropce**, župan Občine Sv. Tomaž **Miro Cvetko** in predsednik ZLD Ptuj - Ormož mag. **Emilijan Trafela**. Slednji je med drugim opozoril, da »lovstvo pred 70. Leti in danes sicer ni primerljivo v vseh pogledih, a kljub temu še naprej ostajamo verni in zvesti našim temeljnim načelom. Ponosni smo na naše korenine in poslanstvo, ki ga vedno znova nadgrajujemo z zahtevami sodobnega časa. Smo varuhi narave in divjadi, skrbni gojitelji in odgovorni gospodarji«. Krajša zapisa v uvodnem delu zbornika sta pripravila še predsednik sveta KS Velika Nedelja **Marjan Mušič** in **Janko Štampar**, župnik in prior križniškega reda iz Velike Nedelje. V nadaljevanju je avtor objektivno in kronološko pregledno nanizal podatke, dokumente in statistiko od začetkov LD do danes. Pri tem se je v glavnem izogibal lastnim ocenam ali komentarjem in skušal biti objektivni razlagalec bogatega dogajanja, ki ga je dopolnil še z izjemno številnimi objavljenimi dokumenti. Na kratko je predstavljen tudi kraj, po katerem je LD dobila ime. V tem delu Slovenije je zgodovina pustila mnogo sledov, ki so v dobršni meri povezani s širšim območjem in dogajanjem zaradi križnikov, ki so tod navzoči že več kot 750 let. Leta 1222 je namreč Friderik II. z listino, ki je bila izdana na Ptuj, podelil temu redu posest pri Veliki Nedelji. Omenjeni predstavitvi sledijo zapisi o zgodovini LD, začeni z Lovsko zadrugo, ki so jo ustanovili leta 1945 in jo je vodil predsednik **Miroslav Irgolič**; štela je dvajset članov in je delovala do 29. 9. 1946, ko je bil v pisarni takratnega gozdne oskrbnistva v Veliki Nedelji ustanovni občini zbor LD Velika Nedelja. Za predsednika UO je

bil izvoljen Miroslav Irgolič, za tajnika **Ivan Gasparič** in gospodarja **Stanislav Zmazek**. Lovišče je zajemalo 3.002 ha, v novi LD pa je bilo dvajset članov. Leta 1950 je bila LD Velika Nedelja priključena k LD Ormož. Od nje se je osamosvojila leta 1954 na podlagi sklepa občnega zbora z dne 2. 10. 1954 v Gostilni Horvat v Ormožu. Vnovič samostojno LD je vodil Miroslav (Miro) Irgolič. Lovišče je merilo 3.327 ha, LD pa je štela dvaindvajset članov. Že naslednje leto so nabavili prvo puško risanico za odstrel srnjadi in začeli z izjemno razvejanim delovanjem na vseh področjih; vsa so v zborniku lepo predstavljena, tudi strelstvo in lovška kinologija. V tem obdobju je bila gospodarsko pomembna mala divjad, saj so na leto uplenili 87 zajcev in 78 fazanov in samo 12 srnjakov ter osem srn. Postopoma se je številčnost lovcev večala in leta 1959 jih je bilo že 27.

Leta so tekla, dejavnost je postajala vse bolj živahna in zamenjali so se mnogi starešine. Dolgo niso uporabljali naziva starešina, pač pa je v dokumentih zapisano »predsednik«. Leta 1961 je to postal **Lovrenc Kuharič**, leta 1966 **Ivan Moravec**, leta 1967 **Vlado Zidarič**, leta 1968 znova **Lovrenc (Lovro) Kuharič** in leta 1970 **Avzugst Kandrič**. Takrat je LD štela že 38 članov. Leta 1973 je vodenje prevzel **Ivan Moravec**, leta 1975 **Milan Cvetko** in šele tisto leto so začeli tudi v dokumentih uradno uporabljati izraz »starešina«. Gradili so nov lovski dom, denar so si služili tudi z lovskimi vesellicami. Delo so opravljali prostovoljno. Že leta 1976 so imeli občni zbor v novem lovskem domu v Trgovišču in vodstvu so podaljšali mandat. Julija 1977 so slavnostno razvili lovski prapor. Leta 1985 je postal starešina **Mirko Munda**, gospodarsko najpomembnejša divjad pa je vedno bolj postajala srnjad.

Leta 1986 je prevzel naloge starešine Franc Cvetko, za njim pa leta 1989 **Dušan Cvetko**. Redne stike so imeli s prijatelji iz LD Prebold, razvili so donosni lovni turizem. Leta 1992 je naloge starešine prevzel **Anton Kace**, ki to funkcijo odgovorno opravlja še dandanes. Abraham so svečano praznovali leta 1996, 60-letnico pa junija 2006. V zborniku so objavljeni tudi podatki o nosilcih preostalih funkcij v LD, seznam članov UO in NO. Zanimiva sta celovit pregled članstva v sliki in besedi ter preglednica vseh umrlih članov. Zbornik zaključuje objava časopisnih člankov, v katerih so novinarji poročali o LD Velika Nedelja in lovstvu na ptujsko-ormoškem območju nasplah (Ptujski Tednik, Večer, Lovec, Kmečki glas, Ormoške novice, Zelena dežela ...). Čisto na koncu je objavljenih nekaj krajših, a zanimivih in ekološko obarvanih prispevkov ter zabelež izpod peresa **Avzugsta Kandriča**. Pravijo, da kar je zapisano, ni nikoli pozabljeno in očitno so se po tem reku zgedovali tudi v LD Velika Nedelja, ki je z zajetnim zbornikom več kot dostojno praznovala 70-letni jubilej. Vsekakor vredno branja!

Dr. Marjan Toš

Jožef Rade postal častni član LD Sv. Jurij - Jurovski Dol

Jožef Rade se je rodil leta 1930 in je že od leta 1960 član zelene bratovščine. Je matični član pobratene LD Predgrad, ki je od leta 2006 tudi častni član te LD. Lovci LD Sv. Jurij Jurovski Dol ga poznamo vse od pobratenja obeh LD (leta 1978), ko je kot starešina LD Predgrad skupaj s sta-

rešino LD Jurovski Dol **Ivanom Špindlerjem** podpisal listino o pobratenju. Vsa leta pobratenja je bil Jožef trdna vez med obeh LD. Skupaj z drugimi člani LD Predgrad je skrbel, da je bila prednost našega druženja prijateljstvo in ne lov in trofeje. Skrbel je, da se je vse, kar smo dobrega in lepega naredili in doživeli v preteklosti, prenašalo na mlade lovce, ki našo vez, spleteno pred osemindesetimi leti, vzdržuje in krepí.

Žal vseh »legend« našega pobratenja ni več med nami. Ne upamo si jih naštevati, da ne bi koga nenamerno izpustili. Vsem tem in tudi vsem preostalim, še aktivnim članom v obeh LD se moramo zahvaliti za čudovite trenutke, ki smo jih skupaj preživeli najprej v objemu štajerskih gričev v srcu Slovenskih goric z malo divjadjo in številčno populacijo srnjadi, drugič pa spet v gozdovih na meji Kočevske in Bele krajine, neposredno ob hrvaški meji, bogatimi z jelenjadjo, divjimi prašiči in kjer živijo velike zveri.

V zahvalo za vsa leta prizadevanj, da ohranjamo duh pobratenja, ki naj se še krepí v iskanju vedno novih načinov dela in druženja, sta Zbor lovcev in UO LD Sv. Jurij - Jurovski Dol sklenila, da ob praznovanju 70-letnice ustanovitve naše LD imenujemo Jožefa Radeta, podpisnika listine o pobratenju, za častnega člana LD Sv. Jurij - Jurovski Dol ter mu ob tej priložnosti predamo sklep in listino o imenovanju.

F. Krivec

Strelnska tekma LZG Posočje

V maju, ko se narava dobro ra prebudi iz zimskega spanja in ptički že veselo žvrgolijo, se navadno tudi lovci pogostejše

Jožef Rade (v sredini), Ivan Špindler (levo) in Franc Krivec (desno) ob predaji listine o častnem članstvu

Foto: A. Mozetič

Prvovrščena ekipa strelcev LD Log pod Mangartom na majskem tekmovanju LGZ Posočje

podamo na obhod v lovišče in seveda tudi na lov na srnjaka.

Kot že nekaj let po vrsti je tudi letos območna **Lovska zveza Gornje Posočje** s pomočjo **LD Bovec** organizirala šesto strelsko tekmovanje za pokal LGZ Posočje.

Tekma, ki je bila 22. 5. 2016 v revirju Bavšica, LD Bovec, je potekala v lepi naravi in lepem vremenu. Udeležilo se je nekaj več kot štirideset tekmovalcev iz osmih lovskih lovskih družen, članic LZG Posočje ter iz DSL Doberdob (Italija).

Najuspešnejša strelska ekipa je bila ekipa iz **LD Log pod Mangartom**, najuspešnejši posameznik pa je bil **Mirko Drole** iz LD Ljubinj.

Po končani strelski tekmi je bil za vse sodelujoče pripravljen srečelov z zelo bogatimi nagradami. LD Bovec je v ta namen podarila odstrel gamsa 1+.

Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil vsem sponzorjem in vsem, ki so pripomogli k uspešni izvedbi strelske tekme. Še posebno bi se zahvalil članom strelske komisije pri LZG Posočje, in sicer **Juretu Kravanji, Gorazdu Černuti in Aljažu Lebanu**. Po končanih vseh aktivnostih smo si privoščili nekaj osvežilne pijače in okusnega lovskega golaža. Preden pa smo se med seboj poslovili in se napotili proti domu, smo si nekaj besed rekli tudi o tekmi, ki bo prihodnje leto.

Aljoša Mozetič

Družinska strelska tekma LD Polskava

Vsak lovec bi moral vedeti, da je strelstvo v lovskih družinah zelo pomembno predvsem zaradi urjenja v strelskih sposob-

nostih, ki so eden od pogojev za uspešen lov in utrjevanje znanja o pravilnem nošenju, uporabi in prevozu orožja.

Tega se dobro zaveda tudi komisija naše **LD Polskava**. Poleg strelskih vadb, ki jih imamo redno vsako sredo, enkrat na leto organiziramo družinsko strelsko tekmovanje za lovke in lovce po starostnih kategorijah. Tokrat smo

Foto: S. Sušnik

Po uspešni družinski strelski tekmi LD Polskava

se v soboto, 28. 5. 2016, sicer ne v največjem številu, zbrali na strelišču Bukovec, razdeljeni v kategorije: članice, člani in veterani ter superveterani.

Tekmovali smo v streljanju na glinaste golobe in z MK-puško, kar je štelo tudi za kombinacijo. V skoraj idealnih vremenskih razmerah smo dosegli naslednje rezultate:

članice – kombinacija:

1. Mateja Čančer, 2. Vlasta Ciringier, 3. Jožica Sagadin 4. Ana Ciringier

člani – kombinacija (do 55 let):

1. Leopold Žigart ml., 2. Boris Mulec, 3. Branko Sagadin, 4. Robi Cintaver

člani – golobi:

1. Branko Sagadin, 2. Mitja Čan-

čer, 3. Leopold Žigart ml., 4. Boris Mulec

člani – MK-puška:

1. Leopold Žigart ml., 2. Robi Cintaver, 3. Boris Mulec, 4. Branko Sagadin

veterani – kombinacija (od 55 do 65 let):

1. Mirko Draškovič, 2. Milan Koren, 3. Milivoj Matič, 4. Milan Žiher

veterani – golobi:

1. Mirko Draškovič, 2. Milivoj Matič, 3. Milan Koren, 4. Milan Žiher

veterani – MK-puška:

1. Milan Žiher, Mirko Draškovič, Milan Koren, Milivoj Matič

superveterani – kombinacija (od 65 let naprej)

1. Avgust Potokar, 2. Stane Sušnik, 3. Štefan Sagadin, 4. Slavko Petrovič

superveterani – golobi:

1. Avgust Potokar, 2. Stane Suš-

»Kvinton« iz naših lastnih »brajd« nas je šele zvečer navedel na misli, da je že čas za vrnitev na svoje domove.

Stane Sušnik

Tod hodimo Vrhovci (II.)

Spomina ne smemo enačiti z zgodovino ...

(Pierre Nora)

V poplavi zbornikov in kronik ob letošnjih jubilejih LD (skoraj vse publikacije so izšle ob 70-letnicah ustanovitve LD, nekaj pa tudi ob 60-letnicah in 50-letnicah lani in letos) je tudi več tovrstnih »presežkov«, ki si zaslužijo kratko predstavitev za najširšo lovsko javnost v naši stanovski reviji *Lovec*. Ena od publikacij, ki predstavlja zgledno »mini zgodovinsko delo«, je zagotovo zbornik **LD Vrhe** z naslovom **Tod hodimo Vrhovci II**. Publikacijo z barvno naslovnico in 126 stranmi zanimivega branja je uredil izkušen lovski beletrist, slavist, urednik, pisec in dolgoletni član uredniškega odbora Lovca **Franc Černigoj**. Očitno je imel ob sebi dobre sodelavce, saj je lahko izbral, uredil in objavil berljive zapise, ki jih je opremil z dokumentarnim fotografskim gradivom in izvirnimi ilustracijami **Igorja in Aleša Pičulina**. Oče in sin sta vnovič pokazala mojstrstvo tovarstnega ustvarjanja in potrdila visoke reference, ki jih uživata v strokovni in širši javnosti. Sin Aleš več kot dostojno nadaljuje bogato ustvarjalno pot očeta Igorja, ki ga poznamo kot vrhunskega oblikovalca mnogih lovskih publikacij, tudi knjig iz programa Zlatorogova knjižnica. **Igor Pičulin** je tudi avtor fotografije na naslovnici. Kakorkoli že obračamo publikacijo, daje vtis, da je zares vredna branja in da jo je dobro imeti na knjižnih policah v lovskih sobah. Verjamem, da se bo našla tudi na policah NUK-a in v splošnih izobraževalnih knjižnicah. Sam namreč LD vedno priporočam, naj poleg obveznih izvodov za NUK in mariborsko UKM pošljejo kakšen izvod še splošnim knjižnicam na njihovem območju. Da šolskih knjižnic ne omenjam posebej.

Franc Černigoj je kot urednik omenjene publikacije, ki v bistvu prinaša zgodovinski pregled zadnjih desetih let delovanja LD Vrhe (preostalo zgodovino so celovito popisali že v prvem zborniku pred desetimi leti z enakim naslovom)

zgodno opravi redatorsko delo. Uspelo mu je namreč izbrati poglavne prispevke, ki zrcalijo celoto in so na nek način tudi v duhu sodobnega pogleda na lovstvo. To pa je tisto, kar mnogim tovrstnim publikacijam manjka. Najprej spoznamo Vrhe, nato LD z enakim imenom (o njej je nekaj malega zapisal starešina **Miroslav Bratož**), nato pa si sledijo besedila o spominski znački LD Vrhe, drobci iz preteklosti tega kraja (pregledni zapis o tem je vzet iz knjižice **Poldeta Renerja - Borisa Zublija na Vrheh**), zanimiv zapis **Nika Mohorčiča** o Bratni in Bratencih ter luknarjih, članek **Polone Počkar** o mlinih ob potočku Krajnšček in zapis **Božidarja Premrla** o štirih kamnitih križih. Kratka, etnološko obarvana in berljiva besedila, ki potrjujejo bogastvo krajevne dediščine in vpetost LD Vrhe v domače okolje. To potrjujejo tudi zapisa predsednice KS Štjak **Natalije Jež Lipanje** in predsednice KS Vrabče **Irme Lekše**. To je zaokrožen prvi, uvodni del publikacije. V nadaljevanju so objavljene čisto lovske teme: od članstva v LD Vrhe, funkcionarjev in fotografij vseh zdajšnjih in tudi umrlih članov. Nekaj podobnega sem našel v zborniku LD Velika Nedelja. Pregledno je predstavljeno zdajšnje lovišče LD Vrhe z vsemi kartami in preglednicami, mnenje kmetov o lovcih, statistika o škodi zaradi divjadi, podatki o odvzemu divjadi iz lovišča in lovski turizem. Ne manjka zapis o lovskem domu na Ocinci, ki ga poleg besedila bogatijo še sporočilno bogate dokumentarne fotografije več avtorjev. Proti koncu so na vrsti lovske zgodbe in prigode, ki so jih prispevali: **Ivo Šabeder** iz prijateljske LD Pesnica - Jarenina je pisal o sodelovanju vrhovskih in slovenskogoriških lovcev, **Matej Škapin** o divjih prašičih na Vrheh, **Bojan Vovk** o stopinjah v snegu (spomini na minule love) in **Franc Černigoj** o njegovem dojemanju narave in lova. Prigode zaokrožajo spomini upora primorskih rojakov proti italijanskemu fašizmu in narodnoosvobodilnem gibanju. Temu delu knjižice daje posebno težo odlomek iz že omenjene knjige **Poldeta Renerja - Borisa Zublija na Vrheh**. Zbornik zaokroža Černigojev osebni pogled na žrtve vojnega nasilja, ki ga je opisal v razmišljanju z naslovom *Mrtve priče z živim sporočilom*. Dodana sta kratka predstavitev obeh ilustratorjev, Igorja in Aleša Pičulina, in kratek fotozapis o podpisu listine o prijateljstvu med LD Vrhe in LD Pesnica - Jarenina.

Pohorski rogisti z gosti na odru ob 35-letnici delovanja

Zbornik je izšel v kar visoki nakladi 450 izvodov in najbrž LD Vrhe tega bremena ne bi zmogla brez darovalcev in sponzorjev. Vsem so se zahvalili čisto na koncu publikacije. Čeprav nisem navdušen nad tovrstnimi dodatki v knjigah, jim tega ne zamerim preveč. Časi pač to terjajo.

Naj mi bo ob tem zapisu dovoljeno opozoriti, da je tudi lovska zgodovina zapis pomembnih dogodkov iz preteklosti in da je lahko velikokrat neobjektivna. Sploh če prevladujejo samo spomini, s katerimi lahko avtorji tudi manipulirajo in jih celo spreminjajo. Franc Černigoj tega ni dovolil in tudi iz samih besedil tega ni mogoče razbrati. Gre za povezano rdečo nit, ki sledi zahtevi, naj bo družbeni spomin spomin, v katerem delimo skupno zgodovino z določeno skupino ljudi, torej tudi z lovskega tovariši, člani te ali one LD. Takšen spomin pa je nujen za ohranjanje in še zlasti za ustvarjanje občutka pripadnosti nekemu kolektivu, domovini in tudi LD. Zbornik LD Vrhe (in še nekatere letošnje publikacije, ki jih žal zaradi omejenosti strani v *Lovcu* ne moremo predstaviti na široko) prinaša izobilje podatkov in dogodkov, ki bogatijo in zaznamujejo polje lovskega zgodovinskega spomina. In ravno to je eno od najpomembnejših sporočil vseh jubilejnih publikacij naših LD in njihovih zvez.

Dr. Marjan Toš

Praznik Pohorskih lovskih rogistov iz Hoč

Ob 35-letnici uspešnega delovanja so **Pohorski lovski rogisti LD Hoče** pripravili koncert, na katerem so poleg njih nastopili še **Rogisti Lovske zveze Maribor in Rogisti LD Muta**. Nastopila sta tudi člana domače dramske skupine **Samotarji**, ki sta domiselno s humornimi vložki povezovala program. Slavnostni govornik je bil predsednik Mariborske Lovske zveze **Marjan Gselman**, ki se je hočkim rogistom zahvalil za njihov prispevek v zakladnico slovenske lovske kulture. Za izjemni prispevek k bogatitvi lovske kulture so Pohorski rogisti LD Hoče prejeli zlato plaketo za lovsko kulturo, ki jo podeljuje LZ Slovenije. Zlato plaketo je dobil tudi rogist **Branko Zupan**, srebrni plaketi za lovsko kulturo pa sta prejela **Mojca Zupan - Meglič** in **Hinko Šega**. Plakete sta podelila predsednik LZ Maribor **Marjan Gselman** in predsednik komisije za lovsko kulturo **Slavko Štiberc**.

M. T.

70 let LD Mlajtinci

Kot je v glavnem govoru in svojem prispevku v Zborniku 2006–2016 povedal in zapisal sta-

rešina **Lovske družine Mlajtinci Jože Horvat**, je čas od 60-letnice minil, kot bi trenil. Priprave in vse, kar je povezano s praznovanjem 70-letnice obstoja in delovanja LD Mlajtinci, je steklo že v začetku letošnjega leta. Opravljenega je bilo veliko dela in vloženega veliko truda.

Lovišče LD Mlajtinci je v Prekmurju, na severovzhodu naše domovine. Meje naše LD potekajo po obrobju mesta Murska Sobota ter vseh Martjanci, Moravske Toplice, Tešanovci, na drugi strani do potoka Ledava in lokalne ceste Gančani–Bogojina. V sredini lovišča je vas Mlajtinci, zahodno Noršinci in na vzhodu vas Ivanci. Lovišče meri 2.265 ha. Je izrazito nižinsko lovišče z nadmorsko višino okrog 180 m. Tod živi predvsem srnjad in mala divjad (fazana, poljski zajec, mlakarica, lisica, jazbec in obe kuni). Jelenjad in divji prašič sta prehodna. Letos LD šteje 21 lovcev, ki v lovišču opravljamo vsa potrebna biotehnična opravila.

Svojo 70-letnico smo proslavili 31. 7. 2016, ko smo se zbrali v lepem nedeljskem jutru pred lovskim domom. Vse je bilo pripravljeno, povabljeni gosti in domačini so bili zbrani in lovski rogovi so okrog 11. ure naznanili začetek slavnostnega dela prireditve. Na prireditveni prostor pred lovski dom so prišli lovski praporščaki. Po državni himni, ki jo je zapel Prekmurski LPZ, je moderator-

ka, mlada lovka **Anja Lepoša**, povabila k mikrofonu starešino, ki je v govoru opisal prehojeno pot LD Mlajtinci. Pri tem je izpostavil bistveno poslanstvo lovcev do varstva narave in divjadi. Iz njegovega govora je poslušalec lahko sprejel tudi eno izmed pomembnejših sporočil o nujnosti strpnega sobivanja med ljudmi in drugimi prebivalci narave. Na prireditvi sta spregovorila tudi oba povabljeni župana, in sicer župan Mestne občine Murska Sobota

okolice. Priznanja sta prejeli tudi Občina Murska Sobota in Občina Moravske Toplice, pa tudi ZLD Prekmurje. Med vsemi aktivnostmi na prireditvi so program kulturno popestrili lovski rogisti, prekmurski lovski pevski zbor, ljudske pevke iz bližnje okolice z imenom *Marjetice* in dve članici KUD Selenca iz Ivancev. Ni sicer nobena posebnost v lovskih vrstah, vendar je treba omeniti, da brez truda, pomoči in dobre volje nekaterih žena lovcev (Simone,

Člani LD Mlajtinci ob praznovanju jubileja

dr. **Aleksander Jevšek** in župan Občine Moravske Toplice **Alojz Glavač**. Oba sta vsem lovcem LD Mlajtinci čestitala ob prazniku in v govoru izrazila pozitivne občutke o sodelovanju med LD in lokalno skupnostjo. Na prireditvi je spregovoril in domačim lovcem čestital tudi predsednik ZLD Prekmurje **Ludvik Rituper**. S svojo udeležbo je prireditev počastil predsednik Kinološke zveze Slovenije **Egon Dolenc**, ki je opozoril na velik prispevek, ki ga je v svoji zgodovini obstoja LD Mlajtinci prispevala k razvoju lovske kinologije v slovenskem prostoru. Zato je KZS s svojo plaketo odlikovala LD Mlajtinci, ki jo je na prireditvi Egon Dolenc izročil starešini LD Mlajtinci. Na prireditvi je bil tudi predsednik Zveze lovskih kinologov Pomurja **Ivan Gregorn**, ki je skupaj s predsednikom KZS podelil kinološka odlikovanja trem lovskim kinologom LD Mlajtinci: **Jožetu Horvatu**, **Branku Hariju** in **Jožetu Kočarju**. Starešina LD Mlajtinci je ob prisotnosti najstarejšega člana **Franca Pleja** domačim lovcem podelil priznanja za aktivno sodelovanje pri varstvu in gojitvi divjadi ter drugih aktivnostih v LD. Nekateri člani LD Mlajtinci so ob dolgoletnih okroglih obletnicah (25, 35 in več let) v LD prav tako prejeli priznanja. Horvat je izročil priznanja LD tudi nekaterim društvom iz bližnje

Jože Horvat, glavni govornik na proslavi ob 70-letnici LD Mlajtinci.

Majde, Petre in Darinke) prireditve ne bi uspela tako, kot je.

Po končanem uradnem delu na prireditvi se je začela vsesplošna zabava za domače krajanje od blizu in tudi nekoliko dlje, s hrano (pravi lovski bograč je pripravil mojster **Janko Žitek**), hladno pijačo in živo glasbo, ki je trajala do poznih nočnih ur. Zasluge za uspešno prireditev imajo poleg domačih lovcev in njihovih žena tudi mnogi sponzorji, ki so bili imenovani na prireditvi, in sodelujoči v programu. Prav gotovo sta med vsemi najbolj zaslužna starešina **Jože Horvat** in gospodar **Aleksander Lepoša**.

Iztok Trček

70 let LD Brestanica

Leta 1946 se je v takratnem Rajhenburgu in na Blanci zbrala peščica lovskih posavskih zanesenjakov, ki so ločeno ustanovili dve lovski družini: *Lovsko družino Blanca* in *Lovsko družino Rajhenburg*. Zaradi skupnih interesov pa tudi na zahtevo takratnih oblasti sta se obe družini leta 1950 združili v eno lovsko družino, *Lovsko družino Rajhenburg* in tako stopili na skupno pot. Iz starih zapisov je bilo razbrati, da sta združeni lovišči prekoračili takratno dovoljeno največjo površino 6000 ha in tako so Lovski družini Rajhenburg odvzeli precejšen del lovišča in ga dodelili

čar visokogorskega lova na gamsa in ruševca, naši gorenjski pobratimi pa čar lova na fazana, zajca in srnjaka na terenu z vinogradi in hrami.

Z namenom večje prisotnosti smo v najbolj oddaljenem delu lovišča, ki takrat še ni bil povezan z asfaltnimi cestami z dolino, v letu 1984 v zaselku Zalog zgradili manjši lesen bivač, leta 2001 pa smo zgradili in odprli bivač tudi v osrčju revirja Bohor, skoraj v vznožju Javornika. Za vse te aktivnosti, seveda poleg rednih del v lovišču, je bilo vloženih ogromno ur neplačanega dela naših članov. Največje plačilo za lovce je bilo, da smo se ob delu družili in da ostajamo še naprej povezani – pravi lovski tovariši, kar brestaniški lovci tudi smo.

Člani LD Brestanica ob 70-letnici

sosednjim lovskim družinam, kar je povzročilo kar precej nezadovoljstva. S spremembo imena kraja Rajhenburg v Brestanico (leta 1952) se je tudi lovsko družina preimenovala v *Lovsko družino Brestanica*. Čeprav so bili ustanovitelji družin predvsem delavci in kmetje, so se že takrat zavedali vloge gospodarjenja z divjadjo in njenega ravnovesja v naravnem okolju. Postavljeni so bili dobri temelji, da s spoštovanjem do divjadi in njenega naravnega okolja in ob dobrem sodelovanju z drugimi uporabniki prostora lovsko družina raste in napreduje.

Število članstva se je večalo in vse bolj se je kazala potreba po prostoru, kjer bi se lahko družili. Takratno vodstvo je z zbranimi sredstvi članov odkupilo zemljišče za izgradnjo lovskega doma na Dobravi in v letu 1971 smo začeli z gradnjo skupnega lovskega doma, ki smo ga slavnostno odprli 14. avgusta 1977, 27. avgusta 1977 pa se je LD pobratila z LD Stol - Žirovnica. Iz tega se je razvilo veliko osebnih prijateljstev in člani iz Brestanice smo okužali

Zdaj LD Brestanica upravlja s 5.511 ha velikim loviščem, od katerega je 4.989 ha lovni površini, kar nas uvršča med večja lovišča v okviru ZLD Posavje - Krško. Težava našega lovišča je velika poseljenost območja, veliko površin pa smo izgubili zaradi gradnje elektrarn in akumulacijskih bazenov HE Arto - Blanca in HE Krško. Kljub zagotovitvi investitorjev, da se bodo brežine kmalu obrasle in ponovno postale habitat domorodnim vrstam, se to ni zgodilo. Brežine vsako leto kosijo in niso več prebivališče in gnezdišče za obvodne vrste, fazan pa je v tem osemkilometrskem pasu povsem izginil. Čeprav se je povečala poplavna varnost območja, se slabšanje habitatov in uničevanje narave nezadržno nadaljujeta – v škodo mnogih živalskih vrst.

V obdobju 70-tih let so se razmere za lov izjemno spremenile. V obdobju do polovice 70-ih let smo še gospodarili predvsem z zajcem in fazanom, po tem obdobju pa imamo v loviščih vse več srnjadi, ki je postala naša glavna

divjad. V zadnjem obdobju se vse bolj veča številčnost divjega prašiča. Žal so se razmere za gojitev fazana in mlakarice tudi izjemno poslabšale. Kljub intenzivnemu vlaganju in krmljenju fazana se je do leta 2000 njegova številčnost tako zmanjšala, da smo že leta 1996 prenehali z lovom in je zdaj v lovišču prisoten le še na posameznih območjih. Lovci iz Brestanice smo bili pobudniki vlaganj mlakarice v reko Savo, po dograditvi elektrarn pa to ni več smiselno, saj je naravni habitat za to vrsto uničen in lahko upravljamo le s selivskimi vrstami. Vendar ne bomo obupali, z lastniki se pogovarjamo o ohranitvi določenih predelov, da bi mlakarici vrnil njen življenjski prostor.

Lovci in drugi ljubitelji narave opažamo, da se življenjski prostor prostoživečih živali vse bolj krči in je človek v želji po svojem udobju veliko prvobitnih vrst preprosto iztrebil. Za popravek takega stanja potrebujemo vztrajnost in znanje. Tega se brestaniški lovci zavedamo in svoje članstvo spodbujamo k neprestanemu dodatnemu izobraževanju. Odraz tega je, da je lovskočuvajski izpit opravilo šestnajst članov, dopisno šolo za lovske mojstre so opravili trije. Več kot trideset let že sodelujemo s šolami in vrtci na našem območju, v ta namen smo organizirali dve lovski razstavi, kjer so otroci lahko spoznavali včasih tudi nevidne prebivalce naše narave.

LD Brestanica si je v sedemdesetih letih delovanja uveljavila dobro podobo v kraju in širše, saj so člani LD vseskozi zastopani v območni LZ, Posavskemu OZUL pa tudi v odborih in komisijah LZS. Kakovostno sodelujemo tudi na kinološkem področju. V vseh teh letih smo dobro sodelovali z drugimi uporabniki skupnega prostora, ki jih vodi skrb za našo skupno naravo.

Prav je, da omenimo, da smo v obdobju osamosvojitve Slovenije lovci s ponosom stopili na pravo stran, saj je bilo kar 32 brestaniških lovcev vključenih v obrambo s plebiscitom izglasovane države v vrstah TO, Narodne zaščite in milice.

Ob jubileju smo se spomnili vseh tistih tovarišev, ki jih ni več med nami, pa so v mozaik LD Brestanica vgradili vsak svoj kamenček. Sklenili smo tudi, da pozabi časa iztrgamo vsaj del dogodkov iz naše 70-letne zgodovine in izdali zbornik, ki je delo posameznih članov LD. Podatki v njem so verodostojni, saj so povzeti iz raznih arhivov in dokumentacije,

ki so jo ohranili posamezniki. To smo napravili z željo, da bi ohranili delček zgodovine. Zbornik je skromen pokazatelj naše prehojene poti, predvsem pa zahvala vsem rodovom naše LD za opravljeno delo v korist narave in divjadi.

Franc Slemenšek

Nekaj minut čez šesto uro druge junijske sobote so rogovi Notranjskih rogistov in praporščaki naznanili začetek slavnostne prireditve, s katero so lovci Lovske družine Martin Krpan – Bloke skupaj s krajani Bloške planote in gosti počastili visoki jubilej.

ponosom poudaril glavno vodilo delovanja – skrb za prostoživečo divjad, varovanje njenih bivalnih in prehranskih možnosti, varstvo okolja in tudi lov. Lovci domače družine so ponosni na svoj dom, ki je tako rekoč v središču Nove vasi in je priljubljeno zbirališče

LPZ Martin Krpan – Bloke

70 let lovstva na Blokah

Za Bloke oziroma Bloško planoto lahko rečemo, da sta divjad in lovstvo sestavni del vsakdana. Ljudje se srečujejo z divjadjo, tudi z velikimi zvermi, na vsakem koraku, z njimi živijo in sobivajo. Zato lahko trdimo, da so Bloke ena najbolj zelenih in očuvanih pokrajin pri nas.

Lovstvo se je začelo organizirano razvijati, tako kot drugod po Sloveniji, kmalu po drugi svetovni vojni, ko je Okrajni narodni odbor sklical sestanek notranjskih lovcev. V Gostilni Rigler na Bloški polici se ga je udeležilo tudi nekaj bloških lovcev. Nekoliko kasneje so se v Gostilni Pri Lavriču v Novi vasi zbrali somišljeniki, ki so ustanovili *Lovsko družino Nova vas*. Verjetni udeleženci tega sestanka so bili Karel Mazij, brata Jože in Matija Semič, Milan in Žan Klančar, Franc in Jože Marolt, Franc Krajc, Franc Modic, Anton Pavčič in Zgonc z Radleka. Pisni viri tega sestanka ne obstajajo, prav tako so žal ustanovitelji družine že vsi pokojni.

Na Blokah je bilo lovstvo sicer že pred drugo vojno, njegova vloga in pomen pa sta se skozi zgodovino spreminjala. Od pionirskih začetkov po vojni, ko so bili revirji opustošeni in divjad zdesetkana, je tedanje članstvo v LD postopoma in z jasnim ciljem skrbelo za pestrost divjadi, obenem pa je gradilo sodobno in zgledno lovsko družino.

Nagovor Ivana Laha, starešine LD Martin Krpan – Bloke

Slavnostni govornik Ivan Lah, starešina LD Martin Krpan – Bloke, kot se družina imenuje po preimenovanju, je v svojem nagovoru s

lovcev in domačinov, ponosni so na lovsko kulturo in običaje. Pred nekaj več kot desetimi leti so ustanovili lovski pevski zbor, ki se imenuje po lovski družini, v njej pa nastopajo lovci in tudi tisti, ki so jim blizu lepa ljudska in lovsko pesem ter narava. Zbor je še vedno edini delujoči lovski pevski zbor notranjske območne zveze. Tudi ob tej priložnosti so pod vodstvom zborovodkinje Vite Mekinda z blagozvočno ljudsko in lovsko pesmijo navdušili številne gledalce.

Lovci vzorno sodelujejo tudi z Osnovno šolo Toneta Šraja – Aljoše. Šolarji skupaj z lovci vsako leto čistijo okolje, lovci pa jih učijo odnosa do narave, okolja, divjadi in lovstva. Učenci so pod vodstvom mentorice Jerneje

Kolektiv LD Negova se je fotografiral ob proslavi 70-letnice delovanja (glej zapis v Lovcu, 9/2016, str. 434) pred njihovim lovskim domom.

Foto: M. Toš

Naslov šolarjev s skečem

Kovšca s humorističnim skečem in glasbeno točko do solz nasmejali prisotne.

Poleg že omenjenega LPZ *Martin Krpan – Bloke* in enega najboljših sestavov rogistov pri nas – *Notranjskih rogistov* pod vodstvom Matevža Dobrovoljca so kulturni program popestrili tudi gostje, pevci *Škofjeloškega LPZ*, ki ga vodi Franc Cufar. Kot zanimivost: pevci so sodelovali prav na vseh srečanjih slovenskih lovskih pevskih zborov in rogistov.

Lovcem bloške lovske družine ne manjka načrtov. Prenovili in olepšali so lovski dom z okolico ter kupili parcelo na Bloščku, kjer bodo obnovili dotrajano lovsko kočo. Starešina Ivan Lah je ob koncu nagovora vseeno poudaril: »Vse žal ne gre gladko. Z intenzivnim kmetijstvom in vsakdanjim poseganjem človeka v dnevna stanišča ožimo bivanjski prostor divjadi tudi na Blokah. Posledice posegov v naravo lovci občutimo z upadanjem populacij prostoživečih živali iz leta v leto.«

Dodati je treba še poplavo interesov preostalih uporabnikov prostora in rekreativcev, kot so vožnja z motornimi vozili v naravnem okolju, gorsko kolesarjenje, zimski športi, trki z vozili, škoda od divjadi na kmetijskih površinah ... Kljub vsemu pa so bloški lovci optimisti in zazrti v prihodnost. Predvsem želijo ohraniti vse vrste prostoživečih divjih živali, tudi velikih zveri, kar je posebnost Blok.

Ob visokem jubileju so lovcem čestitali tudi starešina pobratene LD Šentrupert Miha Petrič, župan Občine Bloke Jože Doles ter Rajko Kovačič v vlogi predsednika notranjske lovske zveze in predstavnika slovenske krovne lovske organizacije.

Pred koncem izjemno prijetne prireditve, ki je bila na visoki kulturni ravni in so jo navdušeno

Izkaznica LD Martin Krpan – Bloke

Površina LD – 5.198,83 ha
Lovna površina – 5.023,64 ha
Koncesijska pogodba – do 18. 6. 2029
Število članov – 39
Redni člani 36
Častni člani – 3
Povprečna starost – 57,9 leta
Najstarejši član – Božidar Trifunovič st., 91 let

spremljali številni gledalci, so lovci podelili tudi nekaj priznanj in zahval; prejeli so jih: Občina Bloke, OŠ Tone Šraj - Aljoša, LPZ Bloke, Hija, d.o.o., Zamet, d.o.o., ZLD Notranjske, pobratena LD Šentrupert ter sosednje LD.

Lovska zveza Slovenije je ob tej priložnosti z znakom za lovske zasluge odlikovala Ivana Laha in Petra Klučarja, zlati znak za lovske zasluge pa so prejeli: Janez Usenik, Božidar Trifunovič ml., Darko Mržek, Janez Modec, Franc Knavs, Franc Zakrajšek, Franc Primožič in Marjan Fortin.

Na koncu so pevci obeh lovskih zborov zapeli še neuradno lovsko himno Frana Venturinija – *Lovska*.

Dobra urica slavnostne prireditve je hitro minila, srečanje pa se je s skupnim druženjem nadaljevalo pred lovskim domom. Tudi slabše vreme ni moglo pokvariti vzdušja, saj so lovci vsem občanom Blok postregli z imenitnim lovskim golažem, ob pogostitvi in glasbi Ansambla Jelen pa so se večerne urice hitro prevesile v novo jutro.

Marjan Fortin

70 let LD Črnomelj in razvitje novega prapora

Pred 70 leti je bila pod vodstvom dr. **Rasta Tusolina** ustanovljena *Lovska družina Črnomelj*, katere lovišče je obsegalo približno 10.000 ha. Osem let kasneje se je odcepila skupina lovcev in ustanovila novo lovsko družino, *Loka - Črnomelj*. Dandanes njeno

lovišče obsega skoraj 6000 ha, v lovsko družino pa je združenih 65 lovcev. Lovišče je razdeljeno na štiri revirje: Planina, Konjski hrib, Zagradec in Nižina. V lasti imamo lovsko kočo v Zagradcu in bivak na Konjskem hribu ter nekaj zemljišč. V najemu pa imamo objekt, kjer imamo hladilnico in zemljišča od Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije.

V teh sedemdesetih letih se je marsikaj spremenilo, bistvo pa je ostalo nespremenjeno. Ohranjanje narave in varstvo okolja, trajnostno upravljanje z divjadjo, povezave enakomislečih ljudi, druženje ob lovu in tudi ob delu so le nekatere dejavnosti, ki jih v naši družini opravljamo ne glede na čas.

V juniju smo pripravili proslavo pri naši lovski koči v Zagradcu, s katero smo obeležili jubilejno obletnico naše lovske družine. Proslavo so odprli Belokranjski rogisti, ki so se v dveh letih njihovega obstoja naučili že veliko lepih melodij. Povezovalce programa **Jaka Birkelbach** je

Razvitje novega prapora (od leve proti desni): botra prapora Mojca Čemas Stjepanovič, praporščak Milan Planinc, starešina Tomaž Zajc

Skupinska fotografija članov LD Črnomelj ob 70-letnici

pozdravil vse prisotne, še posebno županjo Občine Črnomelj **Mojco Čemas Stjepanovič**, podžupana **Štefana Misjo**, predsednika ZLD Bele krajine in člana UO LZS **Janija Pečariča**, lovske tovariše iz pobratene hrvaške Lovske družine Duga Resa, starešine in člane preostalih lovskih družin ZLD BK ter goste in sponzorje. Starešina **Tomaž Zajc** je v svojem govoru poudaril, kako pomembno je sodelovanje lovcev s celotno lokalno skupnostjo, kjer je potrebno veliko lepih besed in medsebojnega razumevanja. Jani Pečarič je opravičil izostanek predsednika LZS mag. **Lada Bradarča** in spregovoril o delovanju LZS in njeni povezavi z lovskimi družinami. Omenil je, kako pomembno je aktivno delovanje vsakega posameznega lovca znotraj ZLD BK in LZS. Županja Občine Črnomelj je v svojem nagovoru poudarila, kako pomembni so lovci in njihovo delovanje v skupnosti. Med drugim je rekla: »Lovci imate največjo in najlepšo pisarno – zeleno pisarno;« besede, ki jih županja vedno rada izreče.

Osrednji dogodek na proslavi je bil razvitje novega prapora LD Črnomelj. Dosedanji prapor je bil narejen še iz svile in se je na njem poznal zob časa. Zato smo se odločili, da ga bomo zamenjali z novim. Praporščak **Milan Planinc** je ob spremljavi Belokranjskih rogostov spoštljivo zvil star prapor. Praporščak, starešina in županja Občine Črnomelj, ki je bila botra novega prapora, so nato skupaj častno razvili nov prapor LD Črnomelj. Botra prapora je nanj slavnostno pripela spominski trak.

Nato je sledila podelitev priznanj in odlikovanj. Družinska priznanja so dobili nekateri zaslužni člani LD Črnomelj ter nekateri lovske družine in društva v znamenje dobrega medsebojnega sodelovanja. Podeljena so bila tudi odlikovanja ZLD BK, in sicer tri bronasta, tri srebrna in eno zlato odlikovanje. Prav tako so bila podeljena odlikovanja LZS, in sicer je deset lovcev prejelo znak za lovske zasluge, pet pa zlati znak za lovske zasluge. Najstarejši član LD Črnomelj, **Leopold Jelenič**, ki je tudi častni član LD Črnomelj, je prejel red LZS za lovske zasluge I. stopnje. Žal se zaradi bolezni ni mogel udeležiti proslave. Med celotno proslavo nas je s svojimi pesmimi razveseljeval Lovski pevski zbor Bele krajine. Na koncu so se razvrstili v vrsto vsi prisotni praporščaki s svojimi prapori in se pobratili z novim praporom LD Črnomelj. Izdali

smo tudi Fotobilten LD Črnomelj, ki ga je tajnik **Marko Pezdirc** razdelil prisotnim na proslavi. V naši lovski koči smo pripravili razstavo zanimivih lovskih trofej, ki so si jo z veseljem ogledali vsi prisotni.

Po proslavi je sledil družabni del dogodka. Ob odličnemu odojku in dobri kapljici smo nadaljevali druženje do poznega večera.

Ob tej priložnosti bi se še enkrat zahvalil članom LD Črnomelj za vse dosedanje delo. Zahvala velja tudi vsem sponzorjem in darovalcem, ki so finančno podprli razvitje novega prapora!

Tomaž Zajc

Praporščaki na jubilejni proslavi LD Otočec

Na proslavi so nekateri zaslužni člani LD Otočec prejeli zaslužena priznanja.

Uspešnih 70 let LD Otočec

Letos tudi Lovska družina Otočec, tako kot mnoge druge, praznuje 70 let obstoja. V času od leta 1946 do danes smo v družini previharili številne viharje, se učili, osebno in kolektivno rastle skupaj. Vsak po svojih močeh smo prispevali k uresničevanju temeljnega poslanstva – varstvu okolja ter za trajnostno upravljanje z divjadjo. Naša družina, ki šteje 62 članov, je ob tej pomembni obletnici 1. 7. 2016 pripravila na Pahi tradicionalno veselico, ki smo jo letos popestrili še s slovesnim kulturnim programom. Med drugimi sta zbrane nagovorila starešina LD Otočec **Milan Hančič** in župan MONM **Gregor Macedoni**. Podelili smo priznanja in pohvale ter se spomnili tudi tistih, ki so pomembno prispevali k uspešnosti LD, pa jih ni več med nami.

Program so obogatili nastopajoči pevci, pevke, plesalci, rogisti in praporščaki iz različnih društev ter klubov, kasneje pa so se obiskovalci na plesišču vrteli najprej ob zvokih ženskega Ansambla Skrivnost in nato

pozno v noč ob glasbi Ansambla Saša Avsenika.

V jubilejnem letu smo lovci še posebno ponosni na nov lovski dom, ki so ga v številnih delovnih urah z ogromno prostovoljnega dela zgradili v rekordnih treh mesecih. Ob jubileju smo izdali tudi lep in obsežen zbornik, v katerega smo zajeli predvsem dogajanja zadnjih dvajsetih let in bo tudi v naslednjih letih ter desetletjih zgovoren pričevalec nekega časa, naše LD in njenih pomembnih dejanj. Prejtnji je namreč izšel ob 50-letnici.

Milan Hančič

70 let LD Bukovje - Otiški Vrh

Lovci Lovske družine Bukovje - Otiški Vrh smo s slavnostno proslavo počastili 70 let neprekinjenega delovanja naše LD. Nanjo so bili povabljeni tudi predstavniki lokalne oblasti, predstavniki sosednjih LD in predstavniki Koroške lovske zveze.

Pozdravni govor je imel starešina **Viljem Štumberger**, gospodar LD **Jože Pačnik** pa je v svojem govoru opisal čas od ustanovitve

do danes. 70 let LD Bukovje je častivreden jubilej. Za človeka je to dovolj dolgo obdobje, da lahko opravimo analizo prehojene poti, za naravo pa je le bežen trenutek v njenem prilagajanju neprestanemu spreminjanju; predvsem prilagajanje živalskih in rastlinskih vrst na hitro spreminjajoče se okolje.

Začetki LD segajo v leto 1946. Takrat se je nekaj lovcev iz Šentjanža in Otiškega Vrha odločilo, da bo vzelo v zakup tedanje lovišče Šentjanž - Otiški Vrh. Družina je štela petnajst članov. Leta 1954 se je društvo preimenovalo v zdajšnje LD Bukovje - Otiški Vrh. Na novo so oblikovali meje lovišča, ki pa se od takrat niso več spreminjale. LD je kmalu štela 25 članov in takrat se je pojavila pobuda o lastnem lovskem domu. Ideja je zorela nekaj let, leta 1963 pa smo pridobili gradbeno dovoljenje za preureditev stanovanjske hiše na Golarjevem vrhu v lovski dom. Takoj so se tedanji člani lotili dela; gradbeni material so dovažali z vozovi s konjsko ali volovsko vprego. Članstvo se je počasi večalo in po letu 1970 so začeli razmišljati o prizidku k obstoječi lovski koči ali na primernem mestu gradnji nove. Nov lovski dom so začeli graditi v devetdesetih letih prejšnjega tisočletja na delu Posratove domačije. Leta 2001 je bil lovski dom dokončan in sledilo je slavnostno odprtje.

Jubilej LD je nam lovcem v ponos. Sedem desetletij je za nas vsekakor spoštljiva obletnica, je pa tudi sporočilo, da smo v preteklosti ravnali in delovali pravilno, in obenem zaveza, da bomo nadaljevali po tej poti, ki so jo smelo začeli že naši predniki. Pridobili smo nova spoznanja, zato nam ob podpori raznih strokovnih služb to ne bi smelo biti pretežko. LD Bukovje - Otiški Vrh se je kalila in rasla dolga leta. Dorasli smo v celovito družino, v kateri se člani med seboj spoštujemo,

ne pozabljamo na tradicijo in ne zavračamo novih naprednih spoznanj. »Še na mnoga leta, Lovska družina Bukovje – Otiški Vrh!« si kličemo.

Zvonko Naglič

70 let LD Moravče

V soboto, 25. junija 2016, smo pri lovski koči v Moravčah slovesno obeležili 70 let ustanovitve **Lovske družine Moravče**. Prireditve s kulturnim programom so se poleg domačih lovcev udeležili tudi predstavniki Lovske zveze

vsem skrb za naravo in ogrožene živalske vrste.

Kot je v svojem nagovoru zbranim poudaril starešina LD Moravče **Franč Levičnik**, so pred 70 leti naši ustanovni člani delovali v bistveno slabših razmerah, kot delujemo mi danes, a so imeli vse naokrog neokrnjeno naravo. Zdaj je podoba drugačna – imamo boljše materialne razmere za življenje in delovanje, narava pa se vsak dan znova spopada s človeško nepremišljenostjo in se krči. Poslanstvo lovcev je, da prispevamo, da bodo tako naravo doživeli tudi naši vnuki in prav-

Zdaj našo družino sestavlja 48 lovcev, od tega en pripravnik, gospodarimo z divjadjo na 4.810 ha, od katerih je lovne površine približno 3.600 hektarov. Tudi v zadnjih letih so gospodarno ravnali s svojimi sredstvi in tako leta 2009 zgradili nadstrešek pri koči, leta 2011 uredili ogrevanje in prenovljeno strelišče. Istega leta je Občina Moravče financirala tudi nakup mulčerja, ki omogoča hitro in kakovostno sanacijo travne ruše ob škodi. Leta 2014 so prenovili spodnji del koč, lani pa obnovili svoj lovski prapor.

Ob koncu uradnega dela je bila

ški lovci v soboto, 2. 7. 2016, pri lovskem domu na Selah pripravili družabno srečanje lovcev, krajanov, kmetov in gostov ob njihovem visokem jubileju. Formalni začetki delovanja LD Slovenj Gradec segajo v leto 1946, ko sta bili na območju zdajšnje LD Slovenj Gradec ustanovljeni dve lovski družini, in sicer **LD Slovenj Gradec - Stari trg** in **LD Sele**. V letu 1949 je nastala reorganizacija lovskih družin in s tem tudi združitev obeh družin v eno pod skupnim imenom **LD Slovenj Gradec**. Ker LD v tem obdobju še ni imela svojega lovskega doma, je bil Poštarski dom na Selah pomemben kraj vseh oblik srečevanj članov. Na Pežlovemu vrhu so leta 1973 začeli graditi lasten lovski dom, ki so ga leta 1975 slovesno predali namenu. Slovenjgradčani so posebno ponosni tudi na svoje strelišče v Žančanih, kateremu v zadnjem času namenjajo veliko pozornosti. Od zadnjih pridobitev se lahko pohvalijo z zgledno urejeno in sodobno prevzemnico za uplenjeno divjad v lovskem domu.

V uvodu je zbrane pozdravil starešina LD Slovenj Gradec **Franjo Kuperti**, ki je izpostavil dobro sodelovanje med vsemi deležniki lovske dejavnosti, zlasti pa z lastniki posestev, kjer lovci lovijo. Slavnostni govornik je bil **Slavko Žlebnik**, član UO Lovske zveze Slovenije, ki je čestital ob visokem jubileju LD Slovenj Gradec in opozoril na nekatere aktualne zadeve, s katerimi se ukvarjajo lovci. Žlebnik je LD Slovenj Gradec ob 70-letnici v imenu LZS izročil priznanje.

Med gosti je spregovoril tudi nekdanji starešina LD Slovenj Gradec in predsednik Koroške lovske zveze **Dušan Leskovec**, ki je LD podelil priznanje KLZ. Prav tako je zahvalo za aktivno delo in dobro sodelovanje z vaš-

slovesna podelitev priznanj LD Moravče in odlikovanj Lovske zveze Slovenije.

Rok Ravnikar

70 let LD Slovenj Gradec

Lovska družina Slovenj Gradec letos praznuje 70-letnico delovanja. Zato so slovenjgra-

Člani LD Moravče (marec 2016)

S prireditve ob 70-letnici LD Moravče (25. 6. 2016)

Slovenije, ZLD Zasavje, sosednjih lovskih družin ter predstavniki lokalne skupnosti. Slovesnost je bila združena s tradicionalnim srečanjem lovcev, kmetov in lastnikov zemljišč, tako da se je sproščeno druženje nadaljevalo še dolgo v popoldan.

Lovska družina je samostojna organizacija nepridobitno združenih fizičnih oseb, ki so se prostovoljno združile zaradi varstva divjadi, gospodarjenja z loviščem in drugih, z lovstvom povezanih dejavnosti. Dandanes lov ni več način za preživetje, ampak pred-

nuki in da bomo med travniki in gozdovi naše lepe Moravške doline tudi v prihodnje praznovali naše okrogle obletnice. Ob tem se je zahvalil vsem kmetom in lastnikom zemljišč, ki potrpežljivo sprejemajo škodo, ki jo kljub vrsti ukrepov za preprečevanje še vedno povzroča divjad.

V imenu LZS nas je nagovoril podpredsednik **Aleš Klemenc**, v imenu Zveze lovskih družin Zasavje pa **Vinko Podbevšek**. V kulturnem delu so sodelovali domači Moravški rogisti in Peški oktet.

Člani LD Slovenj Gradec

čani zbranim lovčcem izrekel predsednik Vaške skupnosti Sele - Vrhe **Peter Pungartnik**.

Na srečanju so bili starešine in predstavniki sosednjih lovskih družin. Pri sodelovanju z drugimi lovskimi družinami je bilo še posebno omenjeno pobratenje slovenjgraške lovske družine z Lovsko družino Srndač iz Huma na Sotli, s katerimi se Slovenjgradčani formalno povezujejo že vse od 10. 6. 1978. Čeprav zdaj Slovenijo in Hrvaško loči državna meja, lovski družini še vedno aktivno in tvorno sodelujeta. V imenu delegacije LD Srndač je čestitke in željo po nadaljnjem sodelovanju na področju lovstva in druženja izrazil njihov predsednik **Goran Križanec**.

Že nekaj let se lovci LD Slovenj Gradec aktivno povezujejo z Zvezo slovenskih častnikov iz Dravograda, ki so tudi redni obiskovalci lovskega strelišča v Žančanih. O pomenu povezovanja častnikov in lovcev je spregovoril njihov predsednik **Zdravko Kac**.

Ena od trajnih nalog in odgo-

s 63 lovskimi prežami, 110 solnicami, 16 km lovskih stez na območju Kop, Blatinice, Kozarnice in Raduš, obdelujejo tudi dve pridelovalni njivi. Posebno skrb namenja gorskemu pasišču in travniku na Logarjevem. Nemoteno delovanje LD terja precejšen prostovoljni vložek lovcev, ki ga beležijo v okviru delovnih ur. Tako so lovci LD Slovenj Gradec samo v letu 2015 opravili skoraj 11.000 delovnih ur v lovišču in na objektih LD.

Srečanje je bilo še posebno slovesno zaradi podelitve plaket LD Slovenj Gradec. Bronasto plaketo so prejeli lovci **Avgust Konečnik, Dušan Leskovec, Dušan Ovčjak, Franjo Kuperti, Jože Hajtnik, Matej Horvat, Primož Knez, Samo Vončina, Štefan Novak, Tomaž Hain**. Zunaj lovskih vrst so bronaste plakete prejeli **Zdenko Kupčič** iz ZŠC Dravograd ter lovca pobratene LD Srndač iz Huma na Sotli **Vjenčeslav Kučič** in **Ivan Drašković**. Srebrno plaketo LD Slovenj Gradec sta prejela lovec **Franc Vajksler** in **LD Srndač**

Foto: D. Katavič

Izročanje zlate plakete LD SG Janku Dunaju; podelili so jo Slavko Žlebnik, Dušan Leskovec in Franjo Kuperti.

vornosti lovcev je skrb, da so vrste divjadi in število v ravnovesju z bivalnimi in prehranskimi možnostmi okolja. Sonaravno upravljanje in varstvo divjadi sta bila vedno strokovno in etično vodilo lovcev. LD Slovenj Gradec upravlja z loviščem v velikosti 4.125 ha, od tega je 3.905 ha lovne površine. Lovišče sodi med sredogorska. Poleg LZS in Koroške LZ so kot del načrtovanja upravljanja z divjadjo ter njenim habitatom vključeni v Pohorsko OZUL. LD Slovenj Gradec sestavljajo revirji: Vrhe, Sele, Gmajna, Kopa, Raduše in Stari trg.

Ob tej priložnosti so Slovenjgradčani izdali bilten, v katerem najdemo tudi podatke o lovskogojitvenih delih v lovišču. Upravlja

- **Hum na Sotli**. Še posebno slovesna je bila podelitev zlate plakete dolgoletnemu starešini slovenjgraške lovske družine **Janku Dunaju**, ki je pred nedavnim praznoval visoki 90-letni jubilej.

V kulturnem programu so nastopili Rogisti LD Muta in Moški pevski zbor Franca Ksaverja Meška iz Sel pri Slovenj Gradcu. Program je povezoval **Aljaž Verhovnik**. Po končanem uradnem delu srečanja so se kljub vročemu poletnemu popoldnevu na druženju še dolgo zadržali lovci in gostje, kar kaže na dobro skovane stike med ljudmi, zlasti pa na to, da slovenjgraške lovce dobro sprejemajo v njihovem kraju.

Aljaž Verhovnik

Lovski dan suhorskih učencev

»Lovci krmijo živali in skrbijo za ravnovesje, da ni enih živali preveč in drugih premalo!« so bili odgovori učencev na vprašanje, kaj delajo lovci. Tovrstni odgovori so odraz širjenja znanja in dobre naravoslovne vzgoje v šoli ter dolgoletnega prizadevanja lovcev k boljšemu poznavanju narave in odnosa do nje. Obrabljen rek, da na mladih svet stoji, še kako velja. Morda si je težko pred-

divjega prašiča, lobanje jazbeca, lisice, kune in risa). Spoznali so opremo lovca, ki se odpravlja na lov, lovski kroj, lahko so pokukali v lovski nahrbtnik in opazovali naravo skozi daljnogled. Uživali so v prikazu vaj poslušnosti kratkodlakega istrskega goniča Cera in ob ogledu umetnih rogov za vadbo psov jamarjev. Izvedeli so, da imamo slovenski lovci svojo revijo Lovec, v kateri so objavljene vse informacije, ki jih potrebujemo lovci.

Vsak lep dogodek se konča

stavljati, vendar nekateri, ki ne živijo v bližini travnikov, gozdov, ne srečujejo srn, zajcev, lisic, niti ne vedo, kako naj se obnašajo do živali. Zato moramo lovci mlade čim bolj poučiti o naravi in obnašanju v njej. Tega se zavedamo tudi lovci **Lovske družine Suhor** (ZLD Bela krajina), ki smo v četrtek, 16. junija 2016, pri naši lovski koči na Vahti organizirali prvi lovski dan za učence 1., 3. in 4. razreda **Osnovne šole Metlika - Podružnične šole Suhor**. Na voljo smo imeli samo dve šolski uri, zato smo poskušali v čim krajšem času predstaviti čim več. Naš lovec **Anton Šuklje**, ki je vodil lovski dan, je predstavitev razdelil na deset tem: zgodovino lova, predstavitev lovstva v Sloveniji in LD Suhor, lovske šege in navade, lovsko kulturo, divjad in zavarovane živalske vrste, lovsko kinologijo, lovsko strelstvo, lovčev opremo, dela v lovišču in ogled trofejev v lovski koči. Glede na to, da so otroci najbolj zahtevni poslušalci, jim je treba kaj tudi praktično pokazati. Učenci so bili navdušeni nad predstavitvijo vabljenja srnjaka v prsku (s piščalko). Z navdušenjem so si ogledali tudi lovske trofeje (srnjačja rogovja, čakane

ob petju in glasbi, zato smo jih naučili lovsko pesem Lepo mi poje črni kos in vsak učenec je zatrobil v lovski rog. Za spomin na ta dan je vsak učenec dobil svoj izvod revije Lovec. To je bil začetek dela z mladimi v naši LD. Učiteljici sta bili navdušeni nad našo predstavitvijo in še posebno nad odzivom učencev. Zato smo se dogovorili, da bomo tudi v prihodnje organizirali tovrstne dneve. Suhorski lovci se zavedamo, da je odnos mladih do narave zrcalo odnosa nas lovcev do mladih.

Maja Brunskole

Lovec na obisku v Vrtnu Polhek

Na začetku letošnjega poletja je otroke **Vrtca Polhek** iz Starega trga pri Ložu, natančneje skupino *Vijolični polhki*, obiskal lovec **Alen Lipovac** – Sergejev ati, ki je aktiven član **LD Babno Polje**. Predstavil se je v značilnih delovnih lovskih oblačilih. Opisal je lik in delo lovca ter njegovo vlogo in naloge v naravi. S seboj je imel zelen nahrbtnik, poln lovske opreme. Otroci so med drugim občudovali piščalko za oponašanje srninega pivkanja, daljnogled,

Foto: B. Lipovac

Med Polhki sta največ zanimanja požela rog za oponašanje jelenjega rukanja in lovska puška.

trinožni stolček, »škrinco« (leseno past) za na Notranjskem priljubljen lov na polhe, rogovje srnjaka in jelena, lovski rog oz. trobilo ter epruvete za vzorčenje medvedjih iztrebkov, kar je bila novost tudi za vzgojiteljici **Andrejo** in **Mirjam**. Pokazal je fotografije živali, ki prebivajo v notranjskih gozdovih, kar je otroke še dodatno spodbudilo k pogovoru z lovcom. Največ zanimanja sta požela rog za oponašanje jelenjega rukanja in lovska puška. Vsi so se gnetli okoli nje, se sklanjali ter opazovali, kako je narejena, in prav vsak gojenec vrta je hotel pokukati skozi strelni daljnogled. Lovec je prijazno odgovarjal na zanimiva vprašanja otrok, ki so kljub rosi mladosti pokazali zrelo razmišljanje. Prav gotovo je bil med nadobudnimi poslušalci tudi bodoči lovski tovariš, ki ga bodo v kateri od notranjskih družin in še posebno v LD Babno Polje zelo veseli, saj se je povprečna starost njenih članov v zadnjih letih spet zvišala, čeprav je nekaj let kazala že pomladitvene težnje. Ob koncu srečanja so otroci na dnu lovčevega nahrbtnika našli še sokove in bonbone. Tudi polhki v naravi so sladkosnedi.

Blanka Lipovac

V Postojni že tretjič lovski tabor za mlade

Postojnsko-Bistriška ZLD je drugi konec tedna v septembru zelo uspešno organizirala že tretji lovski tabor za mlade. Kljub povabilu vsem šolam na celotnem prostoru, na katerem deluje ta območna lovska zveza, so se tudi letos odzvali le učenci in učenke iz postojnske ter pivške občine. Tako kot lani je bil tabor organiziran na dveh mestih, in sicer dvodnevni tabor za mlajše v LD Prestranek v lovski koči na Ravniku, tridnev-

Stamenkovič (oba LD Javornik - Postojna), **Dušan Tomšič** (LD Hrenovice), **Damjan Premrl**, **Evgen Požar** in **Rok Pečar** (vsi LD Bukovje).

Udeleženci taborov so imeli tudi letos zelo lepo vreme, tako da so predvideni program v celoti izpeljali. Oba tabora sta se začela v lovski učilnici Srednje gozdarske in lesarske šole v Postojni, ki jo je predstavil predavatelj te šole **Gregor Češarek**. Od tod so udeležence odpeljali v omenjeni lovski koči njihovi spremljevalci. V lovišču ob posamezni koči so spoznavali vsebine varovanja

iz Postojne. Tam so si ogledali tudi muzej Stara dama, v pritličju katerega je bogata zbirka z lovsko vsebino, v nadstropju pa je muzej prve svetovne vojne. Obe zbirki sta vsekakor vredni ogleda in z malo sreče lahko v neposredni bližini Predjamskega gradu vidimo skupino gamsov.

Po dva do trije učenci so v lovčevem spremstvu v zgodnjih jutrih in večerih odšli v lovišče, kjer so začutili pravo lovsko doživetje, še zlasti tisti, ki so imeli srečo in priložnost divjad videti od blizu. Ob koncu druženja so vsi naredili po izbiri še pisni ali likovni izdelek.

Udeleženci postojnskega tabora mladih pred Muzejem Predjama

ni za starejše pa v LD Bukovje v njihovi koči nad Gorenjami. Vodja mlajše skupine je bila **Tina Rupnik** (LD Prestranek), pomočnik pa je bil **Gregor Češarek** (LD Ribnica). Pomagala sta tudi **Franc Krnel** in **Slavko Zupan** (oba LD Prestranek). Tridnevni tabor je bil namenjen starejšim, izvajalci programa pa so bili pod vodstvom **Miroslava Žnidaršiča** še Ljubo

žive in nežive narave, ki je na našem območju v veliki večini kraškega izvora. Druge vsebine so bile kinologija, poznavanje divjadi, upravljanje z njo, streljanje z zračno puško, lovske družabne igre, lovska kulinarika in drugo. Obe skupini sta tabor zaključili v Predjami, kjer so udeleženci sestavljali okostje medveda, ki ga je posodil Notranjski muzej

Za slikovno dokumentacijo sta poskrbela Tina Rupnik in dvodnevni taboru in **Milan Simčič** v tridnevni. Ko bo slikovno gradivo urejeno, bo presneto na CD in ga bodo prejeli udeleženci.

Postojnsko-Bistriška ZLD je vsem udeležencem priskrbelo spominske majice z logotipom tabora in praktične nagrade.

Najlepša hvala obema lovskima družinama za omogočeno bivanje v lovskih kočah, LD Bukovje in Damjanu Premrlu pa tudi za materialno pomoč pri izvedbi tabora. Hvala tudi lastnikoma muzeja Stara dama Damjanu Premrlu in Marku Bajcu za brezplačen ogled in uporabo prostorov za delavnice.

Menimo, da bi v prihodnje veljalo razmisliti o izpeljavi dveh vseslovenskih taborov – enega za vzhodni in enega za zahodni del Slovenije – na katera bi povabili po enega ali dva najbolj obetavna učenca(ko) za mladega lovca iz posameznih taborov po Sloveniji.

Dr. Branko Peternej

Obe skupini sta tabor zaključili v Predjami, kjer so udeleženci sestavljali okostje medveda, ki ga je posodil Notranjski muzej iz Postojne.

Triindvajsetega septembra 2016 je dopolnil 70 let **Franc Trebušak**, član LD Trbovlje. V LD se je vpisal leta 1969, lovski izpit pa opravil leta 1970. Leta 1981 je opravil

tudi lovskočuvajski izpit. Za našega cenjenega lovskega tovariša ni mogoče najti slabe besede. Njegova nesebičnost in požrtvovalno delo v prid slovenskega lovstva sta neizmerna, kar potrjuje tudi statistika delovanja v okviru LD Trbovlje, ZLD Zasavje, LGO oz. OZUL Zasavje in LZ Slovenije. V času od 1970 do 1973 je bil referent za strelstvo in član IO LD Trbovlje, od leta 1979 do 1983 član komisije za strelstvo, od leta 1983 tajnik LD, član UO, starešina (2006 do 2010), ves čas pa tudi predsednik komisije za izobraževanje. Od leta 1981 do 2006 je bil pooblaščen lovski čuvaj. Od leta 2010 do 2011 je bil predsednik komisije za pregled odstrela in izgub, predsednik komisije za izobraževanje, predsednik kadrovske komisije in član disciplinske komisije LD, mentor in somentor lovskim pripravnikom. Od leta 2012 do 2013 je bil predsednik komisije za pregled odstrela in izgub, član komisije za izobraževanje oz. izpitne komisije. Od leta 2014 do 2015 je bil prav tako predsednik komisije za izobraževanje, izpitne komisije ter predsednik komisije za pregled odstrela in izgub. Leta 1983 je sodeloval pri pripravi za ustanovitev aktivna lovskih čuvajev, od leta 1984 do 1986 je bil predsednik komisije za gojitev in lov divjadi pri IO ZLD Zasavje in njegov podpredsednik. Predsednik IO ZLDZ je bil od 1986 do 1994, od 1994 do 1997 predsednik skupščine ZLDZ, od 1997 do 2010 predsednik UO in predsednik ZLDZ, od 2010 do 2014 predsednik NO ZLDZ, od 2010 do 2015 predsednik komisije za izobraževanje, l. 2016 član komisije za izobraževanje in stike z javnostjo. Vse skupaj je 31 let aktivnega dela na različnih ravneh lovstva in vodenja Zveze lovskih druženj Zasavje (od tega dve leti v funkciji podpredsednika IO, osem let predsednika IO, tri leta predsednika skupščine ZLDZ in trinajst let v funkciji predsednika UO in predsednika ZLD Zasavje, štiri leta je bil predsednik NO ZLDZ, pet let predsednik komisije za izobraževanje, trenutno je član te komisije. Že od leta 1986 je Franc predavatelj na tečajih za pripravo na lovski izpit, vodja tečaja in od leta 1990 član in predsednik izpitne komisije. Leta 1999 je bil vodja tečaja, predavatelj in član izpitne komisije na lovskočuvajskem tečaju. Organizator in predavatelj je na tečajih za mentorje lovskim pripravnikom, leta 2010 pa je bil vodja in predavatelj na tečaju za lovske čuvaje. Od leta 2010 do 2014 je bil tudi predsednik komisije za izobraževanje in stike z javnostjo. Od leta 1986 do 1998 je bil član IO LGO Zasavje. Zaradi pasivnosti takratnega vodstva LGO je prenesel pristojnosti IO LGO na Komisijo za gojitev in lov divjadi pri ZLDZ. Pripravil je vsebinsko zasnovano za organizacijo OZUL in bil od 2005 do 2010 prvi predsednik IO OZUL. Do leta 2010 je pripravljaval analize odstrela, strokovno deloval v ZLDZ in OZULZ. Do leta 2010 je pripravljaval razdelilnike odstrela po loviščih nekdanjega LGO in aktualnega OZUL Zasavje. Vseskozi je aktiven v prizadevanjih za ponovno strokovno sodelovanje med ZLD in OZUL. Na

ravni LZS je bil član koordinacijskega odbora za odkup divjačine (1987 do 1989), član komisije za veliko divjad (1988 do 1993), član komisije za vzgojo in izobraževanje (1989 do 1993), član UO LZS (1993 do 1997), član Komisije LZS za izobraževanje (1997 do 2005), član začasnega organa LZS in v njem referent za izobraževanje in lovska odlikovanja – priznanja (2006). Pripravil je osnutek navodil za opravljanje lovskih izpitov ter predlog sprememb pravilnika za opravljanje lovskih izpitov, ki je bil nato na MKGP tudi sprejet. Od leta 2007 do 2008 je bil član začasnega organa LZS in član komisije za izobraževanje, odgovoren za podeljevanje lovskih odlikovanj – priznanj. Od leta 2008 do 2012 je bil predsednik Komisije za odlikovanja in priznanja LZS. V okviru dela te komisije je pripravil Pravilnik o podeljevanju lovskih odlikovanj – priznanj, ki ga je UO tudi sprejel. Franc je tako med letoma 1987 in 2012 aktivno deloval v vseh organih in delovnih telesih LZS. Za svoje izjemno delo ga je LZS odlikovala z znaki in vsi tremi redi LZS za lovske zasluge ter najvišjim slovenskim lovskim odlikovanjem – Zlatorogovo plaketo. Je tudi prejemnik jubilejnega znaka za 40 let članstva in zlatega znaka KZS za kinološke zasluge.

Spoštovani Franc, vsi lovci naše LD in drugi, ki te poznamo, ti iskreno čestitamo ob osebnemu jubileju, obenem pa se ti zahvaljujemo za dozdajšnje marljivo delo. Še naprej ti želimo predvsem zdravja, veliko lepih dni v krogu družine in med lovskimi tovariši. Dober pogled in še na mnoga leta!

LD Trbovlje – K. R.

V letošnjem maju (rodil se je 14. 5. 1936) je praznoval svojo 80-letnico naš lovski tovariš in prijatelj **Avgust Jeromel**. Izhaja iz kmečke družine, s kmetije Štumpfl v Podgorju pri Slovenj Gradcu. Po končani osnovni šoli se je izučil za mizarja in dokaj hitro začel samostojno obrtniško pot, ki jo je nadaljeval v Slovenj Gradcu, kjer si je ustvaril tudi družino. V svoji dolgoletni obrtniški karieri je veljal za zelo dobrega mojstra in mentorja mizarjem, ki so se izučili v njegovi delavnici.

Z lovstvom se je Gustl, kot ga kličemo, seznanil že v mladosti, saj je bilo Podgorje znano po številnih lovcih, med katerimi so bili tudi njegovi sovrstniki in mu zato taka odločitev ni bila težka. V LD Podgorje pri Slovenj Gradcu se je vključil leta 1958 kot lovski pripravnik in leta 1961 uspešno opravil lovski izpit. V svojem dolgoletnem članstvu v naši LD je bil nadvse delaven in aktiven in tak je tudi še dandanes, saj navkljub svojemu visokemu jubileju ne manjka skoraj na nobeni delovni akciji, skupnem lovu ali lovski prireditvi. Prav zaradi svoje delavnosti in predanosti naravi in lovstvu je v naši LD opravljal zelo pomembne funkcije. Od leta 1989 do 2005 je bil član UO LD, več let pred tem pa predsednik gradbenega odbora in komisije za gospodarjenje z lovsko kočo. Poleg naštetih funkcij in zadolžitev je bil vseskozi tudi član raznih drugih odborov in komisij v LD. Ne nazadnje je bil tudi revirni vodja in več let uspešen mentor mladim lovcom pripravnikom, svoje bogato znanje in

Narisal: M. Šmarč

izkušnje pa še vedno zelo rad prenaša na mlajše. Za njegovo požrtvovalno in uspešno delo in lovstvo je prejel znak LZS za lovske zasluge in red III. stopnje. Več priznanj in odlikovanj je prejel tudi od Koroške lovske zveze in LD Podgorje. Prejel je tudi jubilejni znak LZS za 50-letno članstvo v lovski organizaciji.

Za tvoje kakovostno in zavzeto

delo ter požrtvovalnost v lovstvu smo ti, dragi Gustl, lovci LD Podgorje iz srca hvaležni. Ob tvojem visokem življenjskem jubileju ti nazdravljamo in ti želimo še veliko zdravih let med nami. Privoščimo ti še veliko lepih doživetij in lovskih užitkov ter dober pogled v izjemni naravi Razborja in Uršlje gore!

LD Podgorje – M. K.

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

90-letnik

Anton Ornik, LD Dobrava v Slovenskih Goricah

85-letnik

Anton Albinini, LD Begunjsčica
Ivan Belina, LD Kozje
Aleksander Ekart, LD Starše
Franc Korošec, LD Velike Lašče
Karl Lipovec, LD Pernica
Branko Magdič, LD Ljutomer
Rado Mahnič, LD Raša, Štorje
Henrik Martinčič, LD Podkum
Ivan Žičkar, LD Zabukovje

80-letnik

Jožef Babšek, LD Ruše
Stanislav Bodlaj, LD Stahovica
Jožef Gropajc, LD Slavnik, Materija
Anton Janež, LD Ljubinj
Franc Jazbec, LD Jezero, Komen
Stanislav Jereb, LD Kostanjevica na Krki
Franc Krajnc, LD Šmarna gora
Vladimir Mihelič, LD Ribnica
Ivan Miklavžina, LD Škale
Jadran Perkan, LD Trnovo
Ernest Petrič, LD Soča
Borut Predan, LD Dravinja, Majšperk
Vito Primožič, DSL FJK Doberdob
Franc Rihter, LD Mislinja
Ivan Rus, LD Pobrežje, Miklavž
Zora Vrh, LD Trnovo

75-letnik

Euro Auber, LD Koper
Franc Bošak, LD Poljčane
Albert Cergol, LD Šmarje
Stanislav Emeršič, LD Radvanje
Janez Gladek, LD Črnomelj
Berti Golob, LD Solčava
Ludvik Hari, LD Ivanovci
Florijan Ivančič, LD Anhovo
Valentin Jakopič, LD Kanal
Jože Ličan, LD Zemon
Franc Lipolt, LD Brkini
Janez Marn, LD Gabrovka
Peter Miklič, LD Suha krajina
Anton Možina, LD Mokrc
Anton Muršak, LD Voličina

Silvester Novak, LD Plešivica, Žužemberk
Lucijan Podkrajšek, LD Horjul
Vladimir Puc, LD Hotedršica
Leopold Rabzelj, LD Raka
Rudolf Rakuša, LD Ptuj
Janez Slabe, LD Logatec
Jožef Šnajder, LD Sveta Ana
Oskar Trajber, LD Kobilje
Janez Turk, LD Plešivica, Žužemberk

70-letnik

Leopold Bergant, LD Motnik, Spitalič
Leopold Brezovšček, LD Borovnica
Mirko Brlek, LD Jože Lacko, Ptuj
Andrej Čener, LD Dolina
Matjaž Čepin, LD Gorenja vas
Vojko Čermelj, LD Prestranek
Silvester Črnic, LD Šentilj v Slovenskih Goricah
Simon Ferlinc, LD Puščava
Ivan Habianek, LD Cirkulane
Martin Kersnik, LD Dovje
Martin Komljanc, LD Veliki Podlog
Ivan Koren, LD Col
Klavdij Kozlovič, LD Istra, Gračišče
Ivan Kramer, LD Bistrica ob Sotli
Bogomir Makuc, LD Velka
Zlatko Pavlica, LD Litija
Igor Pfajfar, LD Logatec
Jožef Poje, LD Banja Loka, Kostel
Jože Prevodnik, LD Sovodenj
Ivan Prskalo, LD Stol, Žirovnica
Milko Radolič, LD Starše
Anton Slapnik, LD Dreta, Nazarje
Andrej Starman, LD Žiri
Štefan Šef, LD Velka
Franc Špan, LD Bohor, Planina
Mirko Špendal, LD Dobrča
Martin Šuklje, LD Suhor
Andrej Šuman, LD Voličina
Jože Ulaga, LD Bohor, Planina
Dragotin Andrej Urlih, LD Jezero, Komen
Radoslav Vaupotič, LD Leskovec v Halozah
Franc Volk, LD Brje, Erzelj
Mihael Žargi, LD Kostanjevica na Krki

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz LIS – Lisjaka

KD Lovski pevski zbor Bele krajine

Ob 35-letnica delovanja

Dejstva o ustanavljanju pevskega zbora slonijo na pričevanju še živečih prvih članov zbora in zapisu **Anton Fleka**, dolgoletnega pevca in predsednika pevskega zbora, ki je bil objavljen leta 2004 v jubilejni brošuri 50 let LD Loka - Črnomelj. Lovska pevska tradicija se je začela in bila prisotna že od vsega začetka tudi med lovci LD Loka v Beli krajini. Sprva neorganizirano, postopoma pa vedno bolj. Priložnost za resnejše začetke se je ponudila novembra leta 1980, ko je LD Loka organizirala *brakado* na Bistrici. Med udeleženci lova je bilo nekaj dobrih pevcev iz drugih belokranjskih lovskih družen. Ideja o pevskem zboru je dobivala vedno več veljave. **Ivan Stepan** in **Bruno Vukoša**, člana LD Loka, sta k ideji pritegnila še **Braneta Podgornika**. Vedela sta, da ima toliko znanja, da bi ideja o skupnem zboru lahko polno zaživela. Brane je imel že kar nekaj glasbenih izkušenj kot zborovodja raznih zborov v Semiču, Novem mestu in kot vodja mladih registov v Črnomlju, da sta mu povsem zaupala.

Prostor za vaje je novi pevski družini v svoji zidnici na Mavrlenu ponudil **Ivan Stepan**. K sodelovanju so povabili še **Ivana Rožiča**, **Zvoneta Hutarja** iz LD Črnomelj in **Matijo Roma** iz Dobličke Gore, čeravno slednji ni bil lovec. Po nekaj vajah v zidnici so se dogovorili, da bodo

začeli z resnim delom. Zaprošili so ZLD Bele krajine, da bi jim svoje prostore v Črnomlju odstopila za vaje, kar pa je takratno vodstvo odklonilo.

Pevski zbor za prvi uradni začetek delovanja šteje november 1980, ko se je najprej organiziral pevski sekstet. Prepevali so predvsem ljudske pesmi s tematiko o naravi in ljubezni in pesmi o živilih. Poskušali so se v štiriglasnem glasnem petju. Člani pevskega seksteta so bili **Brane Podgornik**, **Ivan Stepan**, **Bruno Vukoša**, **Ivan Rožič**, **Zvone Hutar** in **Matija Rom**.

Sekstet je imel prvi nastop, ko je LD Semič povabila pevski zbor na Smuk na proslavo 40-letnice ustanovitve prve Belokranjske čete. Nastop je zagotovil Podgornik, ki je bil znan glasbeni delavec v Semiču in zboru so dali priložnost, da bi se predstavil. Očitno je nastop uspel, ker so jeseni leta 1981, ko so po počitnicah ponovno začeli z vajami, le-te začeli v odobrenih prostorih na sedežu ZLD Bele krajine. K sodelovanju so povabili pevce iz vseh belokranjskih lovskih družen (Loka, Črnomelj, Metlika, Vinica, Sinji Vrh, Adlešiči, Semič, Gradac, Suhor in Dragatuš). Veliko jih je prišlo, poskusilo, a tudi kmalu opustilo vaje. Maja 1982 je zbor sestavljalo dvanajst pevcev, ki so si zapisegli, da bodo do jeseni program izpilili z resnimi vajami. Junija so se prijavili na deveto Srečanje LPZ in skupin registov, ki je bilo 16. oktobra v Murski Soboti. S tem nastopom so prebili najtrši led s pesmicama *Jager pa*

jaga in *Črni kos* v priredbi Franca Gornika. S tem nastopom je bil led prebit. Poleg ljudskih pesmi so začeli posegati tudi po nekaterih drugih pesmih slovenskih skladateljev in izrazito lovskih pesmih ter na željo ZLD Bele krajine vaditi še pogrebne pesmi.

Vodstvo ZLD Bele krajine zboru od leta 1982 nudi za vaje prostore, ki so ogrevani, v katerih pevci shranjujejo svoje pevske mape, note, sintetizator hkrati pa jih tudi finančno podpira. V ta namen vsak lovec iz vsake LD prispeva del članarine tudi za pevski zbor, ki namenska sredstva porabi za nabavo enotnih krojev, klobukov, plaščev hubertus, map, za plačilo avtobusnih prevozov na nastope, plačilo raznih stroškov organizacij svojih nastopov ipd.

ZLD Bele krajine in z njo vsi lovci belokranjskih LD so darovalci potrebnih sredstev. V zameno ima zbor dolžnost, da na pogrebi lovcev nastopa in zapoje ter da poje na slovesnostih, ki so povezane z lovskimi prireditvami. Poje tudi na *brakadah* (skupnih lovih, ki jih organizirajo LD in nanj povabijo goste), tekmah, vseh prireditvah, ki so povezane z belokranjskim lovstvom, raznih slavnostnih prireditvah. V vseh primerih se je zbor zavezal priti in zapeti pesmi vsaj v zasedbi okteta. To člani zbora upoštevajo, saj se zavedajo, da marsikatero društvo ali pevski zbor nima takšne sreče glede finančnih sredstev za svoje delovanje.

Naš zbor se je leta 2001 preimenoval iz *Lovski pevski zbor Zveze lovskih družen Bele krajine*

v *KD* (kulturno društvo) **Lovski pevski zbor Bele krajine**, saj v njem pojejo pevci lovci in tudi nelovci. Pevci so iz različnih koncev Bele krajine in iz njenih različnih občin. Nekateri pridejo na vaje tudi z več kot dvajset kilometrov oddaljenosti. Trenutno zbor sestavlja samo pet pevcev lovcev iz različnih LD Bele krajine (LD Loka, LD Adlešiči, LD Metlika) in kar enajst pevcev nelovcev. Zbor je odprt vsakomur, le da ima posluš, lep glas in voljo do rednega obiskovanja vaj. V našem zboru so se v 36 letih delovanja zamenjali štirje predsedniki. Od leta 1981 do 1997 je bil predsednik **Anton Flek**, ki je leta 2000 prenehal peti v zboru. Od leta 1997 do 2001 je bil predsednik zdaj že pokojni **Jože Šterbenc**, od leta 2001 do 2011 pa **Viljem Tkaličič**, ki v zboru poje skoraj od samega začetka, to je 36 let. Od leta 2011 do 2016 je predsednik zbora **Stane Sajovic**.

Zbor je od ustanovitve seksteta dvanajst let vodil **Brane Podgornik**, glasbeni samouk. Potem je na lastno željo vstopil med pevce, baritoniste, in vodstvo predal profesorju **Francu Mileku**. Brane je zboru s svojim znanjem dal veliko. Lovske pevce z neubranimi glasovi je znal uglasiti v soliden pevski zbor. Večina od njih nikoli prej ni pela v zboru, skoraj nihče od njih ni poznal glasbene teorije, večina jih je pela samo gostilniško. Ni imel lahkega dela, naučiti jih je moral samostojnosti petja v svojem glasu, držati intonacijo in jih seznaniti z osnovami interpretacije. Podgornik je dal

zboru vse, kar je s svojim znanjem lahko. Zbor je vodil od leta 1980 do 1992, za naprej pa prepustil vodstvo drugim in pel v zboru kot baritonist do svojega skoraj 81. leta starosti. Jeseni 1992 je zbor prevzel **Franc Milek**, ki je zbor vodil do jeseni 1997, ko je zaradi njegove bolezn in starosti zbor prevzela mlada absolventka glasbene pedagogike na Pedagoški fakulteti v Mariboru **Judita Ilenič**. Zbor je že pod Milekom razširil repertoar, izboljšal pevsko tehniko, se loteval težjih skladb in še več nastopal. Franc Milek je z novim pristopom vodenja zboru prav tako posredoval ogromno znanja, da so pevci lahko kakovostno napredovali. Z njim so se začeli udeleževati tudi medobmočnih revij, na katere so bili izbrani in so jih poslali glasbeni strokovnjaki. Na žalost sta slabo

zborovodkinja v okviru lovskih pevskih zborov v Sloveniji, ki je leta 1998 v Kopru na Srečanju LPZ in skupin rogistov Slovenije na sestanku zborovodij drugi zborovodje sploh niso resno jemali, saj preprosto niso mogli verjeti, da LPZ lahko vodi mlada ženska. Zborovodkinja vodi naš zbor od jeseni 1997 do danes. V letih 2010 do 2014 je zbor zaradi dvakratnega porodniškega dopusta za eno leto prepustila spet ženski, mladi absolventki muzikologije **Heleni Konda**, ki je zbor uspešno nadomestno prevzela in vodila do vrnitve zborovodkinje Judite Ilenič.

Zadnja zasedba pevcev

Leta 2016 pojejo: *prvi tenor* **Bogo Šikonja** (LD Loka), **Anton Golobič** (ni lovec), **Viljem Tkalič** (LD Adlešiči), *drugi te-*

V 36 letih delovanja je zbor zelo veliko nastopal in se redno ozidal na najrazličnejša povabila organizatorjev. Najprej so se predstavili lokalni skupnosti, zdaj nastopajo po vsej Beli krajini, velikokrat pa njene meje presežejo z nastopi po Sloveniji, Hrvaški ali v zamejstvu. Za svoj največji uspeh si štejejo dva nastopa na RTV Slovenija. V veliko čast jim je, če jih povabi občina, da je njihovo petje lahko del proslave ob kulturnem ali občinskem prazniku v Občini Črnomelj, kjer ima zbor tudi sedež. V veliko čast si šteje, ker so ga 21. 2. 2009 izbrali kot delovni in demonstratorski zbor na zborovodskem in dirigentskem seminarju za lovske zborovodje, ki je bil v Lukovici.

Zbor je bil ustanovljen z namenom, da bi nastopal na lovskih prireditvah, lovskih jubilejih, pro-

katerih so doma pevci zbora. Sodeluje tudi z drugimi društvi (ob različnih priložnostih in ob jubilejih), s katerimi skupaj pripravijo prireditve (planinska društva, gasilska društva, druga kulturna društva, pihalna godba, drugi pevski zbori, folklorne skupine, društvo kmečkih žena ...). Redno nastopa na Reviji LPZ in rogistov Slovenije, ki je vsako leto v drugem kraju Slovenije. Dvakrat so bili tudi organizatorji te prireditve (trinajste revije, ki je bila v Črnomlju leta 1986 in 33. revije, ki je bila v Metliki leta 2006). Leta 2006 se je zbor kot gost udeležil desete revije hrvaških pevskih zborov in rogistov v Kraljevic ob Sotli. Dvakrat so nastopili v oddaji RTV Ljubljana (leta 1985 v oddaji *Pod lipo*, ki so jo snemali na Krasincu, ko je bil zborovodja Brane Podgornik; drugič 12. 4. 1997 v Športni dvorani na Otočcu, na šesti prireditvi *Boš videl, kaj dela Dolen'c – med lovci*, zborovodja je bil Franc Milek.

Zbor sicer nima velikih nagrad s tekmovanj, ker se ne čutijo sposobne in gmotno zmogljive, da bi se jih udeleževali. Prejeli pa so vrsto priznanj in dobrih strokovnih ocen po nastopih na območnih in medobmočnih revijah odraslih pevskih zborov. Peli so na medobmočnih revijah v Novem mestu, Trebnjem, Krškem in že to, da so bili izbrani, je bila zanje velika čast in spodbuda za nadaljnje delo. Večina pevcev ni dovolj notno izobražena, kaj šele glasbeno. Pojejo izključno srednje težak program, le tu in tam posežejo po zahtevnejši skladbi, vse pa v slovenskem jeziku in se praviloma ne lotevajo skladb v tujih. A so kljub vsemu dosegli lepe rezultate. V letih 1996 in 2006 so dobili Župančičevo diplomu za uspešno delo na kulturnem področju, ki ga podeljuje Občina Črnomelj. Prav tako je zborovodkinja zbora Judita Ilenič dobila leta 2004 Župančičevo diplomu za prizadevno in uspešno delo na kulturnem področju v Občini Črnomelj.

Zbor je bil odlikovan tudi z redoma LZS za lovske zasluge III. in II. stopnje. Vsi pevci so prejeli *Gallusove značke*, nekateri že zlate oz. častne, saj pojejo v zboru več kot 36 let.

Pevcem se po nastopih velikokrat pridružijo tudi njihove soproje, ki za družabne zaključke po navadi pripravijo kulinarčne domače dobrote, ki med vožnjo na cilj ali nazaj hitro izginejo! Med pevci je kar nekaj humoristov, ki na dolgih vožnjah zabavajo druge s pripovedovanjem smešnic.

Foto: T. Viščaj

KD Lovski pevski zbor Bele krajine uspešno vodi Judita Ilenič.

zdravje in starost Franca Mileka onemogočila redne vaje.

Judita Ilenič je zbor prevzela po sprva velikem oklevanju, saj do prevzema še ni imela lastnih izkušenj z moškimi PZ, predvsem pa ne s pevci, ki bi ji lahko bili očetje ali dedki. Kljub pomislekom se je naposled le »spopadla« z zborom in zdaj vsako leto pod njenim vodstvom zbor dosega višjo in višjo raven kakovosti, osvaja vse več zborovskih pesmi, bogati repertoar z različnimi žanri skladb in izboljšuje vokalno tehniko petja. Uspe ji celo krotiti različne moške značaje ter ubrano uglasiti in zgledati grobost njihovih glasov pri petju. Pevci so ji ob prevzemu kljub njeni mladosti sledili in uspehi zbora so se nizali iz leta v leto. Judita je prva ženska

nor **Jože Ružič** (LD Metlika), **Ivan Tkalič** (ni lovec), **Jože Migalič** (ni lovec), **Franc Čemas** (ni lovec), *prvi bas* **Anton Weiss** (LD Loka), **Franc Jakljevič** (LD Metlika), **Stane Golobič** (ni lovec), **Anton Bukovec** (ni lovec), *drugi bas* **Silvo Jančar** (ni lovec), **Stane Sajovic** (ni lovec), **Rudi Jud** (ni lovec) in **Tone Lamut** (ni lovec).

V 36 letih delovanja je zbor pripravil kar velik repertoar pesmi. Najraje pojejo slovenske ljudske pesmi v izvorni ali prirejani obliki, različne pivske oz. vinske pesmi, pesmi z domoljubno tematiko, pesmi z lovsko tematiko, razne šaljive, pogrebne, umetne pesmi slovenskih skladateljev, tudi pesmi iz zabavne glasbe in še katero tujo ljudsko ali umetno pesem bi našli.

slavah, lovskih tekmah, odprtjih novih ali obnovljenih lovskih koč, na brakadah oziroma skupnih lovih in pogrebi lovcev. Taki nastopi so v njihovih 36 letih delovanja še vedno prednostni. Kmalu se je zbor začel redno udeleževati belokranjskih revij pevskih zborov, velikokrat je bil izbran za nastop na medobmočnih revijah odraslih pevskih zborov Dolenjske, Posavja in Bele krajine. Tradicionalno že vrsto let nastopa na *Martinovanju* v Črnomlju s programom vinskih in pivskih pesmi in na največjih prireditvah v Beli krajini, kot sta *Jurjevanje* v Črnomlju in *Vinska virved* v Metliki.

Zbor prireja tudi samostojne koncerte v različnih krajih Bele krajine, največkrat v krajih, iz

Tudi vaje večinoma poteka-
jo v sproščenem vzdušju, šalah,
malce prikitem tekmovanju med
posameznimi pevskimi glasovi.
Tako prvi tenorji veljajo za »vedno
nezmotljive«, tiste, ki vse znajo,
obvladajo in se nikoli ne motijo.
Drugi tenorji so nekako sramežljivi,
nesamozavestni, baritoni velja-
jo za največje »fušarje«, ki morajo
največkrat ponavljati svojo vlogo,
basi pa za zaspane, počasne, lene
in večne krivce, pa za napake v
besedilu pesmi. Po vaji se veliko-
krat razprava ali pesem nadaljuje
še v sosednji kavarni. Pevcem
pomeni petje v zboru oddih, sproš-
čanje, zabavo in seveda veselje
do petja in nastopanja. Po nastopu
z zborovodkinjo vedno kritično

smo si zaželeli, da bi se srečali
naslednje leto. Na povabilo in v
organizaciji naše LD se je letos
želja tudi uresničila.

Ničesar nismo prepustili naključju,
vendar nam tokrat pred
lovskim domom ni bilo treba
postaviti šotora, čeprav je bil pri
gasilcih s Spodnje Polskave za
vsak primer »v pripravljenosti«.

Nekaj dni prej smo med čistil-
no akcijo očistili ves prireditveni
prostor.

Srečanje je bilo v soboto, 24. 9.
2016, v popoldanskih urah, pripra-
ve pa so se začele že dan prej.

Za goste in tudi naše lovce smo
tokrat pripravili bograč v kombinaciji
mesa domačih živali in
divjačine, vse pa kasneje »nad-

Prvi gostje na druženju članov LD Polskava z lastniki zemljišč in upokojenci

analizirajo nastop. Predvsem pa
zaupajo zborovodkinji Juditi Ilenič
pa tudi tudi predsedniku zbora
Stanetu Sajevicu. Obema z vso
resnostjo prisluhnejo na vajah in
so tudi iskreni eden do drugega
kot tudi do njiju.

Praznovanje 35-letnice zbora je
imel KD LPZ Bele krajine (po na-
stopu v Kinodvorani v Črnomlju)
v lovski koči LD Adlešiči in je
trajalo do ranih jutranjih ur. V ime-
nu vseh Belokranjk, Belokranjcev
in vseh belokranjskih lovcev jim
vsem iz srca čestitam in jim tudi
v prihodnje želim uspešno na-
stopanje.

**Po podatkih Judite Ilenič
priredil Toni Vrščaj.**

Srečanje lovcev LD Polskava z upokojenci in lastniki zemljišč

Lani, ob zaključku osmega sre-
čanja upravljavcev in lastni-
kov zemljišč z lovci LD Polskava,

gradili« še z dobrotami z žara in
slaščicami.

Srečanja se je udeležilo več kot
šestdeset povablencev. Obisk bi
bil še večji, vendar jih je veliko
imelo neodložljiva kmečka
opravila. Po pogovorih sodeč in
sproščenosti so odnosi med nami
vedno bolj odkriti in pošten.

Veliko dogovorov z lanskega
srečanja o reševanju medsebojnih
težav, naših z lovske strani, lastni-
kov zemljišč s kmetijske, je bilo
uresničenih in trudili se bomo, da
bo tako tudi v prihodnje.

In kot vedno, spet besede na
zaključku letošnjega srečanja:
»Lepo je bilo; vidimo se spet
naslednje leto!«

Stane Sušnik

Gobasto rogovje je nosil tudi srnjak iz LD Lenart

Ker sta vodji revirja v Spodnjem
Črnem lesu **Viktor Škof** (LD
Lenart) in **Dean Purgaj**, ki je tudi
gospodar LD Lenart, velika lovska

Nevsakdanje gobasto srnjače rogovje

strelni daljnogled na puški ter
srnjak z nevsakdanjim rogovjem
je padel v ognju.

Odstrel srnjaka s takšnim ro-
govjem (starost srnjaka je ocenje-
na na 5+) je bil upravičen.

Trofeja, ki je vsekakor zelo
redka, bo krasila Viktorjevo lov-
sko sobo, lovci LD Lenart pa mu
izrekamo lovski blagor!

**Franc Stumberger,
LD Lenart**

Viktor Škof, uplenitelj srnjaka z gobastim rogovjem (levo), in gospodar LD Lenart (desno).

prijatelja, si med seboj izmenja-
vata zanimive lovske informacije.
Dean je namreč v svojem revirju
opazil srnjaka z nenavadnim ro-
govjem in o tem obvestil Viktorja.
Tudi Dean je v Viktorjevem re-
virju že uplenil divjega prašiča;
ta divjad je v naši LD le občasna
(prehodna) divjad.

V poznih popoldanskih urah 23.
maja 2016 se je Viktor (večletni
starešina LD Lenart) odpravil na
lov v revir Spodnji Žerjavci. Že
po nekaj trenutkih občudovanja
zahajajočega sonca in čudovite na-
rave v lepem predelu Slovenskih
goric je zagledal srnjaka: pogled
skozi daljnogled, nato še skozi

Na obisku pri Francu Goliju

Ob letošnjem občinskem praz-
niku Občine Železniki so
najvišje odlikovanje *častni ob-
čan Občine Železniki* podelili
Francu Goliju, ki ga lovci še
posebno dobro poznamo kot pred-
sednika LZS in predsednika ZLD
Gorenjske, najbolj pa kot pred-
sednika *Skupnosti lovskih zvez
jugovzhodnega alpskega območja*
ter Komisije LZS za mednarodno
sodelovanje. Prejeto odlikovanje
je bilo tudi eden izmed razlogov,
da smo na obisk k Francu prišli
tudi lovski prijatelji na čelu z

V lovski družbi pri Francu Goliju v njegovem Gostišču Macesen. Na fotografiji Franc Golija v sredini, od leve ob njem sedijo: Branko Galjot, Vili Tomat, Lado Dolenec, Peter Belehar, Jožko Muri in France Ekar.

zdajšnjim predsednikom ZLD Gorenjske **Petrom Beleharjem**. Poleg dobrih želj, predvsem da bi bil zdrav, smo mu zaželeli še nadaljnje dobre poslovne uspehe njegovega podjetja Alpmetal, d.o.o, z 80 zaposlenimi s sedežem v Selcah ter da bi tudi po nedavnem prihodu iz bolnišnice še naprej ohranil izjemen elan in ustvarjalnost.

V samostojni državi Sloveniji je Franc Golija postal izjemno uspešen podjetnik, ki je v veliki meri zaslužen za dobre odnose med državo, politiko in društvenim lovstvom. Ugledno je utrdil in predstavljal tudi slovensko lovstvo v svetu. Gotovo je med najbolj zaslužnimi, da se je v času njegovega predsednikovanja ZLD Gorenjske uresničila prva slovenska lovska razstava z mednarodno udeležbo v samostojni Sloveniji. Tudi pri organizaciji poletnega lovskega veleslaloma na Ledniku pod Skuto, na Jezerskim, je Golija vedno nudil pomoč in podporo; tudi tako, da je »tekmoval« sam, s čimer je dokazoval, da mora biti v lovcu velika mera »zdravega duha v zdravem telesu«. Morda je manj znano, da ima Franc velike zasluge pri ohranjanju turistične in kulturne dediščine. Na novo je oživil in uredil smučišče oz. Turistični center Soriška planina, ki ga vodi hči **Polona Golija** (članica LD Sorica), obnovil »zadružni dom« in na novo zgradil Gostišče Macesen z dvorano za kulturne dogodke in poslovne aktivnosti, ki ga vodi zaposleni **Primož Pintar**. Tudi za svojega prastarega očeta, svetovno znaneega slikarja **Ivana Groharja**, je France poskrbel, da je zgledno urejena Groharjeva domačija, rojstna hiša izjemnega in slovitega slikarja. Z izjemno ustvarjalnostjo in skrbjo za naravno in kulturno dediščino ter s prizadevanji za razvoj gorskega podeželja in posodobitev planinsko-gorske turistične ponudbe je posredno veliko prispeval tudi lovstvu, kajti lovni turizem je v okoliških lovskih družinah, predvsem na območju Sorice, Soriške planine in Ratitovca, kakovosten in dobro urejen.

Na nedavnem srečanju lovskih prijateljev pri njem so v lovskih pogovorih obudili kar nekaj prijetnih dogodkov iz preteklosti, pa tudi snovali, kako naprej. Vsi smo si bili enotni, da so za lepšo prihodnost pomembne tudi ideje, pobude, opozorila takšnih lovcov, kot je Franc, lahko še kako koristni.

France Ekar

Tekmovanje v pripravi divjačinske bakalce

V Idriji je bil 27. 8. 2016 praznik idrijskih žlikrofov. Na Ahacijevem trgu v Idriji se je od 7.30 zjutraj pa vse do 18. ure zvrstilo petnajst različnih tekmovanj raznih smeri in poklicev. Za zaključek pa je bil od 18. ure naprej rezerviran čas za družabno večerjo s tombolo in kulinaričnimi nagradami.

Lovci iz **Zveze lovskih družin (ZLD) Idrija** smo se udeležili

petič udeležili tudi tekmovanja v pripravi divjačinske bakalce in letos že drugi osvojili prvo mesto. Za odličen uspeh v kuhanju se moramo lepo zahvaliti mladima lovcema **Tomažu Tavčarju** (po poklicu pravi kuhar) in **Urošu Tavčarju**, ki vsako leto skupaj tekmujeta za našo LD. Na stojnici, kjer smo delili porcije bakalce z žlikrofi, je bila iz ure v uro večja in daljša čakalna vrsta, ker strežno osebje vseh gostov enostavno ni moglo postreči tako hitro.

Kmalu je prišel čas, ko je komisija objavila rezultate o kakovosti skuhanе bakalce, ki smo jih vsaj lovci težko pričakovali. Vrstni

red je bil naslednji: prvo mesto je pripadlo **LD Porezen** (prehodni pokal), drugo **LD Krekovše**, tretje **LD Javornik**, četrto **ZLD Idrija**, peto **LD Otavnik**, šesto **LD Most na Soči** in sedmo **LD Sovodenj**.

Vsi nastopajoči so prejeli tudi priznanje za sodelovanje v kuhanju divjačinske bakalce. Naš »lovski kuhar« Tomaž in pomočnik Uroš pa ne sodelujeta samo pri lovsko-kuharskih tekmovanjih, ampak lovci oba uporabimo tudi za kuhanje pojedin na zadnjih pogonih, po končanih organiziranih skupnih lovih na veliko divjad, po brakadah na malo divjad ter po lovskih delovnih akcijah in sestankih (košnja, čiščenje lovskih stez, občni zbori). Vsi lovci smo veseli in zadovoljni, ker nas po opravljenih pogonih in delovnih akcijah čaka dobro hrana, pripravljena iz mesa divjadi, zato je navadno tudi udeležba lovcov velika.

Kot že omenjeno, smo bili v petih letih tekmovanja že dvakrat prvi (z osvojitvijo prehodnega pokala) za najbolj okusno in kakovostno pripravljeno bakalco. Prepričani smo, da bosta naša dva kuharja vztrajala tudi v prihodnje in skušala osvojiti prehodni pokal še tretjič, ko ga bomo lahko prenesli v naš lovski dom in bo postal naša trajna last.

Anton Raspet

Kuharja Tomaž in Uroš s predsednikom in gospodarjem LD Porezen - Cerkno

tekmovanja v pripravi divjačinske bakalce. Kuhanja so se udeležile naslednje lovske družine: **LD Idrija, Javornik, Krekovše, Otavnik in Porezen**. S svojimi predstavniki sta se tekmovanja udeležili tudi **LD Most na Soči** in **LD Sovodenj**.

Na Ahacijevem trgu v Idriji so tistega dne že v zgodnjih jutranjih urah začeli postavljati stojnice, kjer so kasneje prodajali najrazličnejšo »kramarijo« različnih pánog. Vsakega obiskovalca je vonj potegnil k lovskim kuharjem, ki so požrtvovalno pripravljali in kuhali bakalce iz divjačine. Omenjeni trg so dobesedno napolnili obiskovalci in ko so lovski kuharji vseh tekmovalnih ekip oddali svoje vzorce bakalce ocenjevalni komisiji, so bakalco tudi začeli prodajati obiskovalcem.

Idrijčani pa ne bi bili Idrijčani, če ne bi imeli pripravljenih in skuhanih tudi idrijskih žlikrofov. Skoraj sleherni obiskovalec je naročil porcijo bakalce z žlikrofi in se okrog dvanajste ure pošteno najedel ter ustvaril »podlago« za zaželeno pijačo.

LD Porezen, kamor sodim, se udeležuje vseh prireditev in lovskih tekem, zato smo se že

OBISK OB VISOKEM JUBILEJU

Ko je junija 2016 praznoval svoj 95. rojstni dan najstarejši član **LD Kamnica Janez Fluher**, smo zaslužnega in delavnega člana obiskali predstavniki **LD Kamnica**, predsednik in tajnik **LZ Maribor** in tudi naši stalni lovski gostje iz sosednje Avstrije, mu čestitali in zaželeli še naprej trdnega zdravja. Janez je aktiven lovec že od leta 1954 (starešina in dolga leta predsednik **NO LD**). Tudi zunaj LD je bil dva mandata predsednik Lovskega javnega bazena Kozjak. Kljub svojim častitljivim letom je v matični LD še vedno referent za lovski turizem in preglednik uplenjene divjadi. Na srečanju, ki je bilo zelo prijetno in se je zavleklo pozno v noč, nam je na svoj duhovit in veder način povedal marsikatero zgodbo, ki jo je doživel v svojem dolgoletnem lovskem udejstvovanju. Kljub letom še vedno skrbno obdeluje svoj vinograd in prijatelje postreže s svojim vinom. – M. P.

Foto: J. Tarman

Pred menoj je stal - šakal

V travi, pobeljeni od ivja, je moje oko zmotil nenaden premik. Sivo rjava barva kože mu tistega jutra ni nudila primerne sredstva za prikritje, kot mu jih nudijo npr. odtenki zlato rumene barve kože med pozno poletnimi travniki. Po več kot dveh letih iskanja, sledenja, in seznanjanja s podatki iz biologije in po neskončnih čakanjih je pred mojim objektivom naposled stal šakal, zlati šakal.

Zgodbe in pripovedovanja o na videz nedavnem prišleku v naše okolje so me pritegnila še posebno potem, ko sem decembra, zdaj že tri leta nazaj, v objektiv avtomatske kamere ujel moj prvi posnetek te živali v Sloveniji. Od takrat do danes se je znatno povečalo naše zanimanje in razumevanje te vrste v Sloveniji. Razumljivo mi je, da tako kot večino drugih zveri slovenska javnost pojav šakala deli na dva mnenjska tabora. Sam sem se skozi fotografijo lotil iskanja in odkrivanja tiste(ih) lastnosti, zaradi katere(ih) se ljudje, tudi povprečni lovci, glede šakala tako zlahka mnenjsko opredeljujejo. Menim, da sem odkril, da niso velike razlike tiste, ki delijo v tem primeru, temveč njihove velike podobnosti in trdoživost tega divjega predstavnika pasje družine s svojimi sorodniki.

Naravoslovna fotografija je, podobno kot lov, zapleten splet spremenljivk. Z veliko vložene truda pa sem prepričan, da lahko pri odkrivanju življenja živali v nekem okolju postane učinkovito orodje. Lov je pomemben pri trajnostnem upravljanju z divjadjo, naravoslovna in dokumentarna

fotografija pa sta most med divjino in danes vse preveč od narave odmaknjeno sodobno družbo. Obe omenjeni dejavnosti zblížujeta človeka z živalmi in mu ponujata možnost intimnega vpogleda ter raziskovanja njihovega življenja, kar je bilo sicer težko dosegljivo na drugačen način.

Prvi fotografski dnevi na terenu so vedno kot hoja v zapletenem labirintu. Vsaka stečina se naposled izgubi nekje med drugimi v snegu ali vodi neznano kam, razdalje med zaplatami gozda so neosvojljive in vsaka na novo dosežena »čistina« se zazdi kot nagrada in nova priložnost, da se bosta tam nekje morda le srečala.

Po nekaj tednih spoznavanja s terenom se nam v glavi že riše zemljevid. Že kar dobro ugotovimo, kje se stečine stekajo v križišča in npr. koliko časa potrebuje vrana, da preleti med posameznimi jahami brezovih gozdov. Vsak glas in zvok v temnem jutru v opazovalčevi glavi že najde svojega lastnika, naš korak po sledi je vedno hitrejši in smejliši.

Po mesecih rednega fotolova so vsi čuti že dodobra izostreni. Vsaka zlomljena vejica in sveže premaknjen jesenski list so koristni novi podatki in drobci v sestavljanju pomočnikov, ki pomagajo priti do cilja. Na stečinah se iz stopinj izrisujejo vse jasnejše sledi dogajanja in celo po vetru je mogoče čutiti, da smo mu tik za petami ...

Fotografske zgodbe take vrste so zelo zahtevni projekti. Kot se je izkazalo v mojem primeru, časovni uspešni zaključki terjajo tudi večletno predanost. A uspeh ni le v tem, da žival ujamemo na »film« ali v objektiv fotografskega aparata. Uspeh pravega fotolovca

je, da prek uspešnih posnetkov in fotografij ljudem, ki take priložnosti sploh nimajo, ponudimo dokazljive podatke dogajanj, vedenja, navad iz življenja živali v našem okolju in v določenem času (v tem primeru zlatih šakalov). Pokažemo jim tudi, kaj pomenijo v raznih virih in medijih navedene številke in podatki, ki jih predstavljajo stroka.

V jutranji meglici sem pred menoj zgolj slutil jaso posekanega jelševega gozda onstran barjanskega jarka. Vedel sem, da bo enkrat le prišel.

Koraki zacmokajo po mokrišču. V jarku, polnem črnega blata, se zelo blizu mojih nog, kjer dobro prikrit čakam, nekaj premika. Drhteč in poln adrenalina s pripravljenim fotografskim aparatom se počasi dvigujem, da bi videl, čigavi so ... Ne več kot dva metra stoji pod menoj. Tako blizu je, da bi se ga lahko dotaknil ... Šakal!

Pred tem sem šakale srečal že večkrat, ob njih preživel mesece na Hrvaškem, kjer živijo v visokih populacijskih gostotah. Tam sem do obisti spoznal njihov značaj, njihovo pravo naravo. Opazoval sem jih, ko so se divje borili za tisto, kar jim je v danem trenutku pripadalo. Spoznal sem tudi, kako plašni in izmuzljivi so, ko spoznajo, da bitke ne morejo dobiti. Videl in začutil sem njihovo nenasitnost, kadar so prehranski viri neomejeni, in prav tako njihovo skromnost in neverjetno zmoglost preživetja, ko lahko le zgolj preživetarijo z bornimi življenjskimi viri v osiromašenih okoljih.

Tokrat, ko sva si zrla iz oči v oči pred domačim pragom, sem opazil, da njegov pogled ni črn bel. Je tak, kot je v tistem trenutku zanj najprimernejši. Je tak, kot ga

v določenem času ustvari okolje, v katerem živi. Saj je v bistvu skoraj tak, kakršen je naš! Prav ta lastnost šakalov je po mojem mnenju tista, ki nas ljudi plaši. Dejstvo je, da živi v Sloveniji, v okolju, ki smo ga v zadnjih desetletjih najbolj preoblikovali in ustvarili po lastni meri. In v tem okolju je nastal prostor tudi zanj. Čeravno nam oportunistem, ki ga predstavlja, morda ni všeč, nam prav s tem drži ogledalo, v katerem se zrcali slika, ki si jo moramo zamisliti.

*Janez Tarman,
naravoslovni fotograf*

Pogovor o lovskih praporih

Obisk pri enem izmed lovcem najbolj znanih izdelovalcev – Vezenje Ercigoj, d. o. o.

Ko se je leta 2007 iz tedna v teden vse hitreje bližala osrednja prireditev ob 100-letnici ustanovitve Slovenskega lovskega kluba, mi je ob iskanju starega fascikla oko zastalo na praporu Lovske zveze Slovenije. Leta predstavljanja krovne lovske organizacije ob udeležbi praporščaka na raznih prireditvah v vseh vremenskih razmerah in osnovni logotip na praporu – gams Zlatorog z napisom SLD, ki po obliki ni bil več popolnoma podoben niti stari podobi, kaj šele njeni posodobitvi iz leta 2001. Kot mokre noge med dolgim čakanjem v strupeno mrzlih mesečinah pustijo svoje sledi (posledice) strastnim lovcem oz. njihovim sklepom, tako so tudi deževni pogrebi, državne strelske tekme, prenašanja, pakiranja zapustila sledi na našem praporu LZS. Pristojnim sem predstavil klavno podobo naše osrednje zastave in dobil privolitev za izvedbo postopka za izdelavo novega prapora Lovske zveze Slovenije.

Doma sem mimogrede povprašal strica – prekaljenega gasilskega funkcionarja, kje gasilci nabavljajo prapore. V svoji značilni redkobesednosti mi je prepričljivo rekel: »Prapori Ercigoj, v Ljubljani.« Ko sem s pomočjo drugega »strica«, Google, na spletu našel stik, sem se kaj hitro dogovoril za obisk v njihovi delavnici in ateljeju na Gasilski ulici 18 (kako primeren naslov!) v Ljubljani. Tja sva se odpravila z urednikom našega glasila in naletela na prijazen in obenem posloven sprejem. Predstavila sva željo ter seveda naše zahteve. Z barvno lestvico sva izbrala primeren odtenek barvne osnove, predvsem pa sva jim predstavila

celostno podobo osnovnega znaka SLD in sprejeto grafično obliko črk. Priznati moram, da sva postala oba malce slabe volje, ko so nam prijazno povedali, da jih do takrat še nobena od lovskih družin, ki so v zadnjih letih naročale pri njih nove prapore, ni opozorila na prenovljeno in zaščiteno celostno podobo znaka, obliko pisave in barvne tone (a takrat so na srečo izdelovali še malo novih lovskih praporov). Pomanjkljivost smo še isti dan odpravili tako, da smo jim posredovali primeren digitalni zapis v sprejetimi temeljnimi grafičnimi simbolnimi elementi naše organizacije.

Boštjan Vidmar, vnuk Marije in Otona Ercigoja, ki zdaj vodi podjetje, pri vezenju novega prapora LD Storžič.

V podjetju Vezenje Ercigoj, d.o.o., so nam prijazno predstavili tudi zgodovino in bogato tradicijo njihovega podjetja, obenem pa smo nekoliko pokramljali o izdelovanju lovskih praporov.

Podjetje obstaja že od leta 1923, ko je bilo ustanovljeno pod imenom *Naša Sloga*. Takrat je imelo dve izpostavi, v Zagrebu in Ljubljani. Poleg vezenja praporov raznih društev in cerkvenih bander so izdelovali in prodajali tudi razne cerkvene okrasne izdelke.

Pred kakšnimi sedemdesetimi leti je podjetje prevzela nečakinja ustanovitelja **Marija Ercigoj** z možem **Otonom Ercigojem**. V proizvodnjo so takrat uvedli tudi prve ročno vodene stroje za vezenje. Po drugi vojni se je ime podjetja zamenjalo z imenom *Ercigoj vezenje* in nadaljevalo delo izključno z vezenjem praporov in našitkov, tako da je v tistem obdobju postalo tudi vodilno podjetje na področju vezenja praporov, saj so samo med letoma od 1945 do 1980 izdelali več kot tri tisoč praporov in imeli nesporen primat v Sloveniji.

Uspešno so sledili razvoju tehnike in uvajanju računalništva na vseh področjih strojnega dela in zgodaj, že v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, so začeli uvajati računalniško vodene vezilne stroje. Še več, na temelju poznavanja tehnik vezenja in potreb so v sodelovanju s podjetjem PS, d.o.o., razvili celo lasten stroj za vezenje. Zadnjih petnajst let so z neverjetnimi možnostmi kombinacije tradicionalnega ročno vodenega verižnega vezenja in računalniško vodenega vezenja našli nove izzive tudi v vezenju unikatnih umetnih. Prav to jih je pripeljalo do sodelovanja s številnimi umetniki in priznanimi fotografi.

Temelj v tradiciji so združili z izzivom in sodobno tehniko ter prišli do rezultata in tako v 93-ih letih neprekinjenega delovanja izdelavo praporov povzdignili v umetnost. A kljub dolgi in bogati tradiciji ter neverjetnim možnostim, ki jih nudi napredek tehnologije, tej dejavnosti ni z

žine za svoj prapor lepo skrbijo. Zato so tudi 40 in več let stari praporji videti še vedno kot novi. Predvsem je pomembno pravilno sušenje mokrega prapora. Najbolje ga je posušiti obešenega čez debel okrogel drog. Če ga sušimo obešenega v eni ploskvi, teža vode, s katero je prepojen, neugodno raztegne tkanino. Na premalo osušen prapor pa se kaj hitro naseli plesen. Ob pravilnem sušenju voda ne poškoduje prapora. Druga težava, ki se včasih pojavi zaradi nepravilnega shranjevanja prapora, pa je obledelost prapora zaradi neprestane izpostavljenosti sončni svetlobi.

Prav danes, ko to pišem, mi je kolega za zbirko prinesel značko, ki jo je v soboto prejel na praznovanju 70-letnice delovanja ene od naših LD. Značka je sicer lepa, vendar na njej prevladuje grafično najbolj neposrečena različica stanovskega znaka SLD, ki oblikovno sodi nekam v sedemdeseta leta prejšnjega stoletja. Na njej ima Zlatorog sicer zlata roglja, a žal na

Oblikovalec Jure Pogačnik Ajdič in Boštjan Vidmar ob nastajajočem praporu LD Litija

rožicami postlano. Nekoč bogata tekstilna industrija je pri nas in pri sosedih že pred časom praktično propadla. Posledično se je pojavila kriza pri nabavi kakovostnega materiala, tako osnov za vezenje kot kakovostnih niti za vezenje. Tudi nekdanje močne tekstilne industrije v Italiji, Vzhodni Nemčiji in Angliji zdaj ni več. V Evropi lahko najdemo samo še trgovce, ki dobavljajo materiale iz Indije, Pakistana in Kitajske. Notranje osnove praporov (medvloge) so iz naravnih materialov, sukanci za vezenje so viskozni, tkanine pa kakovostni poliestri, zato dosegajo celo višje cene kot svila.

Osebe podjetja opozarja na pravilno ravnanje in vzdrževanje praporov. Nekatere lovske dru-

glavi »mižečega mravljinčarja«. Ja, ljubi lovci, tudi to je dejstvo, da imamo že sedemnajst let v okviru sprejete celostne podobe spremenjeno različico znaka SLD, ki ga je leta 1924 oblikoval **Josip M. Gorup**, leta 1999 pa posodobil arhitekt **Marjan Kocijan** iz DC Studia - Kamnik. Na izvirni različici in posodobljeni Zlatorog ponosno zre (nikakor pa ne miži!) z našega znaka. Ta pravilni simbol vidimo že veliko let v vsaki številki našega glasila Lovec, na naših spletnih straneh in v vseh knjigah Zlatorogove knjižnice! Že sedemnajst let! Zato ne bi smelo biti ob tem nikomur vseeno! Če podedujemo staro značko ali imamo star prapor, pač imamo podobo, kakršno je pač nekdo

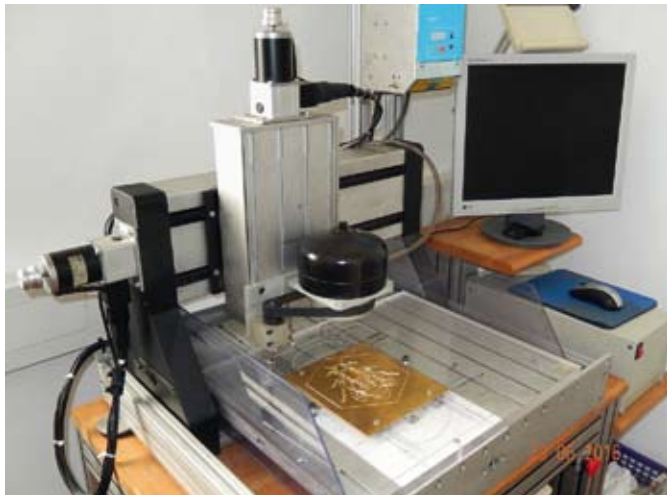
pred leti vgraviral ali izvezel, če pa izdelujemo novo značko ali nov prapor, naj bo vendar lep in skladen s celostno podobo, ki smo jo sprejeli in konec koncev za to tudi plačali. Vse bo stalo enako!

Kot poudarjajo v Vezenju Ercigoj, je bistvenega pomena, da se vodstvo LD pred naročilom novega prapora dobro pogovori, **kaj sploh želi imeti?** Kakšen bo motiv na praporu? Ali bo motiv s starega prapora primerno posodobljen ali bo na njem nov motiv z živaljo (divjadjo), značilno za njihovo lovišče? Nemalokrat opažajo, da se pri njih zgledajo pooblaščen lovci, ki za svojo LD naročijo

Elizabeta Vidmar je predstavila staro barvno predlogo prapora LD Prosenjakovci iz leta 1972.

izdelavo novega prapora, a brez osnovne ideje, kaj bi na praporu sploh radi imeli poleg imena LD. Dandanes je s sodobnimi prijemi in kombinacijo verižnega in ploščatega vboda, ki jih pri Vezenju Ercigoj odlično obvladajo, z nitmi mogoče prenesti na blago tudi verno podobo s fotografije. Vendar je navadno za takšno simbolno stanovsko znamenje, kot je prapor, še vedno primernejša umetniško izrisana barvna podoba kot pa pretirani kontrasti fotografije. Prav tako je pomembna predhodna odločitev glede primerne slogane, ki bo izvezen na praporu. Čedalje pogosteje opažajo, da se naročniki odločajo za prapore brez posebnih sloganov, le z imenom LD ter morda letnico ustanovitve. Ker je prapor ponos in glavni simbol vsakega društva, ki tudi ni poceni in ga ne zamenjujemo vsako leto, je zato ob odločanju glede videza oziroma o vsebini potreben previden pristop. Zato je k strošku za izdelavo novega prapora smiselno dodati še strošek za oblikovanje podobe prapora. Kot primer dobre prakse so npr. izpostavili novi prapor Lovske družine Litija. Ob naročanju prapora so imeli litijski

Vse foto: G. Bočina

Računalniško graviranje vrhnjega kovinskega zaključka za drog čebelarskega prapora

lovci povsem jasno predstavijo, kaj želijo imeti na praporu. Za pomoč so zaprosili lovskega tovariša, znanega slikarja lovskih motivov **Andreja Militarova**, ki jim je narisal podobo divjega prašiča, ki so ga v Vezenju Ercigov s pomočjo spektra barvnih odtenkov niti verno prenesli na tkanino. Seveda je takšen prapor (kakršen je prapor LD Litija) tudi avtorsko delo slikarja in zato drugi ne smejo uporabljati njegove podobe (brez potrebnega soglasja LD in avtorja). Tega se zaveda tudi osebe

Z znanjem, računalniško tehnologijo in izkušnjami ter kombiniranjem različnih vrst vezenja lahko verno prenesemo na prapor tudi fotografska in umetniška slikarska dela.

podjetja in tako ravna. A to se pri nas na žalost vseeno dogaja. Podobe, ki so jih v prejšnjih desetletjih za prapore naročili izdelati v Vezenju Ercigov, brez takšnih dovoljenj in kritičnega poslovnega pristopa uporabljajo drugi izdelovalci praporov.

Tudi pasarske dele prapora (pozlačeno okovje, žebeljčke, zaključke/konice) z vsemi potrebnimi gravurami izdelujejo sami. Dolga desetletja so vrh drogov lovskih praporov prevladovali pozlačeni ali medeninasti zaključki (konice) v obliki smrečice, zdaj pa se lovske družine najpogosteje odločajo za znak SLD.

Že babica me je naučila, da so v življenju poštene bližnjice zelo redke ter da je »za malo denarja malo muzike«. In nič drugače ni, pravijo pri Ercigovju, tudi na področju izdelovanja praporov. Tudi oni znajo izdelati bistveno cenejši prapor. Zmanjševanje stroškov se začne že pri kakovosti materialov, nadaljuje pri izbiri kakovosti podloge (sredine prapora) ter seveda vezenja. Manj šivov – manj niti, manj vbodov. Hitreje je narejeno in posledično je vse cenejše. Tudi pri »galanteriji« – okovju prapora in zaključku droga – je mogoče prihraniti kakšen evro. A se vprašajmo, če si res to želimo? Prapor vendar ni polo majica z logotipom naše LD, ki pridno vskrika naš znoj, dokler po nekaj pranjih in sušenju na soncu ne zbledi ali začne razpadati, da jo naša boljša polovica, kljub lastnikovi nejevolji, naposled uporabi za brisanje tal.

Večina LD uporablja svoje izvirne – prve prapore, nekateri že več kot 50 let! Marsikateri je že pošteno dotrajan (tako kot je bil dotrajan prvi prapor LZS) ali pa je slogan na praporu za sodobni čas nekoliko preživet. Seveda ni

namen mojega prispevka reklamati, da je treba nov prapor naročiti obvezno pri Vezenju Ercigov, opozoril sem le na nekaj dejstev, predvsem da je treba paziti na **izbiri pravih logotipov in izbor oblike črk** ter na vsaj **temeljne standarde kakovosti materialov, vzdrževanja** (za to naj skrbi predvsem izbran družinski pra-

porščak). Le tako bo novi prapor lahko dolga desetletja dejansko služil svojemu namenu, kot je to počel njegov predhodnik, ki je zdaj kot zgodovinska relikvija neke lovske dobe in članstva (mnogih tudi ne več živečih) na častnem mestu varno spravljen v vitrini lovskega doma.

Gregor Bolčina

Iz zgodovine slovenskega lovstva

Odmejitev in razmejitev okrajnih zakupnih lovišč okrajev Škofja Loka in Jesenice

OILO Škofja Loka je razglasil za sedemnajst zakupnih lovišč izdelal 10. januarja 1947, objavljen pa je bil v Prilogi Uradnega lista 11. januarja 1947. Okrajni gozdar je, kot je bilo v navadi,

¹ Razglas OILO Škofja Loka (Zakup okrajnih lovišč), št. 166, z dne 10. januar 1947, Uradni list LRS, št. 2/47, Priloga, str. 10.

seznam² poslal v vednost tudi na Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo (Gozdarstvo) v Ljubljano. Lovišča so bila naslednja:

1.) lovišče **Sora** v izmeri 3840 ha z najvišjim št. članov 25 za izključno ceno 5760 din,

2.) lovišče **Škofja Loka - Zminec** v izmeri 3870 ha z najvišjim št. članov 25 za izključno ceno 5805 din,

3.) lovišče **Stara Loka** v izmeri 2100 ha z najvišjim št. članov 14 za izključno ceno 3150 din,

4.) lovišče **Žabnica** v izmeri

² OILO Škofja Loka, Okrajna zakupna lovišča, Dopis Ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo, ARS, Ministrstvo za gozdarstvo, AS 675, t.e. 119.

RAZGLAS O ZAKUPU LOVIŠČ

Okrajni izvršilni ljudski odbor v Škofji Loki razpisuje v zvezi s. šte. na zakonitega zakona o lovu z dne 22. 7. 1946. Uradni list št. 161/46 oddaja v javni zakup 19 lovišč v okrajnih loviščih: lkega okraja in sicer do 31. 3. 1947.

Oddaja navedenih lovišč v zakup bo v uradnih prostorih OILO Škofja Loka, oddelak za gozdarstvo po naslednjem vrstnem redu:

v torek dne 16. januarja 1947 ob 9 h

lovišče	površina	gospodstvo št. članov	izključna cena
1. Sora	3.840 ha	25	5.760.-
2. Škofja Loka - Zminec	3.870 ha	25	5.805.-
3. Žabnica	2.390 ha	14	3.585.-
4. Stara Loka	2.100 ha	14	3.150.-

v petek dne 17. januarja 1947 ob 8 h

lovišče	površina	gospodstvo št. članov	izključna cena
5. Poljane	2.550 ha	24	3.825.-
6. Javorje	2.075 ha	14	3.112.-
7. Goranjska vas	2.580 ha	17	3.986.-
8. Motavje	2.355 ha	16	3.568.-
9. Lučine	1.450 ha	10	2.175.-
10. Jovečanj	3.710 ha	25	5.565.-
11. Miri	4.870 ha	25	7.305.-

v soboto dne 18. januarja 1947 ob 9 h

lovišče	površina	gospodstvo št. članov	izključna cena
12. Bukovica	2.660 ha	19	3.990.-
13. Selca	1.410 ha	10	2.115.-
14. Družgole	3.165 ha	21	4.747.-
15. Telesniki	3.380 ha	22	5.136.-
16. Sorica	3.200 ha	21	4.800.-
17. Zelilog	3.780 ha	25	5.670.-

Zakupniki morajo biti le lovski družine. K oddaji v zakup naj priložijo starešine in gospodar lovske družine s pismeno in kolkovano pomočjo in število lovskih družin. Oddajalec bo za skupno pogodbo in plačila vnaprej zakupnine in predpisane takse.

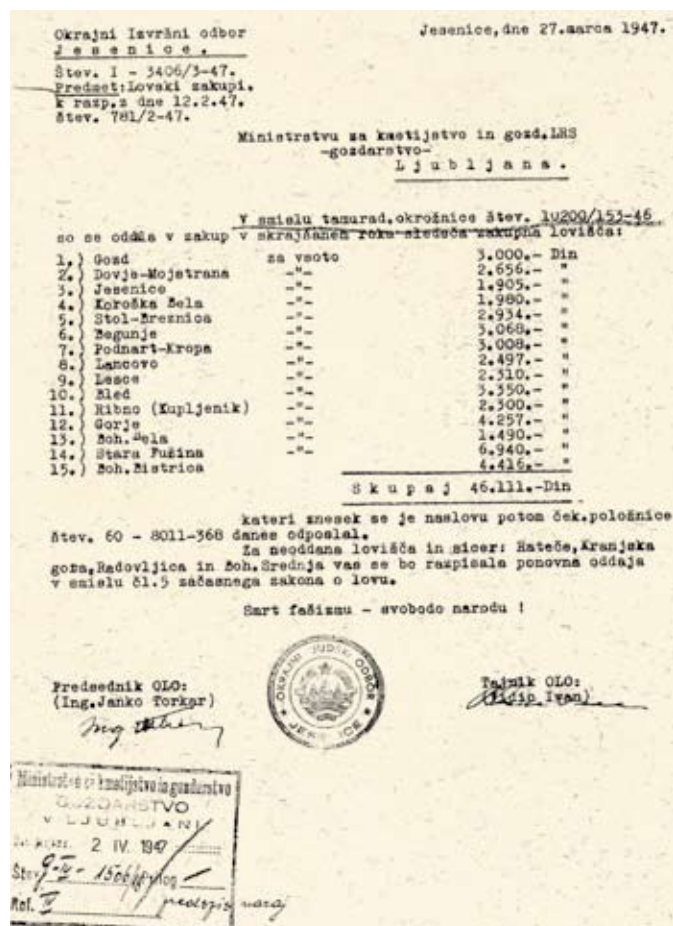
Lovska družina mora pred oddajo v zakup priložiti pismeno previlo kolkovano (10 in 30 din) pomočjo za zakup lovišč.

Okrajni izvršilni ljudski odbor Škofja Loka
dne 10. januarja 1947

LRS - Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo
Gozdarstvo
Škofja Loka
v vednost:

Okrajni gozdar:
f. m. m. m. m. m.

SLIKA 1: Razglas o zakupu lovišč OILO Škofja Loka z dne 10. januar 1947

SLIKA 2: Poročilo o oddaji petnajstih zakupnih lovišč Okraja Jesenice z dne 27. marec 1947

2390 ha z najvišjim št. članov 16
za izključno ceno 3585 din,

5.) lovišče **Poljane** v izmeri
3550 ha z najvišjim št. članov 24
za izključno ceno 3550 din,

6.) lovišče **Javorje** v izmeri
2075 ha z najvišjim št. članov 14
za izključno ceno 2075 din,

7.) lovišče **Gorenja vas** v izme-
ri 2580 ha z najvišjim št. članov 17
za izključno ceno 2580 din,

8.) lovišče **Hotavlje** v izmeri
2365 ha z najvišjim št. članov 16
za izključno ceno 2365 din,

9.) lovišče **Lučine** v izmeri
1450 ha z najvišjim št. članov
10 za izključno ceno 1088 din,

10.) lovišče **Sovodenj** v izmeri
3710 ha z najvišjim št. članov 25
za izključno ceno 1855 din,

11.) lovišče **Žiri** v izmeri
4270 ha z najvišjim št. članov
28 za izključno ceno 2135 din,

12.) lovišče **Bukovica** v izmeri
2860 ha z najvišjim št. članov 19
za izključno ceno 4290 din,

13.) lovišče **Selca** v izmeri
1410 ha z najvišjim št. članov
10 za izključno ceno 2115 din,

14.) lovišče **Dražgoše** v izmeri
3166 ha z najvišjim št. članov 21
za izključno ceno 4749 din,

15.) lovišče **Železniki** v izmeri
3320 ha z najvišjim št. članov 22
za izključno ceno 4980 din,

16.) lovišče **Sorica** v izmeri
3200 ha z najvišjim št. članov 21
za izključno ceno 2400 din,

SLIKA 3: Razglas o ponovni oddaji štirih lovišč Okraja Jesenice z dne 27. marec 1947

17.) lovišče **Zali log** v izmeri
3780 ha z najvišjim št. članov 25
za izključno ceno 1890 din.

OLO **Jesenice**, ki so ga v
Uradnih listih včasih imenovali
tudi OLO **Radovljica in mesto
Jesenice**³, je 17. marca 1947
napisal razglas o zakupu lovišč
za območje okraja, ki je bil ob-
javljen 22. marca 1947⁴, in sicer
za devetnajst naslednjih okrajnih
lovišč:

1.) lovišče **Rateče** v izmeri
2750 ha z najvišjim št. članov
14 za izključno ceno 2200 din,

2.) lovišče **Kranjska Gora** v
izmeri 4620 ha z najvišjim št.
članov 23 za izključno ceno 3696
din,

3.) lovišče **Gozd** v izmeri
3875 ha z najvišjim št. članov
19 za izključno ceno 3000 din,

4.) lovišče **Dovje - Mojstrana**
v izmeri 3320 ha z najvišjim št.
članov 17 za izključno ceno 2656
din,

5.) lovišče **Jesenice** v izmeri
2540 ha z najvišjim št. članov 13
za izključno ceno 1905 din,

6.) lovišče **Koroška Bela** v iz-
meri 2640 ha z najvišjim št. članov
13 za izključno ceno 1980 din,

7.) lovišče **Stol - Breznica** v
izmeri 2934 ha z najvišjim št.

članov 15 za izključno ceno 2934
din,

8.) lovišče **Begunje** v izmeri
2360 ha z najvišjim št. članov 12
za izključno ceno 3068 din,

9.) lovišče **Radovljica** v izmeri
2860 ha z najvišjim št. članov 19
za izključno ceno 3146 din,

10.) lovišče **Bled** v izmeri
3350 ha z najvišjim št. članov
22 za izključno ceno 3350 din,

11.) lovišče **Bohinjska Bela**
v izmeri 1490 ha z najvišjim št.
članov 10 za izključno ceno 1490
din,

12.) lovišče **Ribno (Kupljenik)**
v izmeri 2300 ha z najvišjim št.
članov 15 za izključno ceno 2300
din,

13.) lovišče **Srednja Dobrava**
- **Podnart** v izmeri 2735 ha z
najvišjim št. članov 18 za izključno
ceno 3008 din,

14.) lovišče **Lancovo** v izmeri
2270 ha z najvišjim št. članov 15
za izključno ceno 2497 din,

15.) lovišče **Lesce** v izmeri
2310 ha z najvišjim št. članov
23 za izključno ceno 2310 din,

16.) lovišče **Gorje** v izmeri
2870 ha z najvišjim št. članov
26 za izključno ceno 4257 din,

17.) lovišče **Bohinjska Bistrica**
v izmeri 5520 ha z najvišjim št.
članov 37 za izključno ceno 4416
din,

18.) lovišče **Bohinjska Srednja
vas** v izmeri 4160 ha z najvišjim
št. članov 21 za izključno ceno
3536 din,

19.) lovišče **Stara Fužina** v
izmeri 6940 ha z najvišjim št.
članstvom 35 za izključno ceno
6940 din.

OLO Jesenice je pod istimi
pogoji razglas⁵ o zakupu lo-
višč v skrajšanem roku za lo-
višča Rateče, Kranjska Gora,
Radovljica in Bohinjska Srednja
vas, ki niso bila oddana 22.
marca, ponovil 8. aprila in ga v
Prilogi Uradnega lista objavil že
27. marca 1947.

V okraju Škofja Loka je bilo
v letu 1947 sedemnajst okrajnih
zakupnih lovišč s skupno površino
49 936 ha in dve državni loviš-
či s skupno površino 2214 ha,
v okraju Jesenice pa devetnajst
okrajnih lovišč s skupno površino
62 844 ha, osem državnih lovišč
s skupno površino 26 000 ha ter
eno državno rezervatno lovišče v
izmeri 12 500 ha.

Vojo Rutar

⁵ Razglas o zakupu lovišč OLO
Jesenice o ponovni oddaji zakup-
nih lovišč Rateče, Kranjska Gora,
Radovljica in Bohinjska Srednja vas,
št. 3406/3-47 (2077), Uradni list LRS,
št. 15/47, Priloga, str. 184.

Lov na gamsa v gornjem, visokogorskem delu lovišča LPN Prodi - Razor. (Foto: arhiv LPN Prodi - Razor)

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

LPN Prodi - Razor

Kraško visokogorje, ledeniško preoblikovana pokrajina in pravo kraško polje, pa mirne cone za gamse, muflone, divje prašiče, jelenjad in srnjad

V okviru podrubrike lovišč s posebnim namenom, ki so v upravljanju Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS), vam predstavljamo Lovišče s posebnim namenom Prodi - Razor. Lovišče je najmanjše lovišče, organizirano v okviru ZGS, obsega 2.537 ha površine in ima zelo malo ravnih površin. Kako razgibana je površina lovišča, najbolje ponazori razlika med najvišjo točko Tolminskim Kukom (2.806 m) in najnižjo točko izliva Liščaka v Knežo (274 m), torej kar 1.811 m višinske razlike.

Krajina v lovišču

Lovišče delno leži znotraj Triglavskega narodnega parka (TNP), razteza se od Tolminskega kuka do Rodice. Lovišče sestavlja razgibano površje od visokogorja, ki ga zaznamujejo gorski grebeni z dvatisočaki, prepadne stene in strmi gorski pašniki do ledeniško preoblikovane pokrajine z bukovim gozdom, polnim strmin in globokih grap ter tudi pravega kraškega polja. Knežke Ravne so še živa gorska vas, kjer z obdelovanjem senožen nudi krajini poseben značilen videz in razgibanost. Celotna, raznolika in pestra površina je obsežna mirna cona za gamsa, muflona, divjega prašiča,

srnjad, jelenjad in druge vrste divjadi ter prostoživeče živali.

Nastanitve v lovišču in lov

Posebnost lovišča so tri lovske koče, ki so ustrezno opremljene za potrebe lova in kot take tudi v večernem druženju lovcev še poglobijo pristen stik z naravo, ki ga dobijo ob lovu divjadi v lovišču. Lovci divjad na njenih stečinah oziroma območju gibanja vznemirjajo največ enkrat na teden. Predvsem lov na gamsa je tod tradicionalen, tudi z večdnevno spremljanjem in zalezovanjem po gorskih grebenih ter strmih in globokih grapah. Divjad lovijo tudi na čakanje s prež. Posamični lov traja tudi do devet ur na dan: v poletnih mesecih predvsem zjutraj in zvečer, pozimi pa pogostokrat kar ves dan. Vsak lovski gost ima svojega spremljevalca.

Divjad

V visokogorskem kraškem svetu sta najbolj prepoznavna gams in alpski svizec, medtem ko so v nižjih predelih lovišča najbolj znani divji prašič, muflon, srnjad in jelenjad. Med redkimi in ogroženimi vrstami v lovišču živijo zavarovani ruševci, belka, kotorna, rjavi medved ter planinski orel.

Posebni namen

V LPN Prodi - Razor poteka redno spremljanje stanja (monitoring) divjadi različnih vrst in tudi nekaterih zavarovanih živalskih vrst (velike zveri, planinski orel, ruševci ...). LPN sodeluje pri načrtovanju in izvajanju številnih strokovno-znanstvenih projektov s področja divjadi in lovstva ter opravlja druge javne naloge.

Mag. Iztok Koren,
vodja lovišča LPN Prodi - Razor

LPN Pohorje

Lov na gamsa mogoč pod gozdno mejo

Pogorje, kjer je lovišče LPN Pohorje, je značilno po neokrnjeni naravi s številnimi vodnimi viri, šotnimi barji in majhnimi jezerci, ki so med najbolj ohranjenimi naravnimi območji v Sloveniji in srednji Evropi.

Krajina v lovišču

LPN Pohorje leži v osrednjem delu Pohorja, v severovzhodnem delu Slovenije ob meji z Avstrijo in obsega 27.500 ha. Lovišče je razgibano pogorje, višinska razlika med najnižjo in najvišjo točko, ki je Črni vrh (1.543 m), je tod skoraj 900 m. Narava je to naravno območje radodarno obdarila z vodnimi viri – na vsakem koraku so izviri potočkov, poleg njih pa

času razmnoževanja – roka in srnjak v času prska. V našem lovišču lovijo predvsem lovski gosti, ki jim je poleg lovskega užitka pomembno predvsem sproščujoče preživljanje prostega časa v prelepem naravnem okolju. Loviti v naših gozdovih je doživetje, ki goste privabi, da se sem vedno znova vračajo; nemalokrat pridejo ponovno z družino in prijatelji. Goste vodijo naši lovski čuvaji, ki so predvsem odlični poznavalci divjadi in narave. Vsi so domačini, ki živijo v revirju in vzorno skrbijo za revir. Njihovo temeljno načelo, ki jih vodi pri zahtevnem delu, je visoka stopnja lovske etike, spoštovanje narave in občutek do sočloveka. Njihovo poklicno usmerjenost je izoblikovalo prav Pohorje.

Lovišče je razdeljeno v pet lovskih revirjev, ki so krajinsko

Trop gamsov, ki se v LPN Pohorje zadržujejo pod gozdno mejo. (Foto: Jožef Mrakič)

so tod še izjemno zanimiva šotna barja in majhna jezera.

Razgibanost pogorja in ostro podnebje sta izoblikovala tudi tod živeče ljudi, ki so v njem lahko preživeli le s trdim delom in izjemnim poslušom za naravo. Lepo negovani travniki in pašniki, ohranjeni gozdovi in mogočne kmetije so posledica izjemnega sožitja človeka z naravo. To je hkrati tudi vzrok, da imajo številne vrste divjadi in prostoživeče živali tod še dandanes zelo ugodne življenjske razmere za svoj obstoj in razvoj.

Divjad

Najpomembnejše vrste divjadi v LPN Pohorje so gams, jelenjad, srnjad in divji prašič. Lovišče je najbolj znano po ustreznosti številčnosti gamsa goščarja, ki tu živi pod gozdno mejo. Razmeroma lahek dostop do gamsjih stanišč/revirjev omogoča, da pri nas lahko lovijo to divjad tudi nekoliko starejši lovci oziroma lovci s slabšo telesno kondicijo.

Posebno doživetje za lovske goste pričara doživetje jelenjadi v

zelo različni, zato je tudi divjad v njih zelo različno zastopana. V revirju Močilnik, ki ga sestavljajo travniki, pašniki in gozdovi, se zadržujeta pretežno srnjad in jelenjad. V revirju Komsija, ki ga sestavljajo obširni gozdovi, pa se zadržujejo predvsem gamsi goščarji. V lovskem revirju Hudi poleg gamsa živita tudi zavarovana ruševci in divji petelin. Revirja Klopni vrh in Rakovec sta znana po izjemnih razgledih, ohranjenem okolju, odličnem življenjskem prostoru za številno divjad in druge prostoživeče živali.

Poseben namen

Dejavnost našega lovišča nista samo upravljanje in lov divjadi, ampak predvsem zavzeto varstvo ogroženih in redkih prostoživečih živali, ki živijo tod. Uspešno upravljanje divjadi je rezultat strokovnega dela in gospodarjenja z gozdovi, naravi prijazen način obdelovanja kmetijskih površin in spoštljivega odnosa do divjadi.

Izidor Cojzer,
vodja lovišča

V petek, 3. junija 2016, je vso prekmursko lovsko deželo, še zlasti pa članice LD Kobilje in lovske prijatelje s koroške LD Prežihovo – Kotlje, pretresla vest o smrti upo-

krojene učiteljice in dolgoletne članice LD Kobilje **Zore Šabjan** (rodila se je 9. 5. 1945 v Dolgovaških goricah).

Čprav smo vedeli za njeno kruto bolezen, ki jo je spremljala nekaj časa, nas je njena smrt presenetila in užaločila. Zora, umirjena lovska tovarišica in prijateljica, polna srčne in pozitivne energije, se je vedno znala na pošten način boriti za svoje pravice, pa tudi za pravice drugih. S svojo veliko predanostjo naravi in v lovskim znanjem je bila zagovornica in podpornica načel kodeksa slovenskih lovcev in poštenega lovstva nasploh. Ni bila samo borka ohranjanja zdrave narave in divjadi, ampak tudi v boju s svojo boleznijo. Žal ji ni uspelo!

Ljubezen do lepote idiličnega in še neokrnjenega Prekmurja ter želja po ohranitvi njenih naravnih zakladov sta jo leta 1978 privedli, da se je včlanila v vrste zelene bratovščine ter ostala med nami kar 38 let, vse do svoje smrti. Leta 1980 je zgledno opravila lovski izpit. Bila je spoštovana in odgovorna lovska. S svojim odgovornim delom in prizadevanji v domači LD je vedno znova in znova dokazovala svojo lovsko in pedagoško znanje, lovske sposobnosti ter neizmerno ljubezen do narave, ki ji je bila drugi dom. Kobiljski lovci smo ji hvaležni za ves njen trud in znaten prispevek ob ustanavljanju samostojne LD Kobilje. Še posebno pa smo ji hvaležni za njeno dolgoletno prisrčno in iskreno prijateljstvo, neomajno pripadnost kobiljskemu lovstvu in ne nazadnje tudi za njen prispevek pri obnavljanju in vzdrževanju lovskega doma. Kot učiteljica je bila Zora močna in tesna vez med Osnovno šolo Kobilje in našo LD. V številne uspešne lovske delovne akcije in izobraževalne programe je še kako znala vključiti tudi učence. Kot lovska in odkrita lovska prijateljica je bila med nami vedno dobrodošla in spoštovana sogovornica. Tudi zato smo ji kobiljski lovci zaupali kar nekaj odgovornih lovskih funkcij. Bila je članica UO LD od leta 2010 do njene smrti. Od leta 1991 do 2010 je bila tudi predsednica in članica disciplinske komisije in kinološka referentka. Od leta 1991 do junija 2016 je bila tudi članica in nepogrešljiv ter trden vezni člen komisije LD za izobraževanje in mentorica številnim mladim lovcom, ne nazadnje tudi dolgoletna dosledna članica inventurne komisije LD.

Lepo je bilo z njo v družbi tudi na lovih, lovskih druženjih, predvsem pa na delovnih akcijah, na katerih nikoli ni manjkala in kjer je znala poprijeti za vsako delo; tudi moških opravil se ni nikoli ustrašila. Ker je bila njena lovska vloga vsa leta predvsem društvenodejavne narave, je prejela lovska odlikovanja in številna pisna priznanja ter pohvale. LZS jo je odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje. V letu začetku leta 2016 ji je LD Kobilje izglasovala naziv častna članica.

Draga in spoštovana naša Zora, s tvojim odhodom iz naših vrst je zazevala boleča vrzel. Vendar vedi, da nam bo nate in na naše skupne doživete trenutke ostal drag spomin,

tudi na tvoj Törnarov breg in prelepe uplenjene srnjake. Žal nam je, da ne bo mogla biti izpolnjena tvoja velika želja – da bi uplenila tudi jelena. Prepričani smo, da boš v večnih loviščih našla mir in spokojnost in da ti bo boginja Diana tudi tam stala ob strani.

LD Kobilje – E. F.

Na ormoškem pokopališču smo se 27. 7. 2016 poslovili od našega dolgoletnega člana **Eda Voljča**, ki se je rodil 5. 12. 1939 na Humu pri Ormožu. Svoje življenje je namenil svoji družini, lovstvu in podjetju, ki je lani praznovalo 50-letnico uspešnega dela. Njegovo delo stavbnega kleparstva ga je popeljalo v uspešne poslovne vode; posel je ustvarjal skupaj s svojo ženo in sinovoma, ki uspešno nadaljujeta kariero svojega očeta.

Edo se je včlanil v lovsko družino Vinski Vrhovi 18. 2. 1972, leta 1975 je opravil lovski izpit. Vse od leta 1995 do 2007 je opravljal več funkcij, in sicer je bil kar dva mandata predsednik NO (1975–2003) in en mandat predsednik disciplinske komisije (2003–2007), je gospodar LD in je mentor ter zgled mlajšim lovcom. Pri svojem delu v lovstvu je postavljaval v ospredje našo matično lovsko družino in pobrateno LD Borovnica. Okolje, divjad, lovci in lovski dom so bili v ospredju njegovega življenja. Njegovo delo je opredmeteno v zgradbi obeh lovskih domov; že prihod do njih nas spomni nanj in na njegovo delo.

Skozi lovni turizem je naše lovišče spoznalo veliko tujih in domačih lovcev. Tako so bili leta 1969 prvi povabljeni na vaš veliki lov lovci LD Borovnica. Sledila so vsakoletna vabila k nam, v Vinske Vrhove, na malo divjad in srnjake, v Borovnico pa so nas vabili na gamsa. Septembra 1981 je bilo sodelovanje kronano s pobratenjem obeh LD in prav Edo je bil eden najzaslužnejših, da se je to zgodilo.

Zaradi njegovih vrlin, zaslug za pobratenje, njegove pomoči pri gradnji borovniškega lovskega doma in tudi za ohranjanje lovskega prijateljstva je bil Edo leta 2009 imenovan za častnega člana LD Borovnica. Za lovce LD Vinski Vrhovi in LD Borovnica ima beseda »pobratenje« prav zaradi Eda še globlji pomen. Tako je tudi borovniška družina izgubila cenje-

nega častnega člana, vestnega lovca in dobrega prijatelja. Sočasno je LD Vinski Vrhovi izgubila zadnjega člana, ki je bil v takratnem pripravljalnem odboru za naše pobratenje.

Eda so imeli radi otroci v osnovnih šolah, kjer je skupaj z drugimi lovci trudil, da se na mladi rod in tudi na druge občane prenaša znanje, predvsem pa pravilen odnos do našega naravnega okolja. Če bi vse to upoštevali, bi bilo naše življenje zagotovo veliko lepše, kot je sedaj.

Za svoje delo mu je LD Vinski Vrhovi dvakrat podelila družinsko priznanje, LZS pa ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje. Prejel je jubilejni znak za 40 let članstva v lovski organizaciji. Tudi spomini na srečanja z njim v lovskem domu, na pesem, na veselo druženje pozno v noč bodo ostali v nas. Le redki so, ki jim je uspelo ohraniti pravo lovsko tovarištvo. Tak je bil tudi Edo. Nekateri vemo, kako se je boril z boleznijo, ko je vedel, da se poslavljamo.

Zaigrali so lovski rogovi in označili simbolični zadnji lov. Lovski rog je neločljiv in je del celote lovstva in lovčevega življenja. Lovski rog, ki sklicuje lovce in oznanja začetek lova, oznanja tudi konec lova; oznanja pa žal tudi zadnje slovo od lovske tovarišev ...

Naj boginja Diana v večnih loviščih našemu Edo namenja vedno najboljši stojšče!

LD Vinski Vrhovi – S. F. K. in LD Borovnica

Nekje v okolici slišim enakomerne udarce kladiva, nekdo kleplje koso, a ritem prekine klic telefona, slišim žalostno vest: umrl je **Ernest Orešnik**, po starosti in lovskem stažu najstarejši član v LD Pogorevc. V dolini Jazbine, pod Uršljo goro, na travnikih, kjer je Erni tako rad užival v naravi, brnjo kosilnice, kmetje sušijo in spravljajo seno, naš prijatelj pa tega ne bo več dočkal. Kruta bolezen mu je 15. 6. 2016 prekinila življenjsko pot.

Ernest se je rodil 23. 1. 1931 v Črni na Koroškem. Za lov ga je navdušil njegov stric Dreja. V lovske vrste je stopil leta 1950. V LD je opravljal številne funkcije, bil je: ornitolog od 1958 do 1960, statistik od leta 1960 do 1964, blagajnik od leta 1964 do 1966, kinolog od leta 1966 do 1972

in od leta 1980 do 1982, član NO od leta 1978 do 1986.

Pri Orešnikovih doma predvsem ni nikoli manjkala lovski pes. Erni je bil dober kinolog, rad je jamaril, in to uspešno, znanje pa je rad prenašal na manj izkušene lovce.

Redno se je udeleževal delovnih akcij, sodeloval je pri gradnji lovske kočice in skupnih lovih, dokler mu je to dopuščalo zdravje.

LZS je Ernesta za njegovo delo v LD odlikovala z znakom za lovske zasluge, zlatim znakom za lovske zasluge, KZS z zlatim znakom za kinološke zasluge, prejel je tudi jubilejni znak za 60 let članstva. Lovska družina Pogorevc mu je leta 2005 izglasovala status častnega člana.

Bolj kot prejeta odlikovanja na prsih lovskega kroja so Ernesta krasila njegova lovska pravičnost, ljubezen do narave in osebnostna skromnost.

Od Ernesta smo se poslovili na pokopališču v Črni na Koroškem. V spomin so se mu po lovske običajih poklonili številni prapori, s pesmijo pa lovci sosednje LD. Hoja po lovske stezah se je zanj končala, nam, ki smo jo z njim ubirali skupaj, pa so ostali le spomini.

Mirno počivaj, dragi Erni!

LD Pogorevc – M. S.

OBVESTILO

Vse dopisnike LD oziroma ZLD/LZ obveščamo, da nam morajo vse **zapise o umrlih** (pa tudi o jubilarjih) obvezno poslati **pravočasno** tudi **v elektronski obliki** (zapis v Wordu in fotografijo v jpg) na naš **e-naslov**. **Originalne fotografije in uradni dopis** (z žigom in podpisom odg. osebe LD) pa pošljite z **navadno pošto**.

Zapisov, ki ne bodo prispeli tudi v elektronski obliki, ne bomo obravnavali.

Prav tako pazite, da ne boste prekoračili petmesečnega skrajnega roka za oddajo zapisa v uredništvo.

Natančna navodila o objavljanju tovrstnih zapisov so bila zadnjič objavljena v Lovcu, 6/2015, str. 345, zato si jih natančno preberite, preden odpošljate zapise.

Uredništvo

Iz lovske vrste so za vedno odšli tudi:

Janez Babič, LD Dragatuš,
* 11. 11. 1936, † 29. 8. 2016.

Franc Urh, LD Žabnik, Obrov,
* 24. 2. 1956, † 25. 8. 2016.

Slavko Jež, LD Idrija,
* 6. 9. 1949, † 2. 6. 2016.

Janez Globočnik, LD Šenčur,
* 20. 5. 1937, † 2. 8. 2016.

Izidor Strmčnik, LD Pogorevc,
* 4. 4. 1951, † 11. 5. 2016.

Tomislav Babič, LD Ormož,
* 10. 9. 1971, † 18. 9. 2016.

Jakob Godejša, LD Grahovo,
* 26. 5. 1936, † 27. 8. 2016.

Ludvik Gomboc, LD Slovenj Gradec,
* 14. 1. 1930, † 27. 9. 2016.

Vladimir Barl, LD Gradišče,
* 16. 7. 1951, † 25. 9. 2016.

Antonio Corsi, DSL FJK-Doberdob,
* 12. 6. 1938, † 27. 9. 2016.

Anton Sever, LD Križevci pri Ljutomeru,
* 13. 6. 1936, † 25. 8. 2016.

Gabrijel Alič, LD Vinica,
* 24. 3. 1936, † 9. 7. 2016.

Ivan Kavčič, LD Vrhnika,
* 24. 12. 1925, † 13. 9. 2016.

Umrlim časten spomin!

Vzrejni pregled za barvarske in hanovrske barvarje

Na strelišču **Lovske družine Slovenska Bistrica** je v nedeljo, 18. 9. 2016, Vzrejna komisija za barvarje pri KZS organizirala drugi vzrejni pregled za barvarske in hanovrske barvarje. Prireditve se je začela zjutraj v lepem vremenu na za to primernem in urejenem prostoru pri lovskem domu LD Slovenska Bistrica na Zgornji Bistrici.

Prireditve je s pozdravnim govorom odprl predsednik LD, v katerem je na kratko predstavil lovsko družino, vsem zbranim zaželel dobro počutje in dobro ter pošteno ocenjevanje sodnikov.

Bojan Deberšek, predsednik VK za barvarske in hanovrske barvarje, se je zahvalil za številno udeležbo, vodnike seznanil s pravili ocenjevanja in predstavil sodnike. Prisotne je seznanil tudi s pobudo, da bi ustanovili *Klub ljubiteljev barvarskih in hanovskih barvarjev*. Vsi prisotni sodniki in vodniki psov so se s tem strinjali in izglasovali sklep, da imenujejo pripravljalni odbor, ki bo zbral in uredil vso potrebno dokumentacijo za ustanovitev kluba: Ljubitelj psov barvarski in hanovski barvar.

Na vzrejnem pregledu so sodelovali sodniki: **Bojan Deberšek**, predsednik VK, **Radoš Burnik**, **Alojz Mlakar**, **Robert Bandelj** in **Zdravko Brezovšek**. Prisoten je bil tudi sodnik **Vojteh Kikl**, ki je član LD Slovenska Bistrica in je LD gostiteljico tudi zaprosil za dovoljenje za uporabo prostora, na katerem je bila prireditve.

Vzrejnega pregleda se je udeležilo devetnajst vodnikov in vodnica bavarških in hanovskih barvarjev iz vse Slovenije. Vsak

Ocenjevanje pasjega značaja

vodnik je pred sodnike privedel svojega psa in se pred sodniki sprehodil. Vsakemu psu so nato natančno pregledali zobovje in ga izmerili. Sodniki so predali ocene, ki jih je predsednik VK Bojan Deberšek na glas povedal vsakemu vodniku psa. Za vsakega psa je povedal ugotovljene dobre in slabe telesne lastnosti zunanosti. Nekatere vodnike so tudi opozorili, na kaj morajo biti pozorni pri nadaljnji vzreji psa(-ice), še posebno glede na ugotovljeno stanje zobovja.

Ko so opravili pregled pri teh sodnikih, so še odšli na poseben prostor v gozd, kjer je kinološki sodnik **Zdravko Brezovšek** ocenjeval značaj psa. Pripravljeno je imel sled divjega prašiča, ki se je končala pred gostim podrastjem, v katerem je bila na maketi napeta sveža koža divjega prašiča, ki se je na vrvi gibala pred psom. Pred njo je glede na odziv psa sodnik ocenjeval njegov značaj.

Po pregledu vseh psov so sodniki izbrali najlepšega psa. To je bil barvarski barvar **Kai**, vodnika **Rajka Kralja** iz LD Jože Lacko - Ptuj. Kot najlepšo psico so izbrali barvarsko barvarko **Kano**, vodnika **Mirka Pačnika** iz LD

Golavabuka. Oba vodnika sta prejela poseben pokal.

Vsi udeleženci so prireditve zapustili zadovoljni, še posebno sodniki, ki so izrazili željo, naj bi bile tovrstne prireditve še večkrat na tem prostoru. LD Slovenska Bistrica je obljubila pripravljenost za to in je s svojim člani pripravljena tudi v prihodnje pomagati pripraviti prireditveni prostor.

Branko Ačko

Državna tekma CACT nemških lovskih terierjev v delu po strelu

VGrosupljem nas je 4. 9. 2016 pozdravilo sončno nedeljsko jutro. Pri lokalu Bela Griva v Grosupljem smo se zbrali vodniki s psi, prijavljenimi za tekmo NLT v delu po strelu. To je zahtevna delovna preizkušnja, na kateri morajo psi pokazati vse vrline, da so usposobljeni za »delo po strelu«. Poiskati morajo mrtvo malo divjad in jo tudi prinesiti vodniku. Disciplin za preskušanje psov v delu po strelu je devet: (1) vodljivost na povodcu na gozdnatem poraščenem terenu; (2) zalaz (lov) na povodcu ali brez; (3) odločljivost s strelomirnostjo (prosto ali na povodcu); (4) krvna sled; (5) prinašanje zajca (kunca) 200 m; (6) prinašanje pernate divjadi (150 m); (7) prosto iskanje in prinašanje pernate divjadi; (8) prosto iskanje mrtve race v globoki vodi, v ločju; (9) Izvlačenje mrtve lisice iz rova. Disciplin ni treba opravljati po tem vrstnem redu, ampak tako, kot določi sodniški zbor.

Letos smo prvič »združili moči« s Klubom ljubiteljev psov jamarjev (KLJP). Rezultat tega je bil, da se je prijavilo deset vodnikov iz Srbije, Hrvaške in Slovenije, vendar zaradi različnih

okolščin vsi niso mogli sodelovati na tekmi.

Ko je ura odbila osem, smo se odpeljali k fazaneriji, ki jo upravlja **LD Grosuplje**. Tam se je začel uradni del tekme. Delegat KZS **Janez Nahtigal** je pozdravil vse navzoče in poskrbel za uvodni govor. Zadonela je Zdravljica in Državna tekma CACT je bila uradno odprta. Besedo so prevzeli še vodja prireditve **Bojan Rakar**, vodja sodniškega zbora **Franc Svetec** je pojasnil potek tekme in vse glede ocenjevanja. Kot zadnja sta udeležence pozdravila predsednik LKD Ljubljana **Dejan Poljanšek** in predstavnik KLJP **Primož Rauter**.

Po žrebu številko so se sodniki zvrstili v dve skupini. V prvi so bili **Franc Svetec**, **Jože Vester**, **Mario Vlasich**, v drugi pa **Lojze Mlakar** in **Matjaž Roter**. To je pomenilo, da so pri eni skupini, ki si ji bil dodeljen, sodniki spremljali delo psa od začetka do konca. Poskrbljeno je bilo tudi za korektno sojenje, brez vplivov poznanstev med vodniki in sodniki. Sam sem bil npr. dodeljen v drugo skupino, ker je bil sodnik v prvi skupini vzreditelj mojega psa. Kot prva disciplina je bila krvna sled. Že prejšnji dan so sodniki položili krvne sledove po Pravilniku za delo po strelu, kar pomeni, da je bila krvna sled dolga najmanj 600 m in je bilo zanjo porabljene največ 2,5 dl sveže krvi od srnjadi. Sledove so položili v gričevnatih gozdnih predelih, ki se raztezajo okrog polj. V tamkajšnjih gozdovih je veliko srnjadi in druge divjadi, kar je pomenilo, da smo se zavedali, da stare krvne sledi ne bo lahko izdelovali zaradi svežih zapeljevalnih sledi. Vročina se je stopnjevala in vodniki smo bili v skrbeh, ker suho in vroče vreme le ni najboljše za delo psov, predvsem za delo po krvni sledi. Na žalost skrb ni bila odveč in eden od psov ni opravil krvne sledi, kar

Foto: B. Ačko

Najlepša psa – barvarja (bavarska barvarja Kai in Kana) s svojima vodnikoma

je pomenilo njegovo izločitev iz nadaljevanja tekmovanja. Preostali so se nekako prebili s popravkom ali dvema, razen mojega psa, ki je opravil brez popravka. Po opravljeni krvni sledi sta bili na vrsti disciplini *odločljivost* in *zalaz*.

Vlečke s pernato in dlakasto divjadjo ter iskanje izgubljene pernate divjadi smo opravljali na travnikih okrog fazanerije, vodno delo, iskanje in prinašanje race pa na delno poraščenem ribniku v bližini. Naposled nas je kot deveta disciplina čakal *rov z izvlačanjem mrtve lisice*. Kot pri vseh disciplinah so eni psi vse discipline opravili odlično, nekaterim pa žal

KLPJ bi se rad ponovno zahvalil za požrtvovalnost in trud sodelujočim članom LD Grosuplje, predvsem gonilni sili gospodarju in vodji prireditve **Bojanu Rakarju**, saj nam vedno velikodušno odstopijo lovišče in pripravijo rove ter divjad, potrebno za preizkušnjo.

Kritičen pa moram biti do vodnikov nemških lovskih terierjev, ki se jih glede na veliko številčnost te pasme na takšno ali podobno tekmo prijavi veliko premalo. Kot vodnik vem, da je treba za šolanje psa te pasme porabiti kar nekaj časa, vendar vseeno ne toliko, da psa ne bi bilo mogoče pripraviti na takšno ali podobno

Skupinska fotografija udeležencev preizkušnje lovskih psov ZLD Prlekije (10. 9. 2016) v lovišču LD Apače

tak lov. Morda bi se moralo na tem področju dela bolj potruditi tudi vodstvo KLPJ. Pomembno bi bilo, da bi najprej v tej smeri izsolali vodnike, da bi znali pravilno učiti in naučiti svoje pse. Seveda pa je treba na šolanje vodnikov s psi vabiti takšne vodnike, ki imajo že prakso s tem in so to dokazali tudi z dobrimi rezultati.

Dejan Poljanšek

Deveta kinološka preizkušnja ZLD Prlekija

V soboto, 10. 9. 2016, je potekala deveta kinološka preizkušnja lovskih psov kinologov Zveze lovskih družin Prlekije. Kinologi so svoje pse preizkusili na terenu v prinašanju na suhem in iz vode ter na mirnost na strel. Letos je preizkušnjo gostila LD Apače. Navzoče sta nagovorila predsednik Komisije za lovsko kinologijo ZLD Prlekija **Iztok Rožman** in starešina tamkajšnje LD **Alojz Bauman** ter naposled predala besedo podpredsedniku ZLD Prlekija **Anton Holcu**. Vsem vodnikom so zaželeli veliko uspeha na tekmah. Vodenje prireditve sta prevzela kinološka sodnika **Vojko Pirher** in **Vlado Vesel**. Na preizkušnjo je svoje

pse prijavilo deset vodnikov. Po pasmah so bili najštevilnejši nemški ptičarji – žimavci, (4), kratkodlaki ptičarji (3) in trije psi drugih pasem. Najboljših pet na preizkušnjo je bilo:

1. Daniel Majcen (LD Mala Nedelja) z nemško žimavko **Ari** (80 točk, I. n. r.)

2. Miran Ficko (LD Ljutomer) z nemško žimavko **Ello – Ajšo** (80 točk, I. n. r.)

3. Dagan Zemljič (LD Ljutomer) z nemško kratkodlako ptičarko **Kiro** (76 točk, I. n. r.)

4. Ivan Gaube (LD Ljutomer) z nemškim žimavcem **Benom** (76 točk, I. n. r.)

5. Matej Hunjadi (LD Videm ob Ščavnici) z labradorsko prinašalko **Ajo** (76 točk, I. n. r.)

Vodniki najuspešnejših psov so prejeli pokale in praktične nagrade. Kot ekipa so največ točk zbrali vodniki iz LD Ljutomer (Ficko, Zemljič, Gaube), ki so osvojili prehodni pokal zveze. Po besedah glavnega sodnika in vodje preizkušnje Vlada Vesela so bili sodniki s prikazanim znanjem vodnikov in uporabnostjo njihovih psov zadovoljni. Izrazil je željo po nadaljnjih tovrstnih srečanjih. Veliko več truda pa bi bilo treba vložiti v privabljanje še več mladih vodnikov v lovske in kinološke vrste.

Iztok Rožman

Najuspešnejši vodniki nemških lovskih terierjev na Državni tekmi CACT z zasluženimi pokali in priznanji, zadaj pa sodniški zbor in predstavniki prirediteljev.

ni šlo najbolje ali so vmes celo povsem odpovedali.

Na koncu so tekmo uspešno opravili le štirje nemški lovski terierji.

Rezultati:

1. Mad Max od Vlasica vodnika **Dejana Poljanška** je zbral 132 točk; I. n. r. (od 136)

2. Alice from Wonderland, vodnika Zdravka Balerna, 81 točk; II. n. r.

3. Gara, vodnika Tomi Tomiša, 81 točk, III. n. r.

4. Grom Nebeški, vodnika Pavla Jelenca, 72 točk, III. n. r.

Vsi vodniki smo bili z rezultati preizkušanja zadovoljni in tudi pripomb na sojenje ni bilo. Sodniki so na koncu svoje delo končali dobro. Predsednik LKD Ljubljana in predstavnik KLPJ sta dogodek zaključila s končnim govorom oziroma s povzetkom tekmovanja. Delegat KZS **Janez Nahtigal** je uradno zaključil tekmovanje.

Čakala nas je bogata pogostitev, ki so jo pripravili neutrudni člani LD Grosuplje.

V imenu LKD Ljubljana in

preizkušnjo. Pes s takšno opravljeno preizkušnjo je neprecenljiv za delo v lovišču, saj izpolnjuje vse uradno predpisane pogoje za lov na malo divjad. NLT je edina pasma, s katero lahko opravljamo vse zvrsti lova. Upam si trditi, da za vodnika ni lepšega, če ima ob sebi vodljivega in odličnega psa za

Na Državni tekmi za NLT je bil najuspešnejši **Mad Max od Vlasica** vodnika **Dejana Poljanška**.

Predvidena legla lovskih psov

Bavarski barvarji (SLRBb):
O: 5/I, m: 4/I, 3. 10.,
Jure Škulj,
Dolenji Lazi 41, 1310 Ribnica.

Nemški ptičarji – žimavci (SLRNZ):
O: 5/PZP-77, JZP-184, KS-II, SM-I, m: ŠPP-I, VUP-I, KS-II, 30.11.,
Miran Ficko,
Desnjak 37 A, 9240 Ljutomer.

Špringel španjeli (SLRšš):
O: 5/I, m: 5/II, 28. 8.,

Zdravko Zabavnik,
Lačaves 21, 2276 Kog.

Labrador retrieverji (SLRLR):
O: tuj plemenjak, m: 5/PNZ-44, 7. 11.,
Aleksandra Karner,
Ponirkova 22, 1292 Ig.
O: 5/IPO, m: 5/LP-R, 17. 9.,
Dean Nemec,
Zapučke 4, Vrtojba,
5290 Šempeter.

Kinološka zveza Slovenije

Mali oglasi

Orožje in lovska optika

ZGS, LPN Jelen **odproda nekaj repetitivnih risanic**, kal. 8 x 57 IS, izdelanih v Puškarstvu Steh. Za vse dodatne informacije pokličite vodjo LPN Jelen na tel. številko 041/657-312.

Prodajam repetitivno risanico CZ, kal. 7 x 64, z dnevno optiko Bushnell 3-9 x 40 in nočno optiko Dedal - II. gen.; **repetitivno risanico** Sako 85M, kal. 9,3 x 62, z optiko Zeiss 1,5-6 x 42; **kombinirko** Heym, kal. 16/222 Rem. Mag., z optiko Bushnell 3-9 x 40 in 160 kosov nabojev. Tel.: 031/633-992.

Kupim snemljivi nabojnik za MK-puško Voere (letnik 79). Tel.: 068/639-329.

Prodajam nov strelni daljnogled Norconia Germany 3-12 x 56 in nov **dvogled** Leupold 10 x 42. Tel.: 041/238-943.

Prodajam rusko dvocevno risanico (s priveženima cevema), kal. .45/70, s širokokotnim str. daljnogledom 1,5-4 x 24. Puška je natančna, ima novo kopito in je zelo primerna za lov na pogonih. Cena 950 €. Tel.: 040/796-713.

Prodajam naslednje orožje: **kombinirko** CZ Tatra, kal. 16/7 x 65 R, s str. daljnogledom Swarovski - Habicht Nova 6 x 42 (Suhlova montaža) z rezervnimi cevmi 16/16 m in vložno cevjo, kal. .22 WMR (cena 1.200 €); **šibrenico** CZ - brezpetelinko, kal. 16-16 z ejektorji, sistema H&H, delno gravirana (cena 500 €); **polavtomatsko risanico** Browning, Long Trac, kal. .30-06 Rem., s str. daljnogledom 1,5 - 4 x 25 (cena 1.200 €); **repetitivno risanico** CZ, mod. ZKK 602, kal. .375 H&H Mag., s str. daljnogledom Hensold 4 x 32 (zasušna montaža) (cena 800 €); **revolver** Taurus, CP, kal. .44 Rem. Mag., Inox cev, s kompenzatorjem odsuna (cena 600 €); **pištolo** Colt - Gold CAP Match, kal. .45 ACP, rezervni okvir in dva toka (cena 900 €). Tel.: 051/264-370.

Prodajam kombinirko Voere Kunstein, kal. 12/7 x 65 R, s str. daljnogledom. Cena po dogovoru. Tel.: (04) 572-30-52.

Prodajam tricevko Suhl, mod. 90S, kal. 12-12/7 x 57 R, s str. daljnogledom Swarovski 2,2 - 9 x 42. Puška je odlično ohranjena. Cena 2.200 € oziroma po dogovoru. Tel.: 031/530-890.

Prodajam češko bok-kombinirko, kal. 7 x 57 R/16, z menjalnimi cevmi 16/16 s str. daljnogledom Zeiss-Jena 4 x 32 in naprožilom (puška je natančna in lepo ohranjena) in **strelni daljnogled** Zeiss - Diatal 6 x 42 (križ s konico) z delno Suhlovo montažo (ugodno). Tel.: 041/281-490.

Prodajam (po polovični ceni) nov nemški **strelni daljnogled** See-adler 3-9 x 45 ter nov **nočni ATN**, 5-kratna povečava. Tel.: 031/014-448.

Prodajam nov nočni daljnogled Dedal 552, gen. III. Vidljivost v popolni temi brez IR. Z onikso-

vo svetlobo. Ima senčnik svetlobe. Poleg dam še okular, reducirko za daljnogled in torbico. Leto in pol jamstva. Cena 4.900 EUR. Tel.: 068/680-121.

Prodajam naslednje orožje: **kombinirko** CZ, kal. 16/7 x 57 R, s str. daljnogledom in menjalnimi cevmi 16/16 in 12/12 (500 €); **repetitivno risanico** Mauser, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom (250 €) ter **MK puško TOZ 18** s str. daljnogledom (120 €). Tel.: 041/738-837 ali 041/541 184.

Prodajam bok-kombinirko Baikal, kal. 12/308 Win., s str. daljnogledom Bushnell 1,75 x 4. Puška je odlično ohranjena (cena po dogovoru). Tel.: 041/811-102.

Prodajam nov, še zapakiran dvogled Steiner N2 Kobra 8 x 42. Tel.: 041/390-538.

Prodajam češko MK repetirko Brno 2; **šibrenico** - brezpetelinko Beretta, kal. 12-12 (76); **repetitivno risanico** Sava - Kranj, kal. 7 x 64, z naprožilom in str. daljnogledom. Tel.: 041/675-295.

Prodajam praktično nerabljeno **polavtomatsko puško** Browning Shorttrac, kal. .308 Win., s strelnim daljnogledom Meopta MeoStar 1-4 x 22 RD. Tel.: 041/592-786 (med delovniki po 15. uri).

Prodajam nov, vsestransko uporaben strelni daljnogled Zeiss 1,2 - 5 x 36 z nočno in dnevno osvetljeno piko (vidno polje 30 m). Kupljen je bil v Sloveniji in je v garanciji. Tel.: 031/296-046.

Lovski psi

Prodajam slovaške kopove (goniči). Leglo 28. 7. 2016. Mati in oče sta odlična »prašičarja«, vztrajna oblačaja. Oba imata odlično oceno v delu: oče vzrejna ocena 5/l., mati 4/l. Tel.: 031/370-884.

Prodajam mlade kdl. istrske goniče, skotene 8. 9. 2016. So potomci zelo delovnih, sicer mirnih staršev. Tel.: 031/351-808, Šimenc.

Prodajam mladiča brak-jazbečarja, starega dva meseca, in **resastega jazbečarja**, ocenjenega z odličnimi ocenami, vplejanega v lov - delno tudi že v jamarjenje, starega dve leti. Samo resni interesenti pokličite na tel. številko 040/566-981.

Prodajam nemškega lovskega terierja, starega eno leto, že vplejanega za lov (vadbna na prašiča v obori). Tel.: 031/580-896.

Prodajam nemško lovsko terierko, staro šest mesecev. Tel.: 041/346-914.

Prodajam nemški ptičarki - žimavki, (črno in rjavo), skoteni 2. 7. 2016, z rodovnikom, cepljeni in čipirani. Cena po dogovoru. Tel.: 051/320-261, Vladimir Masten, Polenšak 1/a, UE Ptuj.

Prodajam dve psički pasme kratkodlaki istrski gonič, stari 5 mesecev, čipirani in cepljeni, potomki odličnih delovnih linij ter že vodeni v lovišče. Janko Logar, Pod Bregom 2, 2380 Slovenj Gradec. Tel.: 031/613-302.

Prodajam brak-jazbečarjo, staro leto in pol, ki ni primerna za vzrejo. Tel.: 041/524-013.

Drugo

Na voljo so lovni fazani in race mlakarice. Tel.: 041/717-464.

Z divjimi prašiči zelo bogata LD na Dolenjskem nudi posameznikom **možnost nakupa lovne dovolilnice za zimsko sezono 2016/17**. Mogoči so tudi **skupinski lovi za večje organizirane skupine lovcev**. Ugodno! Več informacij po tel.: 040/411-201.

Nujno prodajam jelena, starega štiri leta (nepravilnega šestnajsteraka), in dve **košuti** iz obore. Tel.: 041/209-012 ali 051/254-681.

Prodajam muflona 4+ damjače košute in teleta. Tel.: 031/515-098.

Broške, gumbi, prstani iz jelenjega rogovja - izdelki umetnostne obrti. Franc Barbič, Verje 53, Medvode. Tel.: (01) 362-12-30; 031/770-675.

Izdelam vam pasti - lovke iz nerjavne kovine za odlov živih živali, velikosti: 30 x 30, 30 x 30, 35 x 35 cm; dolžine: 50, 60, 70, 80, 100 in 120 cm. V teh pasteh žival ostane nepoškodovana. WWW.RAJGELJ.SI Tel.: 041/642-184.

Izdelam vam pasti za lov polhov (več vrst), krmilnice in **valilnice za ptice duplarice** (več vrst) ter **netopirnice**. Tel.: 041/255-878 ali (01) 895-15-96.

Kupim ali zamenjam lovsko literaturo od leta 1910 do 1946 in vse lovske knjige, ki so izšle do tega leta. Tel.: 051/611-377.

Prodajam novo, trenutno eno izmed najboljših in naprednih lovskih kamer. Nevidna IR-bliskavica, MMS- in GPRS-funkciji, 12-MP-fotoparat, odporna proti vsem vremenskim vplivom. V maskirni barvi in čvrste zgradbe. Takojšnje obvestilo s fotografijo na vaš mobilni telefon ali računalnik. Dveletno jamstvo in slovenska navodila! Tel.: 041/353-319.

Prodajam neuporabljano električno ovratnico za solanje psov. Domet do 1.200 metrov, popolnoma vodotesna in z jamstvom. Ugodno. Tel.: 068/680-121.

NOVEMBER						
Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)			
	vzide	zaide	vzide	zaide	začet	konec
1. To	8:01	18:09	6:43	16:47	5:37	17:54
2. Sr	8:58	18:46	6:44	16:46	5:38	17:53
3. Če	9:52	19:28	6:46	16:44	5:39	17:52
4. Pe	10:43	20:15	6:47	16:43	5:40	17:50
5. So	11:30	21:08	6:49	16:42	5:42	17:49
6. Ne	12:13	22:05	6:50	16:40	5:43	17:48
7. Po	12:52	23:07	6:51	16:39	5:44	17:47
8. To	13:28	-----	6:53	16:38	5:45	17:46
9. Sr	14:01	0:13	6:54	16:36	5:47	17:45
10. Če	14:33	1:22	6:56	16:35	5:48	17:44
11. Pe	15:06	2:34	6:57	16:34	5:49	17:43
12. So	15:40	3:49	6:59	16:33	5:50	17:42
13. Ne	16:16	5:06	7:00	16:32	5:52	17:41
14. Po	16:57	6:23	7:01	16:31	5:53	17:40
15. To	17:44	7:40	7:03	16:30	5:54	17:39
16. Sr	18:37	8:52	7:04	16:29	5:55	17:38
17. Če	19:37	9:57	7:06	16:28	5:57	17:37
18. Pe	20:40	10:53	7:07	16:27	5:58	17:36
19. So	21:46	11:40	7:09	16:26	5:59	17:36
20. Ne	22:51	12:19	7:10	16:25	6:00	17:35
21. Po	23:55	12:53	7:11	16:24	6:01	17:34
22. To	-----	13:24	7:13	16:23	6:02	17:34
23. Sr	0:58	13:51	7:14	16:22	6:04	17:33
24. Če	1:59	14:17	7:15	16:22	6:05	17:32
25. Pe	2:58	14:43	7:17	16:21	6:06	17:32
26. So	3:58	15:10	7:18	16:20	6:07	17:31
27. Ne	4:57	15:39	7:19	16:20	6:08	17:31
28. Po	5:55	16:10	7:20	16:19	6:09	17:31
29. To	6:52	16:46	7:22	16:19	6:10	17:30
30. Sr	7:48	17:26	7:23	16:18	6:11	17:30

KZS - FCI
KINOLOŠKA ZVEZA SLOVENIJE

LKD Ljubljana
v sodelovanju
z VK KZS
za prepeličarje

prireja

DRŽAVNO UPORABNOSTNO PREIZKUŠNJO ZA NEMŠKE PREPELIČARJE - CACT

Prireditve bo v soboto, **12. 11. 2016** v lovišču LD Grosuplje, z zborom vodnikov ob 8. uri pri fazaneriji LD Grosuplje. Dodatne informacije dobite pri tajnici LKD Ljubljana, Katarini Košir, tel.: 040/231-166 ali na e-naslovu lkdljubljana@gmail.com, na katerega prav tako sprejemamo prijave do vključno 7. 11. 2016.

Vabljeni

Prodajam starejše muflone in navadnega jelena - dvajseteraka. Cena ugodna! Tel.: 051/666-916.

Prodajam kakovostno navadno jelenjad iz obore za nadaljnjo rejo. Možnost dostave. Tel.: 051/652-682.

MINOX

Na zalogi le ostala daljnogleda MINOX:

- strel. daljnogled Minox ZK5i 2-10x50
- strel. daljnogled Minox ZK5i 3-15x56

DOŽIVLJENSKA GARANCIJA NA VSE IZDELKE MINOX!

CENA 299,00 €
-8% 275,00 €

Strelni daljnogled Minox ZV 3-9x50

- zelo natančen, kakovosten in zanesljiv
- premer tube: 26 mm
- High-tech stekla - odlična kakovost slike in svetlobe
- Premer leče: 50 mm
- vodoodporen

MOŽNA TUDI PRODAJA NA OBROKE!

www.medo-sport.si

MEDO sport
TRGOVINA ZA LOV, RIBOLOV IN REKREACIJO

MEDOŠPORT GROSUPLJE, Cesta Toneta Kralja 2, 1290 GROSUPLJE, tel. 01/ 787 37 00, fax: 01/ 787 37 02
e-mail: medosport@minox.si
MEDOŠPORT ČRNOMELJ, Ulica na Vrtohah 24, 8340 ČRNOMELJ, tel. 07/ 306 24 70 e-mail: medosport@minox.si

STEYR MANNLICHER ZA Sabatti CŠKA ZAGORJANA YILDIZ ALFA RUGER

MEDO šport
TRGOVINA ZA LOV, RIBOLOV IN REKREACIJO

www.medo-sport.si

MEDOŠPORT GROSUPLJE, Cesta Toneta Kralja 2, 1290 GROSUPLJE, tel. 01/ 787 37 00, fax: 01/ 787 37 02
MEDOŠPORT ČRNOMELJ, Ulica na Utrdbah 24, 8340 ČRNOMELJ, tel.: 07/ 306 24 70
e-mail: medosport@siol.net

MOŽNA PRODAJA TUDI NA OBROKE!

YILDIZ
SILAH SANAYI

SPZ M
BREM. ELEKTROKIV
CENA: 659,00 €

LED LENSER P7

- SVETILNOST: 320 LUMENOV
- PREMIER REFLEKTORJA: 2,6 CM
- PREMIER SVETILNIKE: 1,8 CM
- VRSTA NAPAJANJA: 4 X AAA
- VZDRŽLJIVOST: 50 UR
- DOLŽINA SNOPA: 260 M
- MOŽNOST Z MONTAŽO NA PUŠKO

PIŠČALKA ZA SRNJAKA

DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV v sodelovanju z LKD Nova Gorica in LD Tabor Dornberk Branik organizira

UPORABNOSTNO PREIZKUŠNJO PSOV PTIČARJEV PRI LOVU NA DIVJE PRAŠIČE

Preizkušnja bo 26. in 27. novembra 2016 v lovišču lovske družine LD Tabor Dornberk Branik, Potok pri Dornberku 30, 5294 Dornberk, zbor bo ob 8. uri. Vodja preizkušnje Aleš Ličen, 051 304 577, ali Blaž Silajdžič, 041 594 663. Prispevek za preizkušnjo znaša 30,00 EUR za člane DLP za nečlane pa 50,00 EUR na psa in se vplača na račun DLP: 02010-0253852458 s pripisom Prašičar. Vodnik mora imeti s seboj originalni rodovnik in potrdilo o cepljenju psa proti steklini, v primeru posedovanja orožja pa tudi vse ostale potrebne dokumente. Prijavo s fotokopijo obeh strani rodovnika in fotokopijo veljavne lovske izkaznice pošljite na naslov: Lidija Šmigoc, Bukovci 4, 2281 Markovci pri Pruju, mail: siviljstvo.smigoc@gmail.com, mobi: 031 616 283. Pri njej dobite tudi prijavnico, obr. P št. 1. Zadnji rok prijave: 18. 11. 2016.

- Lov s pogonom na divje prašiče v hrvaških loviščih:
- Pavšalni lov v LD za ceno 80 €/lovca. Neomejen odstrel vseh kategorij prašičev. Lov je organiziran skupaj s člani LD.
 - Lov z zajamčeno možnostjo odstrela v loviščih podjetja Hrvatske šume. Plačilo glede na uspeh lova. Lov bo organiziran samo za našo skupino 10 do 16 lovcev. Pri odstrelu do 7 glav je cena 150 €/lovca.
 - Romunija: 3 dni lova in odstrel merjasca za 1.690 €.
 - Lov na divjega petelina (Rusija) v času rasti 2017 za 1.990 €. Za prijave do 10. decembra je dodan brezplačen odstrel ruševca.
 - Republika Južna Afrika: 11-dnevni safari z vključenim odstrelom divjadi 7 vrst in vsemi prevozi, tudi letalskim, za 3.890 €. Odhod skupine v našem spremstvu bo 22. aprila.
 - Lov na črnega medveda (baribala) v Kanadi v juniju 2017 za 3.200 €. Za prijave do 10. decembra imate v ceno vključen odstrel dveh medvedov.

Pasat, d.o.o., Dolenjska cesta 11, 1000 Ljubljana
www.pasat.si > info@pasat.si > tel.: 01 428 37 40 > GSM: 041 728 143

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
Brodčeva ulica 13,
1231 Ljubljana-Crnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

NIKON Prostaff5 8x42
Akcijska cena: 199,00 €

NIKON Prostaff 3-9x40 NP
Akcijska cena: 190,00 €
Cene veljajo do razprodaje zaloge

Servis dvogledov in strelnih daljnogledov!

Obnova 4x4 pnevmatik različnih dimenzij in profilov po ugodnih cenah!

Pnews center d.o.o. Tolmin,
Zatolmin 1c, tel: 05 381 1250, gsm: 041 736 041;
pnews.center@siol.net, www.pnews-center.si

KROJASTVO

Slavostne lovske kroje, srajce (tudi z dolgimi rokavi), telovnike, plašče hubertus in pelerine izdelujemo po meri.

Branko Rožman, s.p.
Erjavčeva 5, Brežice
GSM: 031/544 808

ROŽMAN

komplet -20% 294,4 € 368 €

Ženska jakna in hlače Pinewood Victoria

Največja ponudba oblačil švedske znamke Pinewood!
www.avantura.info

Avantura Trade d.o.o., Notranjska 4, 6230 Postojna
05 726 40 70 | info@avantura.info

129 €

DOG TRACE

ELEKTRONSKE ovratnice za učenje psa ovratnice proti lajanju nevidne ograje

PROFESIONALNA KVALITETA DOSTOPNE CENE EVROPSKI IZDELEK 3 LETA GARANCIJE

akcija -20%

M-NET, d.o.o., TEL.: 040 760 760
www.dogtrace.si
e-mail: info@dogtrace.si

MICRO H-2
Nova optična izkušnja!

G R 22 U P

Zastopnik za Slovenijo:
Group 22 d.o.o.
Babičeva ulica 1
1000 Ljubljana

Tel: 01/420-22-22
Faks: 01/420-22-20
E-naslov: info@group22.si

Opto-elektronski merak
- Vrhunska kakovost
- Za ekstremne pogoje
- Baterija: 5 let
- Garancija: 10 let

Aimpoint.

OPTIČNE PIKE
Optične pike so namenjene za hitro streljanje in za streljanje v razmerah slabše vidljivosti.

Mikrodot
Cena: **180,00 EUR**

RD 30H
Cena: **95,00 EUR**

RD 25H
Cena: **85,00 EUR**

RD 30
Cena: **95,00 EUR**

Optična pika II. generacije
Cena: **120,00 EUR**

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA, d.o.o. LJUBLJANA; Tel: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

Gumijasti škornji **VULKAN - GUMLEAF VIKING**
87 € 97 € **-10%**

Lovski čevlji - gojzar Planika **MANGART**
-10% 122,4 € 136 €

Prava obutev za vrhunske lovce!
www.avantura.info

Avantura Trade d.o.o. Notranjska 4, 6230 Postojna | 05 726 40 70 | info@avantura.info

GLASMAHER OPTIKA **SERVIS DVOGLEDOV IN STRELNIH DALJNOGLEDOV**

Pleteršnikova 1, 8250 Brežice
maher.glasmaher@gmail.com

041 699 385

popravilo ♦ servis ♦ čiščenje ♦ nastavitev slike

Prodaja vrhunskih izdelkov

- **Optike:** Swarovski, Kahles, Zeiss, Delta ...
- **Puške:** Blaser, Sauer, Steyr Mannlicher, Merkel, Haenel, CZ, Heym ...
- **Strelivo:** RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier & Bellot, Rottweil, Sax, LFB ...
- **Oblačila:** Chevalier, Pinewood, X Jagd, Jagdhund

Izvajamo vsa puškarska dela.

Puškarnstvo Špendal, d.o.o.
Gramozna pot 9
1000 Ljubljana

gsm: 041 399 307
email: puskarstvo@siol.net
www.guns-spendal.si

Za pravi užitek na snegu!

AMZS **MOTOREVUJA**
OKTOBER 2015
AMZS test 19 zimskih
pnevmatik 2015
Yokohama w.drive V905
dimenzije 205/55 R 16 H
zelo priporočljivo

Yokohama W.drive V905 je vrhunska zimska pnevmatika, ki ob manjši porabi goriva in večji stabilnosti pri vožnji nudi izvrsten oprijem na suhih, mokrih in zasneženih podlagah. Namenjena je voznikom visoko zmogljivih osebnih, SUV in urbanih terenskih vozil, ki prisegate na udobno, varno in varčno vožnjo – zlasti v zimskih razmerah.

YOKOHAMA

Poiščite svojega najbližjega prodajalca na www.yokohama-online.si!

Distributor: FAMM Commerce, d. o. o.,
Obrtna cona Logatec 10A, 1370 Logatec,
E: info@yokohama-online.si

SLOVARMS

Uvoznik in distributer - SloArms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 15:00 - 19:00

Tel.: 05 620 2208, 041 403 656 Sobota: 09:00 - 13:00

E-naslov: info@slovarms.si

RÖWA
Röbber | AUSTRIA

PROFESIONALNO · ZANESLJIVO · NATANČNO

TITAN^α TITAN⁶ TITAN¹⁶

Vixen

HAWKE

ŠIROK IZBOR NOČNE OPTIKE
IN TERMOVIZIJE

PULSAR

ARMASIGHT

SAUER

Verney-Carron

STEYR

MANNLICHER

Blaser